

EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ RIPPIKOULUSSA
Kyselytutkimus rippikoulutyöntekijöille

Marjaana Nokelainen
Opinnäytetyö, kevät 2011
Diakonia-ammattikorkeakoulu,
Diak Etelä, Helsinki
Diakonisen hoitotyön
koulutusohjelma
Sairaanhoitaja (AMK) +
diakonissan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Nokelainen, Marjaana

Ehkäisevä päihdetyö rippikoulussa - Kyselytutkimus rippikoulutyöntekijöille.
85 sivua, 5 liitettä. Helsinki, kevät 2011.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä, Helsinki.

Hoitotyön koulutusohjelma. Diakonisen hoitotyön suuntautumisvaihtoehto, sairaanhoitaja (AMK) + diakonissan virkakelpoisuus.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli saada tietoa Suomen evankelisluterilaisten seurakuntien toteuttamasta rippikoulujen ehkäisevästä päihdetyöstä. Kyselytutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa tietoa jo käytössä olevista ehkäisevän päihdetyön menetelmistä ja toimintatavoista sekä kartoittaa työntekijöiden käsityksiä ja asenteita rippikoulujen ehkäisevää päihdetyötä kohtaan. Tutkimusaiheen takana oli näkemys työntekijöiden asenteiden vaikuttavuudesta rippikoulujen päihdekasvatukseen laatuun; työntekijöiden asenteet työtään kohtaan voivat olla työlle joko suuri tuki tai taakka. Tutkimuksen tavoitteena oli kerätä tietoa rippikoulujen päihdekasvatuksesta, ja näin edistää kirkon rippikoulutyön kehitystä. Tutkimus on tehty yhteistyössä Helsingin Nuorten Miesten Kristillisen Yhdistyksen kanssa.

Tämä työ on laadullinen tutkimus, jonka tiedonhankintamenetelmänä käytettiin sähköistä Webropol-kyselylomaketta. Kysely lähetettiin hiippakunnittain kymmenelle jäsenmäärältään suurimmalle seurakunnalle. Tutkimuksen otanta oli yhteensä 405 työntekijää, kolmannes jokaisesta työntekijäryhmästä: nuoriso- ja diakoniatyöntekijöistä sekä teologeista. Tutkimustulosten analyysiin käytettiin tilastolliseen analyysiin suunniteltua SPSS-ohjelmaa.

Tutkimustulosten mukaan rippikoulujen päihdekasvatukseen viitekehys liittyy usein nuorten yhteisöjen rakentamiseen ja tukemiseen sekä nuorten kuulemiseen ja heidän osallisuuden edistämiseen. Työntekijän näkökulmasta rippikoulujen päihdekasvatus liittyy usein vahvasti nuorten kannustamiseen ja aikuisena olemiseen. Rippikoulujen päihdekasvatuksessa käytetään paljon erilaisia menetelmiä, joista tämän tutkimuksen mukaan suosituimpia olivat nuoria osallistavat menetelmät kuten ryhmäkeskustelut ja –harjoitteet.

Tutkimustulokset osoittavat, että vastaajien suhtautuminen rippikoulujen päihdekasvatukseen oli pääasiassa positiivista. Suurin osa vastanneista koki sen tärkeäksi tai melko tärkeäksi osaksi rippikouluopetusta. Ehkäisevän päihdetyön katsottiin myös pääasiallisesti sopineen suhteessa vastaajien omaan työnkuvaan. Päihdekasvatusta koettiin toisaalta olleen sopivasti, toisaalta liian vähän osana rippikouluopetusta. Kukaan vastanneista ei arvioinut sitä olleen liikaa. Suurin osa kyselyyn vastanneista myös koki rippikoulujen ehkäisevällä päihdetyöllä olleen vähintään jonkin verran positiivisia vaikutuksia. Vastaajan ilmoittamista taustatiedoista erityisesti erilainen päihdekasvatuksen perehtyneisyys oli yhteydessä positiivisiin näkemyksiin rippikoulujen ehkäisevää päihdekasvatusta kohtaan.

Asiasanat: päihde, ehkäisevä päihdetyö, nuoret, rippikoulu, määrällinen tutkimus

ABSTRACT

Nokelainen, Marjaana

Preventive Drug Edification in Finnish Confirmation Classes.

85 p., 5 appendices. Language: Finnish. Helsinki, Spring 2011.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Nursing, Option in Diaconal Nursing. Degree: Nurse + Deaconess.

The study was conducted in co-operation with The Helsinki Young Men's Christian Association (YMCA). The objective of the study was to clarify the position of the preventive drug edification in the Evangelical Lutheran Church's confirmation classes in Finland and also to gain information about church workers' attitudes towards it. The assumption is that the employees' attitudes can either advance or be an obstacle to the quality of the drug edification.

A quantitative research method was used in the study and a questionnaire was sent to every fifth parish around Finland. The sample involved both small and large parishes. The questionnaire was sent in total to 405 employees; the total sample involved church's youth workers, theologians and social workers of the church (both deacons and deaconesses). Each of these groups formed the third of the total sample. The results were analyzed with the analyzing-program SPSS.

The results indicated that the context of the preventive drug edification in confirmation classes is often related to the construction and supporting the communities of the young. Also hearing the young and advancing their complicity is part of that. In confirmation classes employees encourage the young and are adults to them. The results indicated that many different methods are used in the preventive drug edification of the confirmation classes. According this research the activate methods such as group-conversations and group-practices were most popular.

The results also indicated that the attitudes towards the drug edification in the confirmation classes were mainly positive. Most of the participants considered that it was important or at least fairly important part of the confirmation classes. Most of the participants also estimated that the drug edification could belong to their job description. Employees estimated that confirmation classes included enough drug edification. On the other hand, almost an equal number of the participants estimated that the current amount of preventive drug edification was inadequate. No-one considered that there would have been too much preventive drug edification. Most of the participants estimated that the drug edification in confirmation classes had resulted at least in some positive effects. Participants' personal factors such as knowledge of the preventive drug edification were particularly related to the positive attitudes towards it.

Keywords: drugs, preventive drug edification, confirmation class, youth, quantitative research

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 PÄIHTEET – KÄSITTEESTÄ KÄYTÄNTÖÖN	9
2.1 Päihde-käsitteen rajausta tutkimusnäkökulmasta.....	9
2.2 Suomalaisnuorten päihdekäyttäytyminen	10
2.3 Nuorten kokemuksia päihdeidenkäytöstä	12
3 MITÄ ON EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ NUORTEN KESKUUDESSA?	14
3.1 Ehkäisevä päihdetyö osana terveyden edistämistä.....	15
3.2 Nuoret ehkäisevän päihdetyön kohteena.....	17
3.2.1 Päihdekasvatuksen osa-alueet	17
3.2.2 Päihdekasvatuksessa käytettyjä menetelmiä ja niiden arviointia.....	20
3.2.3 Nuorten kokemuksia päihdekasvatuksessa käytetyistä menetelmistä	22
3.3 Työntekijä päihdekasvatuksen toteuttajana.....	23
3.3.1 Työntekijöiden asenteet osana toimintaa ja vuorovaikutusta päihdekasvatuksessa.....	24
4 KIRKKO EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN TOTEUTTAJANA.....	28
4.1 Kirkon päihdestrategia	28
4.2 Kirkon lapsi- ja nuorisotyön strategia	30
4.3 Kirkon rippikoulutyö.....	31
4.4 Rippikoulu osana nuoruutta	32
5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT.....	34
6 AINEISTONKERUU- JA ANALYYSIMENETELMÄT	35
6.1 Kyselylomake tiedonkeruun välineenä	35
6.2 Tutkimuksessa käytetyt analyysimenetelmät.....	37
7 TUTKIMUKSEN VASTAAAJAJOUKKO	40
8 TUTKIMUSTULOKSET	42
8.1 Ehkäisevä päihdetyö ja siinä käytetyt menetelmät rippikouluissa.....	42
8.2 Työntekijöiden suhtautuminen rippikoulujen päihdekasvatusta kohtaan	43
8.2.1 Päihdekasvatuksen tärkeys osana rippikouluopetusta.....	44
8.2.2 Vastaajien työnkuva suhteessa rippikoulujen päihdekasvatukseen	46
8.2.3 Päihdekasvatuksen määrän sopivuus osana rippikouluopetusta	47
8.2.4 Rippikoulujen päihdekasvatuksen tähänastiset vaikutukset	49
8.3 Vastaajien ajatuksia tutkimuksesta	51
9 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	52

9.1 Työn luonne ja työelämälähtöisyys.....	52
9.2 Keskeiset tutkimustulokset ja niiden tarkastelua	52
9.2.1 Ehkäisevä päihdetyö ja siinä käytetyt menetelmät rippikouluissa.....	53
9.2.2 Työntekijöiden suhtautuminen rippikoulujen päihdekasvatusta kohtaan	54
9.3 Tutkimustulosten luotettavuus	56
9.3.1 Tutkimustulosten reliabiliteetti	56
9.3.2 Tutkimustulosten validiteetti.....	59
9.3.3 Muut tekijät	60
9.4 Tutkimuseettiset näkökulmat	60
9.5 Tutkimuksen sovellusarvo ja jatkotutkimukset.....	61
9.6 Oma ammatillinen kasvu.....	61
LÄHTEET	64
LIITTEET	69
LIITE 1. Kyselylomake.....	69
LIITE 2. Taulukot 3.–10.: Vastaajan taustatiedot suhteessa näkemykseen päihdekasvatuksen tärkeydestä osana rippikouluopetusta	73
LIITE 3. Taulukot 11.–18.: Vastaajan taustatiedot suhteessa näkemykseen rippikoulujen päihdekasvatuksen sopivuudesta suhteessa omaan työnkuvaan.....	76
LIITE 4. Taulukot 19.–26.: Vastaajan taustatiedot suhteessa näkemykseen päihdekasvatuksen määrän sopivuudesta osana rippikouluopetusta.....	79
LIITE 5. Taulukot 27.–34.: Vastaajan taustatiedot suhteessa näkemykseen rippikoulujen päihdekasvatuksen tähänastisista vaikutuksista.....	82

1 JOHDANTO

Rippikouluihin osallistuu Suomessa tällä hetkellä liki 90 prosenttia 15-vuotiaista nuorisista, ja sillä on ehdottomasti vahva asema suomalaisnuorten elämässä. (Kirkkohallitus 2007, 5.) Todellisuus osoittaa, että samassa iässä myös nuorten päihdekokeilut ja päih-teisiin liittyvät kysymykset ovat heille ajankohtaisia. Näillä kahdella hyvinkin erilaisella teemalla, rippikoululla ja nuorten päihdeidenkäyttöön liittyvillä tosiasioilla, on siis nuoren elämässä selvästi yhteistä kosketuspintaa.

Lasten ja nuorten päihdeidenkäyttöä pyritään vähentämään terveyden edistämisen kautta. (Terveyden edistäminen. Hallituksen politiikkaohjelma 2007, 9, 11, 17.) Rippikoulujen päihdekasvatus liittyy tähän teemaan ja on siten myös merkittävässä asemassa terveyden edistämisen näkökulmasta. Päihdekasvatuksen rooli terveyden edistäjänä osoittaa myös tämän tutkimuksen tärkeyden.

Tämä tutkimus liittyy olennaisesti näiden kahden teeman välisten yhteyksien tarkaste-luun ja pohdintaan. Tutkimuksen tarkoitus on selvittää ehkäisevän päihdetyön asemaa ja roolia osana rippikouluopetusta sekä kartoittaa kirkon työntekijöiden näkemyksiä tästä työstä, sen tarpeellisuudesta, vaikuttavuudesta ja riittävydestä. Lisäksi tutkimuksessa on kartoitettu vastaajien eri taustatietojen yhteyksiä heidän asennoitumiseensa. Tutki-muksen tavoitteena on kehittää kirkon rippikoulutyötä keräämällä tietoa rippikouluissa toteutettavasta päihdekasvatuksesta. Tutkimuksen tuottaman tiedon kautta rippikouluja toteuttavat tahot voivat arvioida toteuttamaansa päihdekasvatusta, päihdekasvatuksen menetelmiä ja niiden käyttöä. Lisäksi tutkimustulokset lisäävät kirkon ja seurakuntien tietoisuutta työntekijöiden suhtautumisesta rippikoulujen päihdekasvatusta kohtaan, ja siihen mahdollisesti liittyvistä syistä. Tutkimuksen tuottama tieto edesauttaa osaltaan rippikoulutyön organisoimista sekä päihdekasvatuksen koulutuksen kehitystä. Tämän kautta rippikoulut pystyvät tarjoamaan mahdollisimman laadukasta päihdekasvatusta.

Työni teoriaosuudessa määrittelen opinnäytetyöni näkökulman kannalta keskeiset käsitteet. Kerron tilastojen valossa suomalaisnuorten päihdeikäyttyymisestä sekä nuorten omista päihdeidenkäyttöön liittyvistä kokemuksista. Näin pyrin luomaan kokonaisvaltai-

sen käsityksen nuorten maailmasta ja päihteiden asemasta siinä. Teoriaosuudessa kartoitan päihdetyön eri tasoja ehkäisevän työn näkökulmasta ja liitän sen osaksi terveyden edistämisen monipuolista näkökulmaa. Samalla pohdin myös kirkon asemaa terveyden edistäjänä. Näin pyrin osaltaan myös luomaan aiheesta kokonaisvaltaisen kuvan. Rajaan aiheen kuitenkin koskemaan pääasiassa nuoria ja heidän keskuudessa tehtävää ehkäisevää päihdetyötä. Keskityn tarkastelemaan nuoria ehkäisevän päihdetyön kohteena sekä nuorten keskuudessa käytettäviä ehkäisevän päihdetyön menetelmiä ja keinoja. Tarkastelen myös asennekasvatuksessa, jota myös ehkäisevä päihdetyö on, vaadittavia ominaisuuksia työntekijöiden näkökulmasta. Opinnäytetyöni teoriaosuudessa käsittelem ja kuvaan myös Suomen evankelisluterilaista kirkkoa ehkäisevän päihdetyön toteuttajana. Näkökulmaksi rajaan juuri rippikouluissa tapahtuvan ehkäisevän päihdetyön. Tästä näkökulmasta tarkastelen kirkon päihde- sekä lapsi- ja nuorisotyönstrategiaa ja tätä kautta nimenomaan rippikoulutyötä. Pohdin myös rippikoulun merkitystä osana nuoruutta ja koko elämää.

Rippikoulujen toteuttamaan päihdekasvatukseen ja sen taustoihin tutustuessani huomasin, että aiheesta ei ollut juurikaan tutkittua tietoa. Myös rippikoulututkimukseen perehtynyt Kirkon Tutkimuskeskuksen tutkija Kati Niemelä osoitti minulle näkemyksensä tällaisen tutkimuksen tarpeellisuudesta. Tutkimusnäkökulmani tarpeellisuus nousee myös työni teoriaosuudessa käyttämistäni materiaaleista.

Tutkittu tieto osoittaa, että suomalaisnuoret aloittavat päihdekokeilut tavallisesti 13–15 vuoden iässä. Nuoret kokemukset päihteidenkäytön hyödyistä ovat positiivisia ja päihdeidenkäytön katsotaan kuuluvat nuoren normaaliin elämään yläkouluun tultaessa. Kaveripiirin päihdekokeilut vaikuttavat selvästi nuorten päihteidenkäyttöön. Ehkäisevän päihdetyön rooli on mahdollistaa päihteisiin liittyvien erilaisten asioiden ja ilmiöiden monialainen tarkastelu ja pohdinta nuorten keskuudessa, mikä vahvistaa ja tukee nuorten omaa päihteidenkäyttöä koskevia vastuullisia näkemyksiä. Nuorilla on myös omia toiveita ja näkemyksiä ehkäisevästä päihdetyöstä, mikä pakottaa päihdekasvatusta toteuttavan tahon kasvatustensa omien toimintatapojensa ja niihin liittyvien valintojen kanssa. (Aalto-Setälä, Marttunen, Pelkonen, 2003, 6; Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2010, 31; Jaatinen 2000, 41–43; Pylkkänen, Viitanen, Vuohelainen 2009, 15–17; Sirola 2004, 109, 111.) Nämä ovat tosiasioita, jotka jokaisen päihdekasvattajan tulee tiedostaa.

Kirjallisuudesta nouseva tieto osoittaa, että myös työntekijöillä ja heidän erilaisilla ominaisuuksillaan ja asenteillaan on merkittävä rooli asennekasvatuksen, johon myös ehkäisevä päihdetyö lukeutuu, parissa. Asenteeseen liittyy aina käsitys jonkin asian tärkeydestä. Asennekasvattajan tulisikin pohtia ja olla tietoinen niistä asenteista, joiden varassa ja vaikutuspiirissä hän työskentelee, koska niiden vaikutukset heijastuvat herkästi työhön, sen toteuttamiseen ja laatuun. (Kiesiläinen 2004, 79–80.) Työni pyrkii kartoittamaan tätä tematiikkaa rippikoulujen päihdekasvatuksen näkökulmasta.

Myös kirkko toimii osaltaan terveyden ja hyvinvoinnin edistäjänä. (Diakonia ja yhteiskuntatyön linja 2010, 11) Tämä näkökulma on merkittävä nimenomaan rippikoulujen päihdekasvatusta tarkasteltaessa. Kirkon päihde- sekä lapsi- ja nuorisotyönstrategiasta sekä Rippikoulusuunnitelmasta nousevat selkeästi kirkon tavoitteet ja toiminnan suuntaavat hyvinvoinnin edistämiseksi ja ylläpitämiseksi.

Käytän tässä työssä rinnakkain termejä ehkäisevä päihdetyö ja päihdekasvatus.

2 PÄIHTEET – KÄSITTEESTÄ KÄYTÄNTÖÖN

Päihde-nimitystä käytetään kaikista kemiallisista aineista, jotka aiheuttavat humalatilaa tai päihtymisen tunteen. Saman käsitteen alla ovat sekä laittomat että lailliset päihdeaineet. Suomessa päihdeksi luokitellaan tupakkatuotteet, alkoholi, huumausaineet (jotkut lääkkeet, sienet, kannabis, LSD, heroini ja amfetamiini) ja tekniset liuottimet. Päihdeitä voidaan nauttia suun kautta, hengitysteitse, nuuskaamalla, limakalvojen kautta, lihaksen- tai suonensisäisesti. Myös päihdeiden sekakäyttö on osa päihde -käsitteen kokonaisuutta. (Kylmänen 2005, 25.)

Eri päihdeiden vaikutus nuoreen on hyvin yksilöllistä ja riippuu hyvin erilaisista tekijöistä; käytetty aine, käyttötapa ja – määrä, käyttäjän persoonallisuustekijät ja yleistila sekä ikä ja ruumiinkoko vaikuttavat päihdeestä saatuun vaikutukseen. Päihdeiden vaikutukseen vaikuttaa myös muun muassa se, nautitaanko päihdettä yksinään vai jonkin toisen aineen kanssa samanaikaisesti. Päihdeiden käyttöfrekvenssi sekä annos vaikuttavat myös osaltaan vaikutukseen; aktiivinen päihdeidenkäyttö lisää toleranssia, mikä johtaa helposti päihdeannosten kasvamiseen. Myös mielentila ja ympäröivä seura päihdeiden nauttimishetkellä vaikuttavat päihdeestä saatavaan kokonaisvaikutukseen. (Aalto-Setälä, Marttunen, Pelkonen 2003, 4 & Kylmänen 2005, 25.)

2.1 Päihde-käsitteen rajaaminen tutkimusnäkökulmasta

Tutkimuksessani tarkastelen nuorten alkoholin- sekä tupakankäyttöä, koska kyse on nuorten keskuudessa kahdesta valtapäihdeestä. Koen näihin kahteen valtapäihdeeseen, niiden käytön vaikutuksiin ja niiden käytön ennaltaehkäisyyn keskittymisen tutkimukseni tarkoitusta parhaiten palvelevaksi ja johdonmukaisimmaksi ratkaisuksi. Perustelen näkökulmaani myös *Päihdeiden käytön ehkäisy* -oppaan (2002, 8-9.) listaamien havaintojen valossa:

- Tupakka- ja muiden päihdekokeilujen välillä on havaittavissa tilastollinen yhteys
- Vain alkoholiin ja muihin varsinaisiin huumausaineisiin keskittyvä ehkäisevän päihdetyön voidaan katsoa olevan epäjohdonmukaista

Myös seuraava alaluku tukee edellä esitettyä käsitteenrajausta ja työni käsittelynäkökulmaa suomalaisnuorten päihdeidenkäyttöön liittyvän tutkimustiedon valossa.

2.2 Suomalaisnuorten päihdekäyttäytyminen

Voidaanko ehkäisevän päihdetyön ja päihdekasvatuksen merkityksellisyyttä ja tarvetta avata ja perustella nuorten päihdekäyttäytymiseen liittyvän tilastotiedon valossa?

Suomalaisnuorten yleisimmin käyttämät päihteet ovat alkoholi- ja tupakka. Tupakka-tuotteiksi luokitellaan savukkeet, nuuska, sikarit sekä piiput, joista kahden viimeksi mainitun käyttö on kuitenkin hyvin harvinaista. Myös lääkkeiden ja alkoholin sekakäyttö on osa suomalaisnuorten, erityisesti tyttöjen, päihdeiden käyttöä. Varsinaiset huumausainekokeilut tapahtuvat usein nuoren ollessa alkoholin vaikutuksen alaisena. Nuorten alkoholinkulutus Suomessa vastaa keskimääräistä eurooppalaista tasoa, mutta käyttötapa on yksi Euroopan humalahakuisimmista. Vielä 12-vuotiaista nuorista valtaosa (yli 90 prosenttia) on täysin raittiita, mutta 14 ikävuoden jälkeen suomalaisnuorten alkoholinkäyttö lisääntyy huomattavasti. (Aalto-Setälä ym. 2003, 7; Koistinen, Ruuskanen, Surakka 2004, 338; Huhtala, Lavikainen, Pere, Rainio, Rimpelä. 2007, 37.)

Nuorten terveystapatutkimuksessa vuodelta 2007 todetaan, että 14-vuotiaiden joukossa tupakkaa kokeilemattomat ovat enemmistönä, mutta 16-vuotiaista tytöistä ja pojista tupakkaa on kokeillut jo 61 prosenttia. Vuoden 2009 kouluterveyskyselyssä 8.–9. -luokkalaisista nuorista 15 prosenttia, tytöistä 12 prosenttia ja pojista 17 prosenttia, tupakoi päivittäin. Vuonna 2001 vastaava osuus oli 22 prosenttia. Päivittäin polttavista nuorista pojat polttavat savukkeita määrällisesti enemmän kuin tytöt. 14-vuotiaat päivittäin tupakoivat pojat polttavat keskimäärin 14 savuketta päivässä. Tyttöjen keskuudessa vastaava määrä on keskimäärin yhdeksän savuketta. Erot poltettujen savukkeiden määrissä ovat samaa luokkaa myös 16–18-vuotiaiden tyttöjen ja poikien välillä. (Huhtala ym. 2007, 26, 31–32; Terveystietokeskus ja Hyvinvoinnin tutkimuskeskus 2009, 8–9.)

Tupakkariippuvuudesta kysyttäessä väittämällä ”Luulen, että olen tupakoinnista riippuvainen.” kolme prosenttia 14-vuotiaista, 11 prosenttia 16-vuotiaista ja noin 18 prosenttia 18-vuotiaista nuorista koki väittämän melko tai erittäin hyvin paikkansa pitäväksi.

Nuorten tupakointikokeilut sekä päivittäinen tupakointi ovat kuitenkin vähentyneet 2000-luvulla. Muutos on selkeimmin havaittavissa 14–16-vuotiaiden joukossa. Tupakan kokeiluikä sekä säännöllisen tupakoinnin aloittamisikä ovat molemmat siirtyneet tutkitusti myöhemmäksi. (Huhtala ym. 2007, 33, 46.)

Alkoholi on suomalaisnuorten valtapäihde. Valtaosa suomalaisnuorista aloittaa humalakoikeilut yläkoulussa 13–15-vuoden iässä. 8.–9.-luokkalaisista pojista 17 prosenttia juo itsensä tosihumalaan vähintään kerran kuukaudessa. Tytöistä tosihumalan hankkii vähintään kerran kuukaudessa 15 prosenttia. Kaikista 8.–9.-luokkalaisista osuus oli siis 16 prosenttia vuonna 2009. Vuonna 2001 vastaava osuus oli 26 prosenttia. Huomionarvoista on, että pojista 22 prosenttia ja tytöistä 18 prosenttia kokee, että heillä on huonot tiedot päihteistä. (Aalto-Setälä ym. 2003, 6; Terveystieteiden tutkimuskeskus 2009, 8–9,11)

Toistuva alkoholin käyttö ja humalajuominen ovat laskusuunnassa kaikissa ikäryhmissä. Vähintään kerran viikossa ja vähintään kerran kuukaudessa alkoholia juovien sekä tosihumalaan vähintään kuukausittain juovien nuorten määrä on selvässä laskussa. Tässä ainoan poikkeuksen muodostavat 18-vuotiaat pojat. (Huhtala ym. 2007, 50.)

Nuorten raittiuden myönteinen kehitys on jatkunut tasaisesti 1990-luvun loppupuolelta lähtien. Raittius on tutkitusti lisääntynyt kaikissa ikäryhmissä ja molempien sukupuolten keskuudessa. Myönteinen kehitys on näkynyt erityisesti 14-vuotiaiden joukossa. Vuonna 2007 14-vuotiaista pojista 65 prosenttia ja tytöistä 55 prosenttia ja 16-vuotiaista pojista 29 prosenttia ja tytöistä 22 prosenttia kertoi olevansa raittiita eli eivät käytä alkoholi-juomia edes pieniä määriä. (Huhtala ym. 2007, 37, 49.)

Suomen lainsäädäntö kieltää alkoholin myynnin ja anniskelun alle 18-vuotiaille henkilöille. (Alkoholilaki 8.12.1994/1143.) Tätäkin kautta pyritään siis vaikuttamaan ja ohjaamaan nuorten päihteisiin liittyvää käyttäytymistä. Laki ja sen asettama tavoite ovat kuitenkin selvästi ristiriidassa suhteessa tilastoissa havaittavaan suomalaisnuorten todelliseen päihteidenkäyttöön.

Nuorten päihdekokeilut ja tämänhetkinen päihdeikäytyminen näyttää osoittavan, että laadukkaalle päihdekasvatukselle on tarvetta, vaikka positiivisiakin muutoksia on tilas-

tollisesti havaittavissa. Edellä on todettu nuorten päihdekokeilujen alkavan yleensä melko lähellä rippikouluikää, mikä osoittaa näiden ”tapahtumien” yhteisen kosketuspinnan. Rippikoulu pystyy tarjoamaan päihdekasvatusta nuorille juuri siinä vaiheessa, kun päihdekokeilut ovat heille usein ajankohtainen asia. Tutkitun tiedon valossa voidaan myös päätellä, että ehkäisevän päihdetyön rajaaminen koskemaan alkoholin ja tupakan käyttöä ja niihin liittyviä kysymyksiä voidaan katsoa olevan nuorten keskuudessa johdonmukaista.

2.3 Nuorten kokemuksia päihteidenkäytöstä

Ehkäisevän päihdetyön ja sen toteutuksen näkökulmasta on myös merkittävää pohtia syitä nuorten päihteidenkäytölle. Miksi nuoret käyttävät päihteitä? Minkälaisia merkityksiä nuoret liittävät päihteidenkäyttöön?

Nuorten tavallisin syy päihteiden käytölle on hauskanpito ja rentoutuminen. Myös kokeilunhalu ja päihteidenkäyttö kaveripiirissä näyttävät liittyvän nuorten päihdekokeiluihin ja – käyttöön. Myös kavereiden painostus ja alkoholin vaikutuksen alaisena kokeimat sosiaalisuuteen liittyvät positiiviset kokemukset vaikuttavat nuorten päihteiden käyttöön. Nuorten päihdemittarin mukaan runsaasti päihteitä käyttävistä nuorista 15 prosenttia käyttää päihteitä nimenomaan pahan olon lievittämiseen. (Pirkanen 2007, 79; Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2010, 31.)

Nuorilla on usein käsitys, että yläkouluun ja 7. luokalle siirtyminen tarkoittaa myös alkoholiin tutustumista. Jaatisen (2000) tutkimuksen mukaan nuorten päihteisiin yhdistämät positiiviset vaikutukset ovat niin selviä, että päihteistä kieltäytyminen on heille lähes mahdotonta. Kokeilunhalu ja kielletyn asian kokeminen ovat eräitä pintaan nousevia motiiveja alkoholin käytön aloittamiselle nuorten maailmassa. Tutkimuksen mukaan nuoret myös yhdistävät puheissaan alkoholin käytön aikuistumiseen ja juomisen kautta koetaan mahdolliseksi päästä vanhempien nuorten seuraan, mikä koetaan tavoittelemisen arvoiseksi. Tutkimuksen nuorten puheissa nousee vahvasti esiin tarve muuttaa omaa tietoisuuden tilaa, ja päästä alkoholinkäytön kautta täysin erilaiseen tunnelmaan, kuin mitä arkielämä tarjoaa. Juomiseen liitetyt positiiviset assosiaatiot liittyvät mielentilan ja oman olemisen laatuun sekä yhdessä olemisen tapaan. ”Halu olla cool” – tyyppiset il-

maukset viestivät nuoren tarpeesta olla jotain muuta, nuorten keskuudessa arvostettua ja tavoittelemisen arvoista, kuin mitä itse kokee olevansa. Nuoret siis yhdistävät alkoholin käyttöön vahvasti tiettyjen asioiden, jotka muuten olisivat ulottumattomissa, *saavuttamisen*. Jaatisen tutkimuksen mukaan 9.-luokkalaiset käyttävät alkoholia myös oman elämän hallintakeinona päästäkseen epämuukavista, stressiä tuottavista ja ei-toivotuista asioista eroon. Juomattomuuteen taas yhdistetään ajatus mahdollisuudesta jäädä ulkopuoliseksi muiden nuorten keskuudessa. (Jaatinen 2000, 41–43, 46, 74, 84.)

Jaatisen (2000) mukaan nuoret sosiaalistuvat päihdekulttuuriin liian aikaisin ja liian eristyksissä aikuisten maailmasta. Liian aikaisin viittaa muun muassa nuorten moraaliin kehitysvaiheeseen, joka ei ole tarpeeksi kehittynyt kohtaamaan päihdekulttuurin ristiriitaisia moraalisia ja kulttuurisia merkityksiä, tapoja ja ideoita. Näiden teemojen käsittelyyn nuoret joutuvat kehittämään oman maailmansa rajoissa hallittavia merkityksiä ja kuvia. Liian aikaisin viittaa myös nuorten edellä mainittuun tarpeeseen ja toiveeseen olla aikuisempi kuin todellisuudessa on. Jaatinen muistuttaa, että vaikka nuori yrittää aikuistua alkoholin kautta, säilyy heidän merkitysmaailmansa taustalla kuitenkin lapsen naiivi logiikka. Liian eristyksissä viittaa siihen tosiasiaan, että nuoret joutuvat käsittelemään vaativia päihtheisiin liittyviä teemoja ilman aikuisten riittävää tukea. Päihheet otetaan osaksi nuorten omaa maailmaa, mutta usein tieto ja opastus jäävät saamatta. Näin nuoret kehittävät omaa ymmärrystään ja päihtheisiin liittyviä merkityksiä keskenään, mikä taas ohjaa heidän keskinäisiä kokeilujaan. (Jaatinen 2000, 46–47.)

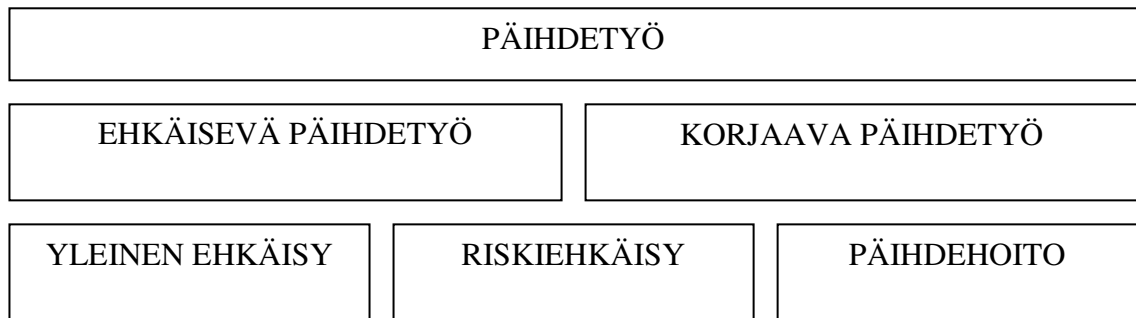
Ehkäisevän päihdetyön näkökulmasta on siis tarpeen nähdä ja ymmärtää niitä syitä ja tarpeita, joita nuorten päihdeidenkäyttöön liittyy. Tätä kautta ehkäisevä päihdetyö palvelisi nuoria johdonmukaisemmin heidän omasta kokemusmaailmastaan käsin. Myös päihdekasvatusta toteuttavien rippikoulutyöntekijöiden tulee tiedostaa tämä tosiasia, ja suunnitella, organisoida ja toteuttaa omaa työtään näistä lähtökohdista. Tämä tulee huomioida muun muassa päihdekasvatuksen kokonaisuutta pohdittaessa ja menetelmiä valittaessa. Mikä palvelee nuoria parhaiten heidän omista lähtökohdistaan käsin?

3 MITÄ ON EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ NUORTEN KESKUUDESSA?

Päihdetyön kokonaisuus jaetaan ehkäisevän sekä korjaavan päihdetyön kenttään. Ehkäisevä päihdetyö on laaja-alaista yhteistyötä päihdeettömyyden edistämiseksi sekä alkoholin, huumeiden ja tupakan tuomien haittojen vähentämiseksi. Ehkäisevällä päihdetyöllä on osoitettu olevan positiivisia vaikutuksia sekä päihteiden käytön että siitä aiheutuvien haittojen näkökulmasta. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2007, 5–6, 9.) Rippikouluissa toteutettu päihdekasvatus ja ehkäisevä päihdetyö ovat osa tätä kokonaisuutta.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskuksen asettaman laajan asiantuntijatyöryhmän mukaan ehkäisevä päihdetyö määritellään toimintana, jonka tavoitteena on edistää terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia. Näihin tavoitteisiin pyritään edistämällä päihdeettömiä elintapoja, ehkäisemällä ja vähentämällä päihteistä koituvia haittoja sekä lisäämällä ymmärrystä ja päihdeilmiön hallintaa. Ehkäisevän päihdetyön tarkoituksena on vähentää päihteiden kysyntää, saatavuutta ja tarjontaa sekä niiden aiheuttamia haittoja. Ehkäisevän päihdetyön kautta vaikutetaan päihteitä koskevaan informaatioon, asenteisiin, päihdehaitoilta suojaaviin tekijöihin ja niiden riskitekijöihin sekä päihteiden käyttöön että tapoihin käyttää päihteitä. Yleinen ehkäisy liittyy suojaavien tekijöiden vahvistamiseen ja riskiehkäisy puolestaan riskitekijöiden ja niiden vaikutusten minimoimiseen. Tarkoituksena on vaikuttaa myös päihteiden ongelmakäyttöä edistäviin olosuhteisiin ja sitä tukevaan kulttuuriin. Ehkäisevää päihdetyötä ei kuitenkaan tule nähdä vain tiedotuksena ja valistuksena, vaan paljon laajemmin hyvinvointia ja terveyttä edistävien toiminta- ja elinympäristöjen luomisena. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus, Päihdetyöryhmä 2006, 6; Kylmänen 2005, 9; Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2007, 10.) Myös kirkon Rippikoulusuunnitelmasta (2001) löytyy paljon yhtäläisyyksiä ja peilauspintaa tällaisiin nuorten terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin näkökulmiin ja kysymyksenasetteluihin. Näitä teemoja käsitellään osana nuoren kehitysvaiheeseen, ajankohtaisiin ja tulevaisuuteen liittyviä kysymyksiä. Tavoitteena on, että nuori pääsee aidosti pohtimaan tällaisia oman elämänsä tärkeitä kysymyksiä. (Kirkkohallitus 2001, 23–24.)

Oheinen kuvio esittää ehkäisevän päihdetyön aseman ja roolin osana päihdetyön kokonaisuutta.

KUVIO 1. Ehkäisevä päihdetyö osana päihdetyön kokonaisuutta

(Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus, Päihdetyöryhmä 2006, 8.)

Tutkimukseni käsittelee rippikoulujen tarjoamaa ehkäisevää päihdetyötä, joka käsittää kuvion 1. mukaisesti sekä yleisen ehkäisyn että myös osuuden riskiehkäisyn kokonaisuudesta.

3.1 Ehkäisevä päihdetyö osana terveyden edistämistä

Minkälainen asema ehkäisevällä päihdetyöllä on suhteessa laajaan terveyden edistämisen kokonaisuutta? Rippikoulujen päihdekasvatus liittyy vahvasti tähän teemaan, ja sen tarkastelu sekä tärkeyden perustelu tästä näkökulmasta on myös tarpeellinen.

Terveyden edistämisen hyödyt niin yhteiskunnallisella, taloudellisella kuin työpaikka- ja yksilötasollakin ovat kiistämättömät. Terveyden edistämisen politiikkaohjelman tavoitteena on väestön terveydentilan parantuminen ja terveyserojen kaventuminen. Yhtenä terveyden edistämisen osa-alueena mainitaan myös ”kansansairauksien ehkäisyyn vaikuttavien elintapamuutosten aikaansaaminen (lasten, nuorten sekä työikäisen väestön ylipainoisuuden vähentäminen, päihteiden käytön ja tupakoinnin vähentäminen)”. Alkoholi- ja tupakointipolitiikan tavoitteena on alkoholin käytöstä aiheutuvien sosiaalisten, terveydellisten ja yhteiskunnallisten haittojen minimointi. (Terveyden edistäminen. Hallituksen politiikkaohjelma 2007, 1-2, 9.)

Niin ikään ehkäisevällä päihdetyöllä on asemansa terveyden edistämisen kokonaisuudessa. Näin myös tutkimukseni näkökulmat, rippikoulussa käytetyt ehkäisevän päihdetyön menetelmät sekä työtä toteuttavien tahojen näkemys omasta työstään, ovat liitoksissa laadukkaaseen ehkäisevään päihdetyöhön ja sitä kautta myös terveyden edistämisen laajaan kokonaisuuteen. Rippikoulunuorten laadukkaan, asianmukaisen ja johdonmukaisen ehkäisevän päihdetyön kautta myös kirkko mahdollistaa omalta osaltaan nuorten terveyden edistämistä ja ylläpitoa.

Terveyden edistämisen politiikkaohjelmassa (2007) on nuorten päihteidenkäyttöön liittyviä tavoitteita luokiteltu Terveys 2015 kansanterveysohjelman kautta seuraavasti:

- Nuorten tupakointi vähenee siten, että 16–18-vuotiaista alle 15 prosenttia tupakoi
- Nuorten alkoholin ja huumeiden käyttöön liittyvät terveysongelmat kyetään hoitamaan asiantuntevasti eivätkä ne ole yleisempiä kuin 1990-luvun alussa

Indikaattorit asetettuihin tavoitteisiin on päivittäin tupakoivien, tosihumalaan vähintään kerran kuukaudessa juovien sekä huumaavia aineita kokeilleiden osuus 8.-9. – luokkalaisista, ammattikoululaisista ja lukiolaisista. Edellä mainittuihin tavoitteisiin pyritään pääsemään vuoteen 2011 mennessä muun muassa kouluterveydenhuollon toimivuuteen panostamalla sekä terveystiedon opetusta ja terveyden edistämistyötä kehittämällä. (Terveyden edistäminen. Hallituksen politiikkaohjelma 2007, 11, 17.)

Sosiaali- ja terveysministeriön alkoholiohjelmassa (2004) päätavoite ”alkoholin aiheuttamien haittojen ehkäisy ja vähentäminen” on jaettu kolmeen osatavoitteeseen:

- Alkoholin aiheuttamia haittoja lasten ja perheiden hyvinvoinnille vähennetään merkittävästi
- Alkoholijuomien riskikäyttöä ja siitä aiheutuvia haittoja vähennetään merkittävästi
- Alkoholijuomien kokonaiskulutus käännetään laskuun

Päihdehaittoja voidaan ehkäistä erilaisin hyvinvointia edistävien yhteiskuntapoliittisin keinoin. Muun muassa ihmisten hyvinvoinnin ja terveyden sekä turvallisuuden edistäminen vähentää myös alkoholihaittoja. Tarvitaan myös erilaisia keinoja, joilla alkoholihaittoja aiheuttaviin tai niitä pahentaviin tekijöihin ja olosuhteisiin voidaan puuttua välittömästi. Tästä näkökulmasta myös päihteidenkäytön ennaltaehkäisy on järkevää. Al-

koholihaittojen syntyyn voidaan vaikuttaa hillitsemällä alkoholinkulutuksen kasvua muun muassa tekemällä laaja-alaista ehkäisevää päihdetyötä ja puuttamalla alkoholiongelmiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. (Alkoholiohjelma 2004, 18.)

Uuden terveydenhuoltolain 12§:n mukaan kuntien on tehtävä yhteistyötä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi muiden kunnassa toimivien julkisten tahojen, johon kirkko-kin kuuluu, kanssa. Lisäksi lain 36§:n mukaisesti erilaiset kunnan terveyden ja hyvinvoinnin alueelliset strategiat on valmistettava huomioiden näiden eri toimialueiden toiminta. (Terveydenhuoltolaki.) Kirkolla on siis laissakin määritelty asema terveyden ja hyvinvoinnin edistäjänä. Tällaisena toimijana kirkon toimintaa, johon myös rippikoulujen ehkäisevä päihdetyö lukeutuu, arvioidaan osana muiden tahojen tuottamia palveluja terveyden edistämisen näkökulmasta. Kirkolla on oma vahva roolinsa terveyden edistämisen ja terveyserojen kaventamisen näkökulmasta. Esimerkiksi kirkon diakoniatyö on 1990-luvun laman jälkeen muotoutunut yhä enemmän muun muassa hyvinvointiyhteiskuntamme palvelujärjestelmien täydentäjäksi ja välillä jopa paikkaajaksi. Apua ja tukea pyritään antamaan ihmisille kaikilla heidän elämänalueillaan. Kirkon yhteiskunnallisena tehtävänä on muun muassa luoda ja vahvistaa yhteisöjä, joissa voidaan edistää ihmisten hyvinvointia. (Juntunen, Saarela 2009, 41; Diakonia ja yhteiskuntatyön linja 2010, 11.) Näitä näkökulmia ei voi erottaa rippikoulukontekstistakaan.

3.2 Nuoret ehkäisevän päihdetyön kohteena

Mitä työntekijän tulee ottaa huomioon toimiessaan päihdekasvattajana nuorten keskuudessa? Minkälaiset menetelmät ovat nuorten keskuudessa havaittu toimiviksi ja mitä nuoret päihdekasvatukselta toivovat? Nämä ovat kysymyksiä, joita päihdekasvattajan on pohdittava työskennellessään nuorten kanssa ja erilaisia ehkäisevän päihdetyön menetelmiä valittaessa.

3.2.1 Päihdekasvatuksen osa-alueet

Nuorten päihteidenkäytön yleiseen ennaltaehkäisyyn kuuluu merkittävänä osana nuorten sosiaalinen vahvistaminen. Aikuisten tehtävänä on mahdollistaa muun muassa päih-

teisiin liittyvien asioiden ja ilmiöiden monialainen tarkastelu, joka vahvistaa nuorten omia vastuullisia näkemyksiä päihdeiden käytöstä. Sosiaalisen vahvistamisen näkökulmasta päihdeilmiöitä voi pohtia yksilötasoa laajemmasta näkökulmasta ja pohtia esimerkiksi päihdeongelmien sosiaalisia, taloudellisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia. Keskeistä on nuorten osallisuus pohdinnassa tai käytännön toiminnassa sekä heidän luottamuksensa ja vastuuntuntonsa rakentaminen ja vahvistaminen. Yleisen ehkäisyn tarkoituksena on myös antaa nuorille ajankohtaista tietoa eri päihdeaineista ja niiden yleisistä käyttöriskeistä. Pätevän ja väärentämättömän tiedon valossa nuoret kykenevät harkitsemaan omia valintojaan. Terveydellisten riskien käsittelyn lisäksi siihen voi kuulua pohdintaa myös päihdeiden aiheuttamista vaikeuksista kaverisuhteissa, koulunkäynnissä ja perhe-elämässä. Asioiden käsittelytavassa, näkökulmissa ja käytettävissä esimerkeissä tulisi lähteä mahdollisimman läheltä nuorten omaa kokemusmaailmaa. Sel- laisten kauhukuvien tai riskien maalailu, jotka eivät kuulu nuorten omaan arkitodelli- suuteen, herättää usein vain tarpeetonta huolta ja ahdistusta. (Pylkkänen ym. 2009, 15–17.)

Nuorten asenteiden, elämäntilanteen ja käyttäytymisen arviointi päihdeiden käytöltä suojaavien ja toisaalta niille altistavien riskitekijöiden näkökulmasta on myös hyvin merkittävää. Suojaavat tekijät liittyvät yleisesti nuoren elinympäristöön ja siinä vaikut- taviin sosiaalisiin suhteisiin. Päihdetyössä yleinen ehkäisy tähtää ensisijaisesti suojaavi- en tekijöiden vahvistamiseen. Nuorten näkökulmasta suojaavia tekijöitä on useita: luot- tamukselliset sosiaaliset suhteet lähiyhteisössä, mahdollisuus vaikuttaa omaan asemaan ja tulevaisuuteen, hyvä itsetunto ja itsetuntemus, tietoisuus päihdeidenkäytön riskeistä, lähiyhteisön vastuullinen suhtautuminen päihdeiden käyttöön, kriittiset päihdeidenkäyt- tökulttuurit, päihdeiden vaikea saatavuus ja tarkoituksenmukainen kontrolli sekä vas- tuullinen suhtautuminen päihdeiden käyttöön. Päihdeiden käytölle altistavia tekijöitä taas ovat: sosiaalinen epäluottamus ja heikko itsetunto, elämäntilanteen hallitsemattomat muutokset, päihdemyönteinen paine sosiaalisessa ympäristössä, yksinäisyys ja syrjäy- tyminen ikäryhmästä, epäsuotuisa sosiaalinen kierre, kuten keskeytynyt, koulu tai työ, päihdeiden helppo saatavuus ja kontrollin vähäisyys, humalahakuinen päihdeiden käyttö, päihdeiden käyttö yksin sekä riskikäyttäytyminen ja tapaturma-alttius päihtyneenä. Päihdetyössä riskiehkäisy tarkoittaa näiden riskien tai niiden vaikutusten vähentämistä ja suojaavien tekijöiden vahvistamista. (Pylkkänen ym. 2009, 13–14.)

Työni viitekehys on siis preventiivinen eli ennaltaehkäisevä, mikä käsittää työssäni em. päihdekasvatuksen termit ”sosiaalisen vahvistamisen”, ”yleinen päihteidenkäytön ehkäisy” sekä ”päihteidenkäytön riskiehkäisy”, jotka nousevat työssäni käyttämästä Pylkkänen ym. (2009) materiaalista. Termit on määritelty tässä työssä Pylkkästä ym. mukailen seuraavasti:

- **Sosiaalinen vahvistaminen** (= nuorten yhteisöjen rakentaminen ja tukeminen, nuorten kuuleminen, osallisuuden edistäminen, kannustaminen, aikuisena oleminen nuorelle)
- **Yleinen päihteidenkäytön ehkäisy** (= päihteidenkäytöltä suojaavien tekijöiden vahvistaminen; mm. tietoisuus päihteidenkäyttöön liittyvistä riskeistä, vastuullinen suhtautuminen päihteidenkäyttöön)
- **Päihteidenkäytön riskiehkäisy** (= päihteidenkäytön riskitekijöiden/niiden vaikutusten minimoiminen; mm. sosiaalinen epäluottamus/heikko itsetunto, päihdemyönteinen paine sosiaalisessa ympäristössä, yksinäisyys ja syrjäytyminen ikäryhmästä, humalahakuinen päihteidenkäyttö)

Edellä mainitut nuorten ehkäisevän päihdetyön osa-alueet on kuvattu oheisessa kuviossa.

NUORTEN EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ		
SOSIAALINEN VAHVISTAMINEN	YLEINEN PÄIHTEIDENKÄYTÖN EHKÄISY	PÄIHTEIDENKÄYTÖN RISKIEHKÄISY

KUVIO 2. Nuorten ehkäisevän päihdetyön osa-alueet

Rippikoulusuunnitelmasta (2001) ja rippikouluille asetetuista tavoitteista löytyy paljon yhtäläisyyksiä ja peilauspintaa kuviossa 2. esitettyihin nuorten ehkäisevän päihdetyön osa-alueisiin. Rippikoulujen yhdeksi tavoitteeksi on asetettu nuoren tukeminen hänen kasvussaan ja erilaisten omaa elämäänsä koskevien tärkeiden kysymysten etsimisessä. (Kirkkohallitus 2001.) Nämä teemat liittyvät läheisesti toisiinsa.

3.2.2 Päihdekasvatuksessa käytettyjä menetelmiä ja niiden arviointia

Seuraavassa käsittelen päihdekasvatukseen liittyviä menetelmiä ja niiden vaikuttavuuteen liittyviä teemoja. Tämä tarkastelunäkökulma on hyvin keskeinen tutkimukseni teeman kannalta, koska työssäni olen pyrkinyt selvittämään, minkälaisia päihdekasvatuksen menetelmiä rippikouluissa käytetään. Lähestyn tätä teemaa kahden päihdekasvatukseen liittyvän teorian, tieto-asenne käyttäytymisteorian ja virittävän valistuksen teorian kautta. Näiden teorioiden pohjalta tarkastelen erilaisia päihdekasvatuksessa käytettyjä menetelmiä ja niiden vaikuttavuutta.

Tämänhetkinen päihdekasvatus liittyy usein ns. tieto-asenne käyttäytymisteoriaan, jonka mukaan valistuksen kohteena on rationaalisesti käyttäytyvä yksilö, jonka oletetaan muuttavan omia asenteitaan ja käyttäytymistapojaan erilaisten ärsykkeiden, yleensä tietojen ja kokemusten seurauksena. Kyseisessä teoriassa tiedoilla, asenteilla ja käyttäytymisellä uskotaan olevan yhteys, jonka johdosta ihmisen saadessa tietoa päihteiden haitallisista vaikutuksista hänen päihdeasenteensa muuttuvat. Tämä oletus ei kuitenkaan toimi täysin sille asetettujen odotusten mukaisesti. Tämä teoria edustaa yksisuuntaista valistusta, jossa tietoa jaetaan isoille kohderyhmille edellä mainituin odotuksin. Käytännössä tämä teoria korostaa päihdekasvattajan auktoriteettiasemaa ja holhousmentaliteettia. Vaikka nuorten päihteidenkäyttö ja siihen liittyvät asenteet ovat mitä suurimmassa määrin sosiaalis-kulttuurinen ilmiö, ei tätä tosiasiaa ole huomioitu riittävästi nuorten päihdekasvatuksessa. Informaation vastaanottamiseen, sen käsittelyyn ja soveltamiseen liittyvät kognitiivisten tekijöiden on todettu olevan vain yksi osa monia päihteiden käyttöön liittyvistä tekijöistä, jolloin pelkkä tiedon tarjoaminen ei yksin riitä. Informaation jakaminen ei ole yksinään vaikuttava menetelmä päihdekasvatuksessa, mutta se on merkittävä osa muita ennaltaehkäisyyn liittyviä menetelmiä. (Herranen 2010, 28; Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. Neuvoa antavat.; Soikkeli 2006.)

Elämäntaitoihin ja arvoihin keskittyvä valistus liittyy erilaisiin psykologisiin teorioihin, joiden mukaan päihteiden käytön välttäminen vaatii muun muassa hyvää itsetuntoa ja kykyä päätöksen tekoon. Näihin menetelmiin kuuluu muun muassa luennot, erilaiset tehtävät ja keskustelut. Näidenkin menetelmien on havaittu olevan tehottomia estämään päihteiden kokeilua tai lisäämään nuorten päihdevastaisuutta. Tämän tyyppinen valistus

voi kuitenkin estää nuorta siirtymästä voimakkaampiin päihteisiin. (Herranen 2010, 28; Opari 2006.)

Tehokas päihdekasvatus on pitkäkestoinen prosessi, jossa huomioidaan nuorten omat lähtökohdat ja näkemyksen päihdeasioihin liittyen. Virittävän valistuksen teoriassa valistuksen kohteeksi mielletään kulttuurisen tason kautta koko päihteisiin liittyvä mieli-pideilmasto sekä vallitsevat tavat ymmärtää päihteiden käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät. Tämän pohjalta näyttää olevan mahdollista saada aikaan ensin muutosta keskustelulmapiiirissä, sitten poliittista muutosta ja lopulta muutosta käyttäytymisessä. Virittävän valistuksen teoria pyrkiikin käynnistämään päihdekasvatuksessa erilaisia pitkän aikavälin keskustelu- ja toimintaprosesseja. Erilaiset vuorovaikutukselliset ja ajatuksia herättävät päihdekasvatuksen menetelmät on todettu vaikuttavammiksi verrattuna edellä mainittuihin yhdensuuntaiseen vaikuttamiseen perustuviin menetelmiin. Näiden menetelmien vaikuttavuus näyttää lisäksi olevan melko riippumaton siitä, kuka toimii viestin lähettäjänä, minkälainen kohderyhmä on kyseessä sekä mitä päihteitä tilanteessa käsitellään. Päihdekasvatuksen kohderyhmän mukaan ottaminen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen lisäävät vuorovaikutuksellisten menetelmien vaikuttavuutta. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Neuvoa antavat; Soikkeli 2006; Opari 2006; Miettinen 2009.)

Vaihtoehtojen tarjoaminen päihteidenkäytön tilalle tarkoittaa nuorten sosiaalisen ympäristön parantamista siten, että päihteisiin liittyvä houkuttelevuus alenee. Tässä lähestymistavassa painotetaan nuorten osallistumista yhteisöllisiin toimintoihin yksin tai ryhmänä. Tärkeää on huomata ja ymmärtää yhteys nuorten ja heidän sosiaalisten ja kulttuuristen ympäristöjen välillä. Tämän lähestymistavan tehokkuus riippuu siitä, minkälaista toimintaa käytetään. Intensiivisillä, hyvin rahoitetuilla ohjelmilla näyttää olevan paras vaikuttavuus. Näyttää myös siltä, että mitä nuorempina ihmiset pääsevät erilaiseen toimintaan mukaan, sitä varmemmin he säilyttävät käyttäytymismallin aikuisenakin. (Opari 2006.)

Kieltäytymisen ja paineen sietämisen opetteleminen liittyy päihdekasvatuksen näkökulmasta näkemykseen sosiaalisen paineen vahvuudesta nuorten keskuudessa. Tähän teemaan liittyviä menetelmiä ovat opetteleminen tunnistamaan sosiaalisia vaikutuksia ja siihen liittyviä paineita. Kieltäytymistä harjoitellaan muun muassa roolileikkien avulla.

Menetelmän tarkoituksena on edistää nuoren uskoa itseensä. Tämän lähestymistavan kerrotaan olevan tehokkaampi pelkkään tiedon tarjoamiseen ja elämäntaitoihin ja -arvoihin keskittyvään päihdekasvatukseen verrattuna. Sen kuitenkin sanotaan sopivan parhaiten nimenomaan sosiaalisesti paheksutuimpien päihteiden käsittelyyn, jolloin sen yhteensopivuus alkoholin ja tupakan suhteen nuorten keskuudessa on epävarma. (Opari 2006.)

Päihdekasvatuksen piirissä voidaan todeta olevan käytössä monia eri menetelmiä, joiden vaikuttavuus on hyvin eritasoista. Tämä tutkimus ja sen tuottama tieto haastaa seurakunnan nuorten parissa ehkäisevää päihdetyötä toteuttavat tahot pohtimaan omia päihdekasvatuksellisia työskentelytapojaan ja käyttämiensä menetelmien vaikuttavuutta. Tämä näkökulma on merkittävä osa laadukasta nuorten ehkäisevää päihdetyötä ja sen kehittämistä ja liittyy olennaisesti tähän tutkimukseen.

3.2.3 Nuorten kokemuksia päihdekasvatuksessa käytetyistä menetelmistä

Sirolan (2004) mukaan 9.-luokkalaisista noin puolet kokee, että koulun järjestämä alkoholinkäytön ehkäisyyn liittyvä opetus ei tapahdu nuoria miellyttävällä tavalla. Puolet tutkimukseen osallistuneista yhdeksäsluokkalaisista olivat sitä mieltä, että alkoholinkäyttöön ja sen ehkäisyyn liittyvää opetusta on koulussa liian vähän. Yli puolet tutkimuksen nuorista oli melko tai erittäin tyytymättömiä koulutunneilla järjestettävään alkoholinkäytön ehkäisyyn. (Sirola 2004, 92.)

Nuorilla on hyviä kokemuksia muun muassa harrastusten yhteydessä tapahtuvasta alkoholinkäytön ehkäisystä sekä erilaisista tempauksista. Nuoret näkevät huonona alkoholiin liittyvän opetuksen vanhanaikaisuuden ja toivovat lisää sisältöä esimerkiksi alkoholinkäyttötavoista. Nuoret huomauttavat, että jos alkoholisioista puhutaan liikaa, mielenkiinto kokeiluihin saattaa herätä. Yleisesti ottaen koulun alkoholiopetukseen ollaan melko tyytymättömiä, ja sitä pidetään tylsänä. (Sirola 2004, 96.)

Sirolan (2004) mukaan nuoret kaipaavat päihdekasvatukseen eniten tietoa alkoholin haitoista, alkoholiriippuvuudesta, alkoholin vaihtoehdoista sekä alkoholin kokeilusta ja käytöstä. Asiallista tietoa tahdotaan entistä mielenkiintoisemmalla tavalla. Kysyttäessä,

miten alkoholiin liittyviä asioita tulisi koulussa käsitellä, nuoret toivoivat itse voivansa osallistua toimintaan. Myös avointa keskustelua kaivataan. Osa nuorista kokee, että alkoholioasioista ei pitäisi puhua negatiiviseen eikä positiiviseen sävyyn. Hyväksi vaihteluksi koetaan esimerkiksi aikaisemmin alkoholiongelmista kärsineen tai muun asiantuntijan käyttö; ylipäättään nuoret toivovat enemmän oikeiden esimerkkien käyttöä. (Sirola 2004, 109, 111.) Edellä mainittuja nuorten kokemuksia hyvästä päihdekasvatuksesta ja siihen liittyvistä tekijöistä tulee korostaa aina kun pohditaan tähän teemaan liittyviä kysymyksiä ja toimintatapoja. Tämä näkökulma on myös merkittävä opinnäytetyöni kannalta, koska työni perimmäisenä tavoitteena on edistää laadukasta nuorten parissa toteutettavaa ehkäisevää päihdetyötä.

Näitä ehkäisevän päihdetyön menetelmiin liittyviä teemoja olen pyrkinyt selvittämään laatimani kyselylomakkeen (liite 1.) avulla. Tutkimuksessa käytetty kyselylomake ja siihen valitut ehkäisevässä päihdetyössä käytetyt menetelmät nousivat erilaisista teemaa käsittelevistä materiaaleista ja kirjallisuudesta, joista olen käyttänyt työni teoriaosuudessa muun muassa em. Herrasen (2010) kirjoitusta. Seuraavassa pohdin näiden erilaisten ehkäisevän päihdetyön menetelmien valintaan vaikuttavia seikkoja. Näillä menetelmillä tarkoitan niitä kaikkia erilaisia ehkäisevän päihdetyön toimintatapoja, työkaluja ja toimintaprosesseja, joita olen esitellyt kuviossa 2. ja luetellut edellä.

3.3 Työntekijä päihdekasvatuksen toteuttajana

Seuraavassa olen kirjallisuuteen perehtymällä tuonut esiin tähän tutkimukseen liittyviä keskeisiä näkökulmia asenteiden vaikuttavuudesta ihmisten toimintaan. Tässä tutkimuksessa asenteiden tarkastelu ja niiden vaikuttavuuden pohdinta liittyy asennekasvattajien eli rippikoulutyöntekijöiden asenteisiin rippikouluissa toteutettavaa ehkäisevää päihdetyötä kohtaan. Käsittelen ja tuon esiin myös vuorovaikutuksellisuuden liittyviä teemoja ja piirteitä, joita nuorten kanssa työskenteleviltä asennekasvattajilta vaaditaan ja edellytetään nimenomaan asenteiden näkökulmasta. Samalla pohdin myös niitä työntekijöihin liittyviä asenteellisia ominaisuuksia, jotka voivat vaarantaa tämän vuorovaikutuksen ja näin päihdekasvatuksen onnistumisen. Lisäksi tarkastelen nuorten kanssa työskentelevien tahojen motivaatioperustaa ja sitä, miten he tekemäänsä työtä kohtaan asennoituvat. Rippikoulut ovat vahvoja asennekasvatuksellisia ympäristöjä, joten nämä tarkastelut

ovat työni kannalta merkittäviä ja keskeisiä. Tässä tutkimuksessa asenteellinen viitekehys ja kysymyksenasettelu liittyvät työntekijöiden näkemyksiin päihdekasvatuksen tärkeydestä osana rippikouluopetusta, oman työnkuvan sopivuudesta suhteessa päihdekasvatukseen, päihdekasvatuksen riittävydestä osana rippikouluopetusta sekä tämän työn vaikuttavuudesta. Kirjallisuudessa näitä teemoja lähestytään nimenomaan nuorisotyöntekijöiden näkökulmasta, mutta tässä työssä nämä kysymyksenasettelut liittyvät lisäksi diakoniatyöntekijöihin sekä teologeihin.

3.3.1 Työntekijöiden asenteet osana toimintaa ja vuorovaikutusta päihdekasvatuksessa

Asenne on psykologinen taipumus, joka ilmenee suhtautumisena sekä jonkin asian arvioimisena myönteisesti tai kielteisesti voimakkuudeltaan vaihdellen. Tämä viittaa kaikkien arvioivaan reagoimiseen, joka voi olla suoraa tai epäsuoraa, kognitiivista sekä tunteisiin tai käyttäytymiseen liittyvää. Asenteiden kolme osatekijää ovat:

- sisältö (tiedollinen eli kognitiivinen osatekijä)
- tunnepitoisuus (intensiteetti eli emotionaalinen osatekijä)
- toimintavalmius (käyttäytymisulottuvuus)

Asenne liittyy siis tietoon ja ajatteluun, tunteisiin ja toimintaan. Tiedollinen osatekijä kertoo asenteen kohteeseen liittyvästä tiedon vahvuudesta, mikä voi vaikuttaa asenteen myönteisyyteen sekä kielteisyyteen. Asenteisiin liittyvä emotionaalinen osatekijä voi vaihdella hyvin myönteisistä ja kielteisistä kokemuksista varsin pinnalliseen suhtautumiseen. Käyttäytymisulottuvuus puolestaan kuvaa, miten asenteet vaikuttavat yksilön toimintaan. Asenteilla on mahdollisuus vaikuttaa ihmisen ajatteluun, tunteisiin ja toimintaan. (Helkama, Myllyniemi, Liebkind 2007, 188; Ojala, Uutela 1993; Lahikainen, Pirttilä-Backman 2000, 90–91.) Nämä tekijät muodostavat kokonaisuuden kaikissa asenteissa. Tämän työn näkökulmasta em. tarkastelu liittyy siihen, minkälaista tietoa ja minkälaisia kokemuksia työntekijöillä on rippikoulujen päihdekasvatuksesta sekä siihen, miten heidän asenteet vaikuttavat heidän toteuttamaansa toimintaan.

Kirjallisuuden valossa asenteiden muodostamiseen liittyy muutamia hyvin yksinkertaisia prosesseja. Tutkittu tieto osoittaa, että esimerkiksi jonkin asian tuttuus voi selittää

positiivisen asenteen kyseistä teemaa kohtaan. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että mitä tutumpi jokin asia tai teema on, sitä miellyttävämmäksi se koetaan. (Helkama ym. 2007, 189.) Tämä näkökulma ja teoria ovat erityisen mielenkiintoinen tämän tutkimuksen näkökulmasta. Onko vastaajan asennoituminen yhteydessä esimerkiksi hänen seurakuntatyöuransa pituuteen tai päihdekasvatukseen liittyvään tuntemukseen, perehtyneisyyteen tai kouluttautuneisuuteen?

Erityisesti erilaisissa kasvu-, kehittämis- ja oppimisympäristöissä, joihin myös rippikouluympäristö lukeutuu, on ammatti-ihmisen tärkeimpiä tehtäviä huolehtia vuorovaikutuksen toimivuudesta. Vuorovaikutus on kanava, jonka kautta sekä lähetetään että vastaanotetaan erilaisia viestejä. Puheen lisäksi vuorovaikutus kattaa erilaiset non-verbaaliset viestit kuten ilmeet, eleet, teot jne.. Nuorten kanssa työskentelevän ammatti-ihmisen tulisi olla tietoinen lähettämiensä viestien laadusta. (Kiesiläinen 2004, 39, 41.)

Hyvä vuorovaikutus ihmissuhdetyössä eli myös päihdekasvatuksessa, edellyttää tiettyjen asenteiden toteutumista. Koska asenteeseen liittyy aina käsitys muun muassa tietyn asian tärkeydestä, on ammatti-ihmisten pohdittava hyvin tarkasti juuri niitä asenteita, joiden varassa ja vaikutuspiirissä he työtään tekevät. Hyvän ammatillisen vuorovaikutuksen edellytyksiä ovat:

- vuorovaikutusvastuu
- hyvä tahto – välittäminen
- ihmisen kunnioitus
- vastuu omista ajatuksista, tunteista ja teoista
- oikein kuuleminen – ymmärtäminen
- tärkeiden asioiden sanominen – rehellisyys

Nämä ammatillisen vuorovaikutuksen edellytykset voivat vaarantua, jos ammatti-ihmiset ovat epä tietoisia oman toimintansa ja ajatustensa lähtökohdista ja asenteistaan. Koska asenteet ovat osa ammatillisen vuorovaikutuksen onnistumista, ammatti-ihmisen on kyettävä tiedostamaan, kontrolloimaan ja hallitsemaan tätä puolta itsessään. Muussa tapauksessa aito vuorovaikutus vaarantuu. (Kiesiläinen 2004, 43, 79–80.) Rasilaisen (2010) mukaan edellä mainitut Kiesiläisen määrittelemät ammatillisen vuorovaikutuksen edellytykset tunnustetaan nuorisotyöntekijöiden keskuudessa ja niitä pidetään tar-

keänä perustana nuorten kanssa tehtävälle työlle. Samassa nuorisotyöntekijät kuitenkin toteavat omien tunteidensa vaikuttavan tekemäänsä työhön ja tämän kautta myös vuorovaikutukseen nuorten kanssa. (Rasilainen 2010, 2, 42–43.) Kuten aiemmin on todettu, asenteet ovat yhteydessä muun muassa tunteisiin, joten niiden voidaan edellisen tutkimustuloksen perusteella todeta vaikuttavan myös nuorten kanssa tehtävässä työssä kuten päihdekasvatuksessa.

Voidaan ajatella, että ammatti-ihmisinä myös rippikoulujen työntekijöiden tulee olla tietoisia omista asenteistaan ja tuntemuksistaan tekemäänsä työtä kohtaan ja tätä kautta luotava avointa ja ammatillista asennekasvatuksellista vuorovaikutusta suhteessa rippikoulunuoriin. Nämä teemat ja niiden toteutuminen tukevat laadukkaan päihdekasvatuksen toteutumista rippikouluissa. Nämä havainnot ovat merkittäviä tämän tutkimuksen kannalta, koska työn aihe pohjautuu juuri tähän tosiasiaan ammatti-ihmisten asenteiden vaikuttavuudesta tekemäänsä työtä kohtaan. Rippikoulutyötä tekevien ammatti-ihmisten asenteet sekä em. hyvän ammatillisen vuorovaikutuksen edellytykset ja niiden toteutuminen ovat siis vahvasti liitoksissa toisiinsa.

Telemäki (1999) listaa nuorisotyöntekijöille tekemässään tutkimuksessa hyvän nuorisotyöntekijän tärkeimpinä ominaisuuksina. Vuorovaikutusosaamisen lisäksi näitä ovat: kyky hankkia uusinta tietoa sekä ajan tasalla pysyminen nuorten maailmassa. Myös kontaktikykyisyys sekä ihmissuhteisiin koetaan merkittäviksi taidoiksi. Hyvä yleistieto, kansainvälisyys sekä ajan uusien ilmiöiden tunteminen ja tieto yhteiskunnasta nähdään merkittävinä osaamisalueina nuorisotyön kentällä. Myös rohkeus, joustavuus ja terve itsetunto mainitaan tärkeinä hyvän nuorisotyöntekijän piirteinä. (Telemäki 1999, 156.) Nuorisotyöntekijöiden lisäksi näitä voidaan edellyttää kaikilta nuorten kanssa työskenteleviltä ammattilaisilta, joihin tutkimuksessani on luettu myös diakoniatyöntekijät ja teologit.

Mikä sitten motivoi nuorten parissa työskenteleviä tahoja ja miten he asennoituvat tekemäänsä nuorisotyötä kohtaan? Muun muassa työn vapaus ja itsemääräämisoikeus ovat nuorten kanssa työskentelevien tahoja motivoivia tekijöitä. Lisäksi työ koetaan haasteelliseksi, mielekkääksi ja sen tekemiseen liittyy vahva intohimo. Nämä ovat työntekijöiden näkemyksiä nuorten kanssa työskentelystä käytännössä, ja ovat tekijöitä jotka lisäävät heidän työmotivaatiotaan. (Paunonen 2008, 2, 34–38, 41–45.)

Tutkitun tiedon ja kirjallisuuden valossa voidaan todeta, että asenteet liittyvät ihmisten ajatteluun, tunteisiin ja toimintaan. Asennekasvatuksen näkökulmasta asenteet ovat yhteydessä myös tämän teeman kulmakiveen, hyvään ammatilliseen vuorovaikutukseen ja sen onnistumiseen tai vaarantumiseen. Kirjallisuus osoittaa myös, että nuorten kanssa työskentelevät pitävät tekemäänsä työtä mielekkäänä ja haasteellisena työmuotona. Tämä tutkimus pyrkii kartoittamaan työntekijöiden asennoitumista rippikoulujen päihdekasvatusta kohtaan, ja tätä kautta arvioimaan muun muassa sitä, minkälaiset mahdollisuudet hyvällä ammatillisella vuorovaikutuksella ja sen toteutumisella on rippikouluympäristössä.

4 KIRKKO EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN TOTEUTTAJANA

Tarkasteltaessa kirkkoa ehkäisevän päihdetyön toteuttajana ja tämän työalan paikkaa ja merkitystä osana rippikouluopetusta, voidaan sen toteuttamisen lähtökohtia pohtia kolmen eri tahon kautta: kirkon päihdestrategian, kirkon lapsi- ja nuorisotyön strategian sekä kirkon rippikoulusuunnitelman. Seuraavassa esittelen näiden strategioiden ja suunnitelmien peruseriaatteet ehkäisevän päihdetyön näkökulmasta.

4.1 Kirkon päihdestrategia

Ehkäisevä päihdetyö on terveyden edistämistä. Terveydellä tarkoitetaan tässä yhteydessä laajasti fyysisen, sosiaalisen, henkisen ja hengellisen hyvinvoinnin edistämistä. ”Kirkko on arvoyhteisö, jolla on erittäin laaja kosketuspinta suomalaisiin. Kirkon toiminta vaikuttaa suuresti suomalaisen yhteiskunnan moraaliin ja yksilöiden käyttäytymiseen. Kirkko voi omalla toiminnallaan vaikuttaa päihdehaittojen määrään ja laatuun.”(Kirkon päihdestrategia 2005, 6–7.)

Suomen evankelisluterilaisen kirkon toteuttaman päihdetyön lähtökohta on ainutkertainen ihmisarvon tunnustaminen. Työn tarkoituksena on auttaa ihmistä elämänsä mielekkyyden ja tarkoituksen etsimisessä. Kirkon rooli päihdetyön kentässä on armon sanoman ja toivon näkökulman ylläpitäminen kaikissa olosuhteissa. Kirkko ja seurakunnat ovat läsnä suomalaisessa yhteiskunnassa ja kohtaavat ihmiset sen hetkessä elämänpäässä henkilökohtaisella tasolla ja tukevat toiminnassaan erityisesti yhteisöllisyyttä ja lähiyhteisöjen vahvistamista. Yhteisöllinen sitoutuminen luo sosiaalisen tukiverkoston ja tuo ystävät, jotka vähentävät päihteiden käytön halua ja mahdollisuutta. Seurakunnissa päihdetyö on myös erillinen seurakuntien ja seurakuntayhtymien työmuoto. (Kirkon tutkimuskeskus 2008, 184; Kirkon päihdestrategia 2005, 4.) Näitä päihdestrategian linjauksia tavoitteita ja toimintatapoja voi havaita myös osana rippikouluopetusta.

Kirkon päihdestrategia on laadittu osana Sosiaali- ja terveysministeriön Alkoholiohjelmaksi, mikä tarkoittaa kirkon sitoutumista ohjelman mukaiseen alkoholihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen. Ohjelmaan sitoutuneena kirkko määrittelee oman toimintansa

tavoitteet ja puitteet sekä välittää alkoholiohjelman tavoitteita tukevaa tietoa omalla toimialueellaan ja seuraa alkoholihaittoja sekä ehkäisevän toimintansa tuloksellisuutta. (Kirkon päihdestrategia 2005, 3.)

Kirkon päihdestrategia korostaa juuri ehkäisevän päihdetyön tärkeyttä ja painottaa yhteistyön tarvetta sekä seurakuntien sisällä että niiden ulkopuolella. Strategian tavoitteina esitetään, että kirkon työntekijät tunnistavat ja kykenevät ottamaan puheeksi päihdeongelman, kaikki työalat tavoittelevat toiminnassaan päihdehaittojen ehkäisemistä ja seurakunnat tukevat lasten ja nuorten päihdekasvatuksessa vanhempia ja isovanhempia sekä muita kasvattajia sekä perheitä, joilla on päihdeongelmia. (Kirkon tutkimuskeskus 2008, 185.) Tutkimukseni pyrkii osaltaan antamaan suuntaviivoja sille, miten kirkon työntekijät suhtautuvat ehkäisevään päihdetyöhön ja koetaanko se käytännön työkentillä strategian mukaisesti merkittäväksi ja tärkeäksi.

Kirkon päihdestrategia näkee erityisen suositeltavana päihteettömänä kautena muun muassa juuri lapsuuden ja nuoruuden. Strategia näkee nuoret erityistä tukea tarvitsevana ehkäisevän päihdetyön kohderyhmänä. Nuoret kokevat usein kaveripiirin ja kulttuurin paineet kovina ja voivat tätä kautta ajautua käyttämään päihteitä tahtomattaan. (Kirkon päihdestrategia 2005, 6–7.)

”Kirkon näkökulmasta ehkäisevän päihdetyön tärkein ulottuvuus on siinä, että kirkko auttaa ihmisiä ja yhteisöjä arjessa selviytymisessä ja tukee terveitä elämäntapoja ja vastuullista käyttäytymistä. Kaikki seurakuntien toiminta on ehkäisevää päihdetyötä.” Varsinaisen päihdetyön lisäksi on siis merkittävää, että kaikki työalat käyttävät mahdollisuutensa nimenomaan ehkäisevään päihdetyöhön. (Kirkon päihdestrategia 2005, 4.) Juuri tämä työalat ylittävä näkökulma on merkittävä työni kannalta, koska olen pyrkinyt kyselylomakkeessani (liite 1.) kartoittamaan kolmen eri kirkon työntekijäryhmän – nuorisotyöntekijöiden, diakoniatyöntekijöiden ja teologien – näkemyksiä rippikoulujen ehkäisevästä päihdetyöstä. Osaltaan työni siis pyrkii vastaamaan myös siihen, miten tämä päihdestrategian linjaus toteutuu seurakunnissa.

4.2 Kirkon lapsi- ja nuorisotyön strategia

Seurakuntien lapsi- ja nuorisotyö pyrkii tukemaan vanhempia lapsuuden varjelemisessa sekä toimii itse niin, että lapset ja nuoret saavat kasvurauhan ja tarvittavan tuen omalle kasvun vaiheelleen. Lapsi- ja nuorisotyön strategia näkee nuoruuden korvaamattoman ainutkertaisena elämänvaiheena. Siihen kuuluu luonnostaan etsiminen ja kyseleminen, perinteisten arvojen kyseenalaistaminenkin. Seurakunnan tulee siis tarjota turvallinen kasvuympäristö myös niille nuorille, jotka haastavat vanhempiansa ja muiden aikuisten perinteisiä arvoja ja uskomuksia. Kysymyksiä ja etsimistä ei tule vaieta, vaan siihen tulee rohkaista ja etsiä yhdessä kristillisestä uskosta ja arvoista elämää kannattelevia ja rohkaisevia eväitä. Aikuistuvan nuoren itsenäistymistä ja nuorten aikuisten oman elämän rakentamista ja omaehtoista toimintaa on rohkaistava ja myös tuettava tärkeissä muutosvaiheissa. (Kirkkohallitus 2010, 21.)

Kasvatustyötä tekemällä kirkko välittää uskon traditiota sukupolvilta toisille ja auttaa ihmisiä elämään mielekkäästi, tavalla, jonka ihminen kokee hyväksi. Elämän mielekkyyden kirkko uskoo löytyvän Jumalan rakkaudesta ja lähimmäisen rakastamisesta Kristuksen antaman esimerkin ja opetuksen mukaisesti. Lapsi- ja nuorisotyöllä tarkoitetaan lasten ja varhaisnuorisoi-ikäisten toimintaa, rippikouluvaihetta ja nuorisotyötä kokonaisuutena. (Kirkkohallitus 2010, 7.)

Lapsi- ja nuorisotyössä on suosittava tutkivaa lähestymistapaa muun muassa nuorten elämänskysymyksiä lähestyttäessä. Tämä edellyttää työntekijöiltä avointa, kyselevää, keskustelevaa työskentelyotetta, joka ei anna vain valmiita vastauksia. Nuoren kysymykset ja niiden ratkaisuyritykset ovat arvokkaita juuri heidän oman kasvunsa ja kehityksensä kannalta. Tärkeämpää kuin valmiiden vastausten antaminen on rohkaista lasta ja nuorta jatkamaan kysymistä. (Kirkkohallitus 2010, 22.) Näitä näkökulmia ja tosiasioita ei voi erottaa nuorten kanssa tehtävästä ehkäisevästä päihdetyöstä, vaan kyselylle, vastausten etsimiselle ja kyseenalaistamiselle on annettava tilaa myös rippikouluympäristössä. Tämä on merkittävää kaikessa asennekasvatuksessa kuten myös ehkäisevässä päihdetyössä.

4.3 Kirkon rippikoulutyö

”Rippikoulu on osa kirkon jatkuvaa ja ihmisen koko eliniän kestävästä kasteopetuksesta. Tavoitteena on, että rippikoululainen vahvistuu siinä uskossa kolmiyhteiseen Jumalaan, johon hänet on pyhässä kasteessa otettu.”
(Kirkkohallitus 2001, 5.)

Rippikoulun sisällöllinen rakenne nojaa Katekismukseen. Sen pohjalta opetuksen keskeisiä aineksia ovat elämä, usko ja rukous. Rippikouluopetuksen sisältö nousee siis nuoren elämästä, kirkon uskon sisällöstä sekä rukouksesta. Näitä pidetään rippikoulun kolmena peruspilarina. (Kirkkohallitus 2001, 19.)

Rippikoulun perusrakenne on suunniteltu joustavaksi ja muunneltavaksi. Rippikoulun paikallistason vastuulle jää päätös siitä, miten edellä mainitut kolme teemaa toteutuvat rippikouluopetuksessa. Nämä teemat edellyttävät ja samalla vahvistavat toisiaan. Ne ovat läsnä rippikoulutyöskentelyssä rinnakkain ja sisäkkäin. Toteutuksen valintaan vaikuttavat opettajien henkilökohtaiset taidot, opettajatiimin yhteiset valmiudet, nuorten yksilölliset ominaisuudet, rippikouluryhmän luonne sekä rippikoulun oppimisympäristö. (Kirkkohallitus 2001, 19–20.) Miten nämä kolme rippikoulun peruspilaria näkyvät rippikoulun ehkäisevässä päihdetyössä? Jos nuoren elämän näkökulmasta rippikoulun tavoitteena on muun muassa, että nuori etsii vastauksia oman elämänsä tärkeisiin kysymyksiin ja saa tukea kasvussaan, on myös ehkäisevällä päihdetyöllä varmasti tärkeä asemansa rippikouluopetuksessa. Tähän tutkimukseeni pyrkii vastaamaan.

Nuoren elämäkysymykset ovat oleellinen osa rippikoulutyöskentelyä. Rippikoulu-suunnitelmassa (2001) on esitettyä rippikoulun perusrakenne. Suunnitelmassa on tuotu esille osana rippikoulun kokonaisuutta myös ”Nuoren ajankohtaiset ja tulevaisuuteen suuntautuvat kysymykset”, joiden joukossa on mainittuna myös päihteet. (Kirkkohallitus 2001, liite: Rippikoulun tavoitteet ja niiden sisällöt.)

4.4 Rippikoulu osana nuoruutta

Vuonna 2007 rippikoulun kävi Suomessa lähes 59 900 nuorta. Tämä vastaa noin 88,5 prosenttia 15-vuotiaiden ikäluokasta. Missään muussa luterilaisessa maassa rippikoululla ei ole vastaavaa suosiota. Suomen seurakunnissa rippikouluryhmiä oli vuonna 2007 kaiken kaikkiaan lähes 2500, mikä vastaa keskimäärin noin viittä rippikouluryhmää jokaista seurakuntaa kohden. Rippikoulumuodoista leiririppikoulu on ylivoimaisesti suosituin. Vuonna 2007 rippikoulukävijöistä 91 prosenttia osallistui leiririppikouluun. (Kirkon tutkimuskeskus 2008, 136–138.) Rippikoulu tavoittaa nuoria, ja sillä on selvä suosio nuorten keskuudessa. Tämä näkökulma ja mahdollisuus on hyvä muistaa ja tiedostaa myös ehkäisevän päihdetyön näkökulmasta.

Rippikoululla on vahva asema osana nuorten elämää. Rippikouluun osallistumista pidetään 15-vuotiaiden "normaaliin" elämään kuuluvana asiana. Rippikouluun osallistumiseen on selvä sosiaalinen paine. Rippikouluun mennään yleensä, koska "muutkin menevät" ja vanhemmat sitä toivovat. Nuoret odottavat rippikoululta ennen kaikkea sosiaalista ja toiminnallista antia. Uskonnolliset odotukset ovat niiden rinnalla selvästi toisarvoisia. Noin puolet nuorista odottaa rippikoululta paljon erilaisia sosiaalisuuteen ja toiminnallisuuteen liittyviä tekijöitä. Nuoret myös pitävät niihin liittyviä tekijöitä rippikoulun parhaana antina. (Niemelä 2003.)

Niemelän (2007) mukaan puolet rippikoulun käyneistä nuorista pitää rippikoulua tärkeänä kokemuksena nuoruudessaan ja kokee siellä olleen hyvä olla. Viisi vuotta rippikoulun käymisen jälkeen puolet nuorista on siis täysin tai melko samaa mieltä näiden väitteiden kanssa. Lisäksi yli neljännes nuorista on viiden vuoden jälkeen jokseenkin samaa mieltä näiden väittämien kanssa. Tämä tarkoittaa, että kaikkiaan siis lähes neljä nuorta viidestä suhtautuu rippikouluun myönteisesti vielä viisi vuotta rippikoulun käymisen jälkeen. Viisi vuotta rippikoulun käymisen jälkeen vain noin viisi prosenttia nuorista ovat eri mieltä näiden väitteiden kanssa, eli rippikoulu on ollut ja on yhä selkeän kielteinen kokemus. Edellä mainittuihin väitteisiin rippikouluun liittyvistä kielteisistä kokemuksista 16–19 prosenttia vastasi ”vain vähän”, eli kaikkiaan noin joka viidennellä rippikoulun käyneellä nuorella on viiden vuoden jälkeen jokseenkin kriittinen kuva rippikoulusta. (Niemelä 2007, 49.)

Viisi vuotta rippikoulun käymisen jälkeen nuoret muistavat yhteishenkeen, yhdessä-oloon, ystäviin ja kavereihin liittyvät asiat parhaiten. Ilmapiiiriin liittyvät asiat selittävät kaikkein eniten nuoren kokonaistyytyväisyyttä rippikouluun. 84 prosenttia kertoo olleensa tyytyväinen rippikoulunsa kokonaisilmapiiriin, viisi prosenttia oli tyytymättömiä, joka kymmenes siltä väliltä. (Niemelä 2007, 51–52.)

Niemelän (2007) mukaan nuoret suhtautuvat viisi vuotta rippikoulun jälkeen kriittisimmin siihen, ovatko he kokeneet saaneensa vastauksia elämänsä tärkeisiin kysymyksiin. Vain viisi prosenttia kokee olevansa väittämän kanssa melko tai erittäin samaa mieltä. Jossain määrin vastauksia saa joka neljäs. 29 prosenttia kokee, ettei ollut saanut lainkaan vastauksia ja 42 prosenttia koki saaneensa vastauksia vain vähän. Myönteisemmin nuoret suhtautuivat siihen, oliko rippikoululla ollut yleisellä tasolla jotain antia elämään. Melko tai erittäin samaa mieltä väittämän kanssa oli joka neljäs ja lähes puolet nuorista koki saaneensa yleisellä tasolla vähintään jonkin verran eväitä elämään. 14 prosenttia koki, ettei väittäjä pitänyt paikkaansa lainkaan ja 27 prosenttia koki sen pitävän paikkaansa vain vähän. (Niemelä 2007, 59–60.)

Huomion arvoista on, että vuoden 2001 Rippikoulusuunnitelmassa juuri muun muassa päihteet on luokiteltu osaksi teemaa ”Nuoren ajankohtaiset ja tulevaisuuteen suuntautuvat kysymykset”. Päihteet siis ovat varmasti yksi nuorten elämän ”kuumista perunoista”, johon myös rippikoululla tulisi olla valmius vastata. Vaikka rippikoulu antaakin edellä mainitun mukaisesti yleisellä tasolla jotain antia elämään, ei näitä tiettyjä elämän tärkeitä kysymyksiä, joihin päihteetkin varmasti lukeutuvat, voi unohtaa.

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli saada tietoa Suomen evankelisluterilaisten seurakuntien toteuttamasta rippikoulujen ehkäisevästä päihdetyöstä. Tutkimus antaa käytännönläheistä tietoa ehkäisevän päihdetyön menetelmistä ja toimintatavoista sekä kertoo, miten kirkon piirissä työskentelevät tahot asennoituvat tätä työmuotoa kohtaan. Tutkimusaiheen takana oli näkemys työntekijöiden eli asennekasvattajien asenteiden vaikutavuudesta rippikoulujen päihdekasvatuksen laatuun.

Tähän tutkimukseen koottu tieto toimii osaltaan kirkon toteuttaman rippikoulutyön kehittäjänä. Tutkimus ja sen tulokset auttavat rippikouluja toteuttavia tahoja arvioimaan toteuttamaansa päihdekasvatusta, päihdekasvatuksen menetelmiä ja niiden käyttöä. Tutkimustulokset lisäävät kirkon ja seurakuntien tietoisuutta työntekijöiden suhtautumisesta ja siihen liittyvistä syistä rippikoulujen päihdekasvatusta kohtaan. Tutkimus edesauttaa osaltaan rippikoulutyön organisoimista sekä päihdekasvatuksen koulutuksen kehitystä. Tämän kautta rippikoulut pystyvät tarjoamaan mahdollisimman laadukasta päihdekasvatusta. Tutkimuksen tuottama tieto toimii kirkon ja seurakuntien keskuudessa myös keskustelunherättäjänä päihdekasvatuksen asemasta osana rippikouluopetusta. Työssä esitetyt tutkimustulokset herättävät varmasti keskustelua ja kysymyksiä, joiden esiin nostaminen ja pohtiminen osaltaan voivat kehittää tätä työmuotoa.

Tutkimuksessani olen hakenut vastauksia seuraaviin tutkimusongelmiin:

1. Minkälaista ehkäisevää päihdetyötä Suomen evankelisluterilainen kirkko toteuttaa tänä päivänä rippikouluissa?
2. Miten ehkäisevää päihdetyötä tekevät rippikoulutyöntekijät asennoituvat toteuttamaansa ehkäisevään päihdetyöhön?

6 AINEISTONKERUU- JA ANALYYSIMENETELMÄT

Kyselytutkimuksena tämän työn tutkimusotteeksi valittiin Internet-kysely, koska tällaisessa tutkimuksessa sähköinen kyselylomake tavoittaa helposti vastaajan ja tutkimus on helppo toteuttaa. Seuraavassa esittelen tässä työssä käytettyjä aineistonkeruu- ja analyysimenetelmiä.

6.1 Kyselylomake tiedonkeruun välineenä

Koska kyselytutkimus on mittausvälineenä soveltuva muun muassa mielipidetiedusteluihin sekä tärkeä tapa kerätä ja tarkastella tietoa asenteista, valittiin se tämän tutkimuksen tiedonkeruun menetelmäksi. Kyselytutkimuksessa tutkija esittää vastaajalle kysymyksiä kyselylomakkeen välityksellä, jolloin sen on toimittava omillaan, ilman haastattelijan apua. (Vehkalahti 2008, 11.)

Koska kyselylomake toimii tiedonkeruunvälineenä omillaan, on sen suunnittelu ja laadinta haasteellista. Tutkimuksen onnistuminen on laajasti sidoksissa juuri kyselylomakkeeseen. Tässä tutkimuksessa käytetty kyselylomake (Liite 1.) muodostui yhteistyössä tutkimuksen työelämäohjaaja Ari Inkisen kanssa. Kyselylomakkeen tekemisessä käytettiin työn teoriaosuudesta nousevia teemoja niin kysymystenmuodostuksessa kuin lomakkeessa käytettyjen käsitteiden määrittelyyn. Nämä teemat koskivat päihdekasvatuksen osa-alueita ja päihdekasvatuksessa käytettyjä menetelmiä sekä asenteiden vaikuttavuutta osana päihdekasvatusta. Kyselylomakkeen kysymykset olivat tyypeiltään avoimia, suljettuja sekä sekamuotoisia; avoimeen osioon vastataan vapaamuotoisesti, kun taas suljettuihin kysymyksiin vastataan valmiiden vastausvaihtoehtojen mukaan. Sekamuotoisissa kysymyksissä on sekä avoimen että suljetun kysymyksen piirteitä, eli valmiit vastausvaihtoehdot, mutta yleensä myös yksi avoin vaihtoehto. Tämän tutkimuksen kyselylomakkeeseen valittiin eri kysymystyyppisiä tutkimusongelmia ja tutkimusprosessia parhaiten palveleviksi. Valmiit vastausvaihtoehdot selkeyttävät mittaukseltaan sekä helpottavat tietojen käsittelyä huomattavasti. Vaikka avoimien kysymysten sanalliset vastaukset on työläämpiä käsitellä, ne toimivat tietyissä tilanteissa suljettuja kysymyksiä paremmin ja tuottavat johdonmukaisempaa tietoa. Juuri tämän seikan vuoksi tässä tut-

kimuksessa päädyttiin tiedustelemaan avoimilla kysymyksillä muun muassa vastaajien erilaisia kokemuksia kartoittaneissa kysymyksissä. Avoimilla kysymyksillä saatetaan saada tietoa, joka voisi muuten jäädä kokonaan havaitsematta. (Vehkalahti 2008, 20, 24–25; Heikkilä 2008, 50–52.)

Kyselylomake esitettiin sekä tutkimuksen työelämäohjaajan toimesta NMKY:n piirissä että muissa ympäristöissä siten, että testaaajien joukko käsitti noin kymmenen testaaajaa. Esitestauksen jälkeen kyselylomaketta muokattiin esitestaajien antamien vinkkien perusteella ymmärrettävämpään muotoon. Muokkauksia tehtiin kysymykseen 11. avaamalla siinä esitettyjä käsitteitä selkeämmiksi sekä lisäämällä kyselylomakkeeseen kysymys 14.. Tämän tutkimuksen lopullinen kyselylomake (Liiite 1.) muodostui yhteensä 24:a kysymyksestä.

Kysymykset 1.–10. kartoittivat vastaajan taustatietoja. Kysymykset 11.–13. pyrkivät vastaamaan tutkimusongelmaan 1. (Minkälaista ehkäisevää päihdetyötä Suomen evankelisluterilainen kirkko toteuttaa tänä päivänä rippikouluissa?) Kysymykset 14.–19. kartoittivat tutkimusongelmaa 2. (Miten ehkäisevää päihdetyötä tekevät rippikoulutyöntekijät suhtautuvat toteuttamaansa ehkäisevää päihdetyötä kohtaan?) Kysymykset 20.–23. olivat NMKY:n omia lisäkysymyksiä, joita he halusivat tämän tutkimuksen yhteydessä tiedustella ja kartoittaa rippikoulun toteuttajilta. En ole huomionnut näitä kysymyksiä ja niiden vastauksia tutkimukseni analysointivaiheessa, koska ne eivät suoraan palvele tämän työn tutkimusongelmia. Avoin kysymys 24. antoi vastaajille mahdollisuuden kertoa tarvittaessa jotain, mitä kyselyn muissa kysymyksissä ei ollut kysytty. Tähän kysymykseen saadut vastaukset ja kommentit on esitettyä työn analyysiosuuden lopussa. Kyselylomake pyrittiin luomaan helposti lähestyttäväksi ja yksinkertaiseksi, mutta monipuoliseksi ja tutkimuskysymyksiä johdonmukaisesti palvelevaksi.

Tässä kyselytutkimuksessa aineistonkeruu suoritettiin sähköisen Webropol-kyselylomakkeen välityksellä. Tutkimuksen perusjoukko käsittää Suomen evankelisluterilaisen kirkon työntekijöistä nuoriso- ja diakoniatyöntekijät sekä teologit. Lomake lähetettiin jokaisen hiippakunnan kymmenelle suurimmalle seurakunnalle, ja otannaksi muodostui 405 seurakunnan työntekijää ympäri Suomea. Osallistujien valinnassa hyödynnettiin Kirkkokäsikirjan yhteystieto-osiota sekä seurakuntien Internet-sivuja. Seurakunnittain kyselyn vastaanottajia oli 4–5 työntekijää siten, että koko otos jaettiin kol-

men työntekijäryhmän kesken: teologit, diakoniatyöntekijät sekä nuorisotyöntekijät. Kaikki edellä mainitut työntekijäryhmät ovat edustettuna otoksessa tasapuolisesti. Nuoriso- ja diakoniatyöntekijät valittiin otokseen sattumanvaraisesti, mutta teologien osalta pyrittiin tutkimusotokseen saamaan mahdollisimman paljon juuri rippikoulutyötä tekeviä henkilöitä. Nuorisotyöntekijöistä kaikki katsottiin sopiviksi kyselynvastaaajiksi ja diakoniatyöntekijöiden kohdalla rippikoulutyöhön osallistuvien henkilöiden etsiminen osoittautui hyvin vaikeaksi, koska nimenomaan rippikoulutyöhön nimettyjä diakoniatyöntekijöitä havaittiin olevan hyvin vähän. Heidät siis valittiin tutkimukseen ryväsotannan periaatteella, mikä tarkoittaa otannan muodostumista hiippakuntien suurimpien seurakuntien ryppäistä, joista otos kerättiin edellä kuvatulla tavalla. (Valli 2001, 105.)

Aluksi vastaajille annettiin kaksi viikkoa vastausaikaa. Tämän aikana kyselyyn vastasi noin puolet kaikista vastanneista. Seuraavien kahden viikon kuluessa kaikille kyselytutkimukseen valituille henkilöille lähetettiin yhteensä kaksi muistutusviestiä, minkä aikana loput vastanneista osallistuivat kyselyyn. Kyselyn vastausprosentti oli 25,7 %:a.

6.2 Tutkimuksessa käytetyt analyysimenetelmät

Tarkastelen työni tutkimustuloksia neljän eri menetelmän, frekvenssi- ja prosenttijakaumien, ristiintaulukoinnin sekä laadullisen sisällön analyysin, kautta. Seuraavassa esittelen kyseiset menetelmät tämän työn näkökulmasta.

Esittelen työni tutkimustulokset kaikissa taulukoissa (1.–34.) sekä frekvenssi- että prosenttijakaumaa käyttäen. Koska osaan kysymyksistä vastanneita oli alle sata kappaletta, pelkkien prosentiosuuksien esittäminen ei ole tarkoituksenmukaista. Frekvenssijakauma on taulukko, jossa ilmoitetaan kokonaisfrekvenssin jakautuminen eri muuttujien kesken. Kaikki kyselyyn osallistuneet edustavat kokonaisfrekvenssiä, joka jakautuu taulukoissa erilaisten muuttujien mukaisesti. Prosenttijakaumien käyttö soveltuu hyvin eri ryhmien välisiin vertailuihin. Nämä jakaumat esittävät tutkimustulokset yksinkertaisesti ja havainnollisesti. Taulukoissa 1. ja 2. ovat esitettynä tulokset tutkimusongelmaan 1. (Minkälaista ehkäisevää päihdetyötä Suomen evankelisluterilainen kirkko toteuttaa tänä päivänä rippikouluissa?) (Heikkilä 2008, 150, 210; Nieminen 2010, 8.)

Taulukot 3.–34. (liitteet 2.–5.) käsittelevät tutkimusongelmaa 2. (Miten ehkäisevää päihdetyötä tekevät rippikoulutyöntekijät suhtautuvat toteuttamaansa ehkäisevää päihdetyötä kohtaan?) Tätä kysymystä olen lähestynyt frekvenssi- ja prosenttijakaumien lisäksi ristiintaulukoinnin avulla. Ristiintaulukoinnin avulla pystytään esittämään tutkimustuloksia ja samalla kuvaamaan selvästi ja havainnollisesti eri muuttujien välisiä yhteyksiä ja suhteita toisiinsa. Taulukointi on yleinen tapa tutkimustulosten analysoimisvaiheessa. Valitut muuttujat esitetään taulukoissa siten, että toinen asettuu sarakemuuttujaksi ja toinen rivimuuttujaksi. Ristiintaulukoinnin periaatteella muodostetun taulukon ruuduissa olevat luvut kertovat, kuinka monta mainituin ominaisuuksin varustettua vastaajaa aineistossa on. Näissä edellä mainituissa tutkimusongelmaa 2. käsittelevissä taulukoissa olen siis tutkinut vastaajien ilmoittamia taustatietoja suhteessa heidän asennoitumistaan rippikoulujen päihdekasvatukseen kartoittaneisiin kysymyksiin, koska olen pyrkinyt tarkastelemaan ja selvittämään vastaajien taustatietojen ja asennoitumisen välisiä mahdollisia yhteyksiä ja suhteita. Ristiintaulukoinnin avulla ei kuitenkaan voida selvittää, oliko tiettyjen ryhmien välillä todellisia eroavaisuuksia vai johtuvatko erot sattumasta. Tätä tulkintaa varten aineistoa täytyy analysoida erilaisin muin testein. (Alkula, Pöntinen, Ylöstalo 1994, 175; Heikkilä 2008, 150, 210; Metsämuuronen 2007, 347. Nieminen 2010, 8.) Tämän työn analysoinnissa käytetyt menetelmät ovat siis puhtaasti aineistoa kuvailevia, eivät todellisia eroja tai vaikutuksia osoittavia. Ristiintaulukoimiseen olen käyttänyt SPSS-analyysiohjelmaa.

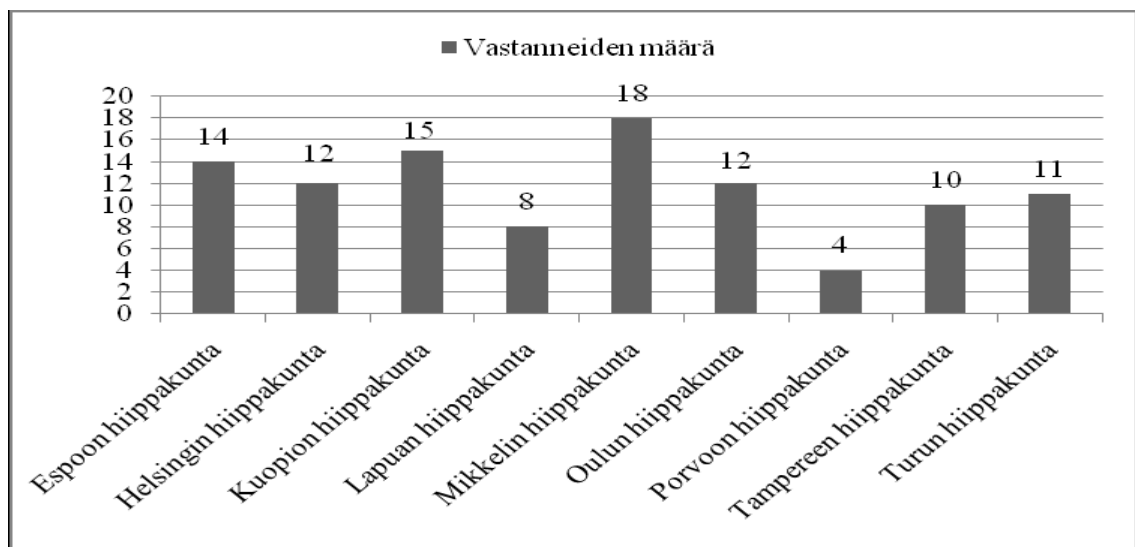
Analyysiosan taulukoissa, jotka on muodostettu ristiintaulukoinnin periaatteella, huomioitua vastaajien taustatiedot noudattelevat muuten kyselylomakkeessa (Liite 1.) kysytyjä taustatietoja sellaisenaan, mutta vastaajan ikää ja seurakuntatyöuran pituutta kartoittaneissa kysymyksissä vastausvaihtoehtoja on yhdistetty. Tämä johtui siitä, että vastaajien määrät olivat alkuperäisissä eri vaihtoehtoluokissa niin pieniä, että niiden analysointi sellaisenaan ei olisi ollut mielekäästä. Myös virka-asemaa kartoittaneessa kysymyksessä avoin vastausvaihtoehto keräsi vain kolme vastausta, joten niitäkään ei ole samasta syystä otettu huomioon analyysissä.

Kyselylomakkeen (Liite 1.) avoimet kysymykset, joissa vastaajilta pyydettiin perusteluita heidän antamilleen vastauksilleen, olen analysoinut laadullisella sisällön analyysillä, mikä tarkoittaa sanallista tekstin sisällön kuvailua. Sisällön analyysia varten olen

luokitellut ja vertailut avoimista kysymyksistä saatua aineistoa ja sitä kautta etsinyt siitä yhtäläisyyksiä ja eroja sekä tehnyt tulkintoja. Tutkijan on itse aktiivisesti työstettävä aineistosta analyysinsa ja tulkintansa. (Rantala 2007, 113; Eskola 2007, 160.) Tarkoituksena oli luoda aineistosta teoreettista kokonaisuutta. Siirsin avoimet vastaukset tekstinkäsittelyohjelmalle ja ryhmittelin vastaukset kunkin kysymyksen alle. Tämän jälkeen tarkastelin annettuja vastauksia, ja etsin vastauksista yhtäläisyyksiä. Käytin tekstinkäsittelyohjelman lihavointi- ja väritysominaisuutta, joilla merkitsin havaitsemani huomiot ja muodostin niistä ryhmiä tiettyjen vastaustyyppien mukaisesti.

7 TUTKIMUKSEN VASTAAJAJOUKKO

Kyselyyn osallistui yhteensä 104 vastaajaa. Valtakunnallisesti vastaajia oli jokaisesta Suomen evankelisluterilaisen kirkon yhdeksästä hiippakunnasta siten, että eniten vastaajia oli Mikkelin hiippakunnasta ja vähiten Porvoon hiippakunnasta. Kysely lähetettiin jokaisen hiippakunnan kymmenelle suurimmalle seurakunnalle, jolloin suurin osa vastaajista oli nimenomaan suurista, yli 20 000 jäsenen, seurakunnista.

KUVIO 3. Kyselyyn vastanneiden määrä hiippakunnittain

Kaikki kyselyyn vastanneista olivat yli 25-vuotiaita, joten alle 25-vuotiaiden ryhmä ei ole edustettuna tutkimustuloksissa. Kyselyyn osallistuneista vastaajista 25 % oli iältään 25–34-vuotiaita ja 26 % 35–44-vuotiaita. Vastanneista reilusti yli kolmannes, 37,5 % oli 45–54-vuotiaita. Pienin edustus, 11,5 %, oli yli 55-vuotiaiden joukosta. Tutkimustuloksia analysoitaessa ikäryhmät yhdistettiin alle ja yli 45-vuotiaiden ryhmiin. Kyselyyn osallistuneista vastaajista 62,5 % oli naisia ja 37,5 % miehiä.

Kaikki tutkimukseen mukaan otetut virka-asetat ovat edustettuina tutkimustuloksissa. Vastanneista 33 % ilmoitti olevansa nuorisotyöntekijöitä. Teologeja vastaajien joukossa oli puolestaan 36 %. Kyselyyn osallistuneista työntekijöistä 28 % oli diakoniatyöntekijöitä. Kolme vastanneista (3 %) ilmoitti olevansa virka-asetaltaan jotain muuta kuin

nuoriso- tai diakoniatyöntekijä tai teologi. Näiksi virka-asemiksi ilmoitettiin rippikoulupastori, erityisnuorisotyöntekijä sekä nuorisotyönohjaaja ja rippikoulutyön sihteeri.

Kyselyyn vastanneet työntekijät ilmoittivat työskennelleensä seurakuntatyössä alle 5 - yli 25 vuotta, eli kaikki kyselyssä olleet työuran pituutta kartoittaneet vastausvaihtoehdot ovat edustettuna tutkimustuloksissa. Kaikista vastaajista alle kymmenen vuotta työskennelleitä oli 12 %, 5–10 vuotta työskennelleitä 25 %, 11–15 vuotta työskennelleitä 15 %, 16–20 vuotta työskennelleitä 14 %, 21–25 vuotta työskennelleitä 16 % ja yli 25 vuotta työskennelleitä 19 %. Tutkimustulosten analyysiosiossa nämä vastaajaryhmät yhdistettiin yhteensä kolmeen ryhmään: alle 11 vuotta, 11–20 vuotta ja yli 20 vuotta seurakuntatyössä työskennelleiden ryhmiin.

Kyselyyn vastanneista selvä valtaosa, 79 %, ei ollut tutustunut Stakesin ehkäisevän päihdetyön laatusuositukseen. Vain 21 % vastaajista ilmoitti tutustuneensa näihin suosituksiin. Vastaajista niin ikään vain 8 % kertoi tuntevansa Kirkon päihdestrategian hyvin. Yli puolet, 63 % vastaajista kertoi tuntevansa Kirkon päihdestrategiaa kuitenkin jonkin verran. Vastaajista 29 % ilmoitti, ettei tuntenut tätä päihdestrategiaa lainkaan. Kirkon oma päihdestrategia näyttää olleen kirkon työntekijöille kuitenkin selvästi tutumpi kuin Stakesin laatimat ehkäisevän päihdetyön laatusuositukset. 60 % vastaajista kertoi, että hänen työpaikkaseurakunnassaan ei ollut omaa päihdetyön strategiaa. Vastanneista 40 % työpaikkaseurakunnassa oli laadittuna oma päihdetyön strategia.

Kyselyyn osallistuneista vastaajista selvästi suurin osa, 85 %, ei ollut osallistunut viimeisen vuoden aikana oman työskentelyseurakunnan tai minkään muun tahon järjestämään ehkäisevän päihdetyön koulutukseen. Vastaajista puolestaan 16 % ilmoitti osallistuneensa ehkäisevän päihdetyön lisäkoulutukseen kuluneen vuoden aikana.

Tämän työn analyysiosiossa huomioitujen vastaajien taustatiedot ja niiden jakautuneisuus on esitetty prosenttijakauman avulla graafisesti kappaleen 9.3.1 kuviossa 8.

8 TUTKIMUSTULOKSET

Seuraavassa on esitettyä tämän työn tutkimustulokset. Ensimmäisissä taulukoissa 1. ja 2. olen esitellyt ehkäisevän päihdetyön keinoja ja menetelmiä sekä niiden käyttöä. Näihin päihdetyön keinoja ja menetelmiä kartoittaviin teemoihin liittyvät avoimet kysymykset ja -vastausvaihtoehdot olen esittänyt työssäni kirjallisesti. Taulukot 3.–34. (liitteet 2.–5.) esittävät vastaajien taustatietoja suhteessa asennoitumista mitanneisiin kysymyksiin. Myös näihin teemoihin liittyvät avoimet kysymykset ja vastausvaihtoehdot olen avannut työssäni kirjallisesti.

8.1 Ehkäisevä päihdetyö ja siinä käytetyt menetelmät rippikouluissa

TAULUKKO 1. Päihdekasvatuksen osa-alueet ja niiden käyttö rippikouluissa

	%	N
Sosiaalinen vahvistaminen	64,0	65
Yleinen päihteidenkäytön ehkäisy	22,0	22
Päihteidenkäytön riskiehkäisy	15,0	15
	100	102

Kysymykseen päihdekasvatuksen osa-alueista vastanneista valtaosa koki sosiaalisen vahvistamisen tärkeimmäksi rippikouluissa toteutetun päihdekasvatuksen osa-alueeksi. Seuraavaksi eniten valintoja keräsi yleinen päihteidenkäytön ehkäisy. Huomionarvoista on se, että kuitenkin jopa reilu kymmenes vastanneista koki nimenomaan päihteidenkäytön riskiehkäisyä tärkeimmäksi päihdekasvatuksen osa-alueeksi rippikouluissa.

Päihdekasvatuksen menetelmiä kartoittavassa kysymyksessä vastaaja sai valita kaksi vastausta annetuista vastausvaihtoehdoista. Taulukossa 2. huomataan, että ryhmäkeskustelut olivat selvästi eniten käytetty menetelmä rippikoulujen päihdekasvatuksessa. Vastaukset osoittavat kuitenkin, että muitakin edellä lueteltuja menetelmiä käytetään osana rippikoulujen ehkäisevää päihdetyötä. Vajaassa kymmenenneksessä tapauksista toiseksi vastausvaihtoehdoksi valittiin ”jotain muuta”. Näihin menetelmiin lueteltiin erilaiset ”rastiradat”, päihdekasvatuksen teemaan sopivan DVD:n hyödyntäminen, näy-

telmä, havainnollistaminen eri keinoin sekä erilaiset vierailijat kuten entisen päihderiippuvaisen omakohtaisten kokemusten hyödyntäminen.

TAULUKKO 2. Päihdekasvatuksen menetelmät ja niiden käyttö rippikouluissa

	%	N
Pelit tai leikit	10,0	19
Ryhmäkeskustelut	33,0	61
Ryhmäharjoitteet	20,0	36
Luennot	14,0	25
Asiantuntijavierailut	15,0	28
Jotain muuta	8,0	14
kaikki	100	183

Päihdekasvatuksen menetelmiä kartoittaneeseen kysymykseen vastanneista reilu puolet (54 %) kertoi kokemuksistaan käyttämistään menetelmistä. Vastaajien positiiviset kokemukset käyttämistään menetelmistä liittyivät suurilta osin onnistuneeseen rippikouluisten toiminnalliseen osallistamiseen sekä nuorten oman ajattelun herättämiseen. Toisaalta osa vastaajista kertoi rippikouluissa olevan liian vähän aikaa ja resursseja päihdekasvatuksen toiminnalliseen toteuttamiseen, tai sitä ei koeta tarpeelliseksi asiasisällöksi rippikouluissa. Loput vastaajista kertoivat vaihtelevista kokemuksistaan valitsemillaan menetelmillä tai eivät osanneet kertoa tarkemmin kokemuksistaan käyttämistään menetelmistä. Näistä vastaajista osa pohti myös rippikoulun päihdekasvatuksen sisältöjä suhteessa koulun toteuttamaan päihdekasvatukseen. Osa vastaajista pohti myös itse päihdekasvatuksen jäämistä esimerkiksi leikin ja eläytymisen varjoon näitä menetelmiä käytettäessä. Myös asiantuntijavierailijoiden persoonallisuuden vaikutusta vierailun onnistumiseen pohdittiin.

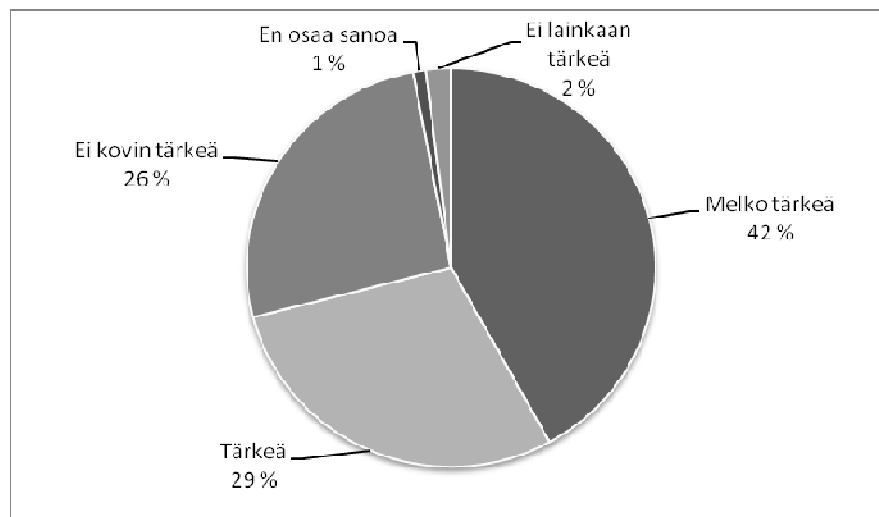
8.2 Työntekijöiden suhtautuminen rippikoulujen päihdekasvatusta kohtaan

Seuraavassa olen esitellyt tutkimustuloksia alaotsikoittain tutkimusongelmaan 2. (Miten ehkäisevää päihdetyötä tekevät rippikoulutyöntekijät suhtautuvat toteuttamaansa ehkäisevää päihdetyötä kohtaan?) ristiintaulukoinnin avulla. Olen ristiintaulukoinut vastaajien taustatietoja suhteessa vastaajien asennoitumista rippikoulujen ehkäisevää päihdetyötä kohtaan mittaaviin kysymyksiin, ja tarkastellut näiden välisiä yhteyksiä. Näin olen pyrkinyt löytämään ja kartoittamaan vastauksia ehkäisevän päihdetyön asemasta rippi-

koulussa paitsi yleisellä tasolla myös eri vastaajatyypin asennoitumisesta sitä kohtaan. Tämän analyysiosuuden kaikki taulukot löytyvät liitteistä 2.–5.. Vastaajat olivat antaneet osaan tutkimusongelmaa 2. kartoittaneisiin kysymyksiin erilaisia perusteluita, jotka olen esitellyt sanallisesti kunkin kappaleen yhteydessä.

8.2.1 Päihdekasvatuksen tärkeys osana rippikouluopetusta

Kuvio 4. osoittaa, että kyselyyn vastanneiden työntekijöiden näkemys rippikoulujen päihdekasvatuksen tärkeyttä kohtaan on varsin positiivinen. Useimmat kyselyyn vastanneista työntekijöistä koki taustatiedoista riippumatta päihdekasvatuksen melko tärkeäksi osaksi rippikouluopetusta. Tärkeäksi sen koki noin kolmannes kyselyyn osallistuneista työntekijöistä. Kuitenkin lähes yhtä suuri määrä vastanneista ilmoitti, ettei rippikoulujen päihdekasvatus ollut heidän näkökulmastaan kovin tärkeä osa rippikouluopetusta. Vain yksittäiset vastaajat eivät kokeneet päihdekasvatusta ollenkaan tärkeäksi osaksi rippikouluopetusta tai eivät osanneet kertoa näkemyksestään. Kaiken kaikkiaan päihdekasvatuksella koetaan selvästi olevan oma asemansa ja roolinsa osana rippikouluopetusta, vaikka myös vastakkaiset kokemukset on edustettuna tutkimustuloksissa. Vastaajia tähän kysymykseen oli yhteensä 101.

KUVIO 4. Vastaajien näkemykset rippikoulujen päihdekasvatuksen tärkeydestä

Taulukoissa 3.–10. (Liite 2.) ilmenee, että vastaajista yli 45-vuotiaat, seurakuntatyössä yli 20 vuotta työskennelleet, naiset ja työntekijöistä erityisesti diakoniatyöntekijät pitivät rippikoulujen päihdekasvatusta tärkeämpänä muihin vastaajiin verrattuna.

Samansuuntainen yhteys näytti olleen vastaajan tutustuneisuudella Stakesin ehkäisevän päihdetyön laatusuosiin, Kirkon päihdestrategian tuntemuksella, viimeisen vuoden aikana tapahtuneella ehkäisevän päihdetyön kouluttautuneisuudella sekä vastaajan työskentelyseurakunnan oman päihdestrategian olemassaololla.

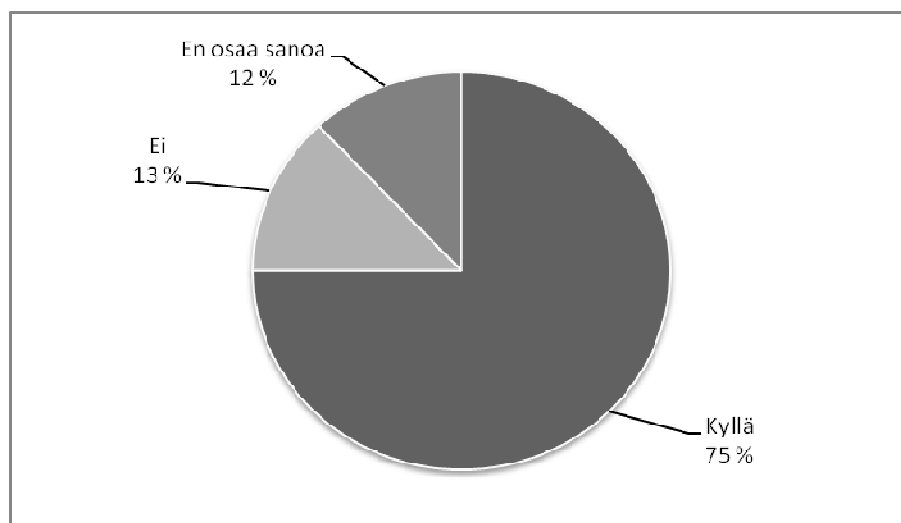
Päihdekasvatuksen tärkeyttä kartoittavaan kysymykseen vastanneista suurin osa (80 %) oli myös kertonut perustelut antamaansa vastaukseen. Rippikoulujen päihdekasvatusta tärkeänä tai melko tärkeänä pitäneiden vastaajien perustelut koskivat yleisesti ottaen nuorten itsetunnon ja osallisuuden sekä hyvän elämän, terveiden elämäntapojen ja elämänhallinnan vahvistamista ja vastuuseen sekä ihmiskuvaan liittyviin kysymyksiin. Päihdekasvatuksen katsottiin liittyvän näihin teemoihin. Päihdekasvatuksen tärkeyden kokemiseen liittyi myös vastaajien käsitys nuorten keskuudessa vallitsevasta nuorisokulttuurista, sosiaalisista paineista ja päihdekäyttäytymisestä. Rippikoulujen nähtiin myös tavoittavan suuren osan siitä ikäryhmästä, jossa päihdekokeilut tapahtuvat tai ovat tapahtuneet, minkä kautta päihdekasvatus koettiin myös tärkeäksi osaksi rippikouluopetusta. Rippikoulu koettiin myös ympäristönä sellaiseksi, jossa päihdekasvatusta on turvallista toteuttaa. Vastauksista nousi käsitys sekä kirkon että työntekijöiden vastuusta kasvattajina ja näin myös rippikoulujen ehkäisevän päihdetyön toteuttajina.

Toisaalta ehkäisevä päihdetyö haluttiin myös pitää osana koko rippikoulun kokonaisuutta eikä erottaa sitä muista asiayhteyksistä. Ehkäisevä päihdetyö nähtiin osana laajempaa kokonaisuutta ja esimerkiksi nimenomaan valistustyypinen luennointi koettiin osassa vastauksista vieraaksi ja epäjohdonmukaiseksi. Rippikouluissa katsottiin olevan merkittävämpää keskittyä nuorten tunne-elämään ja sosiaalisiin tekijöihin ehkäisevän päihdetyön näkökulmasta. Päihdekasvatuksen jääminen irralliseksi osa-alueeksi arvelutti osaa vastaajista. Tietynlainen ”sanaton päihdetyö” katsottiin läpäisevän koko rippikoulun.

Ne vastaajat, jotka eivät kokeneet päihdekasvatusta kovin tai ollenkaan tärkeäksi osaksi rippikouluopetusta, perustelivat kantaansa vetoamalla muun muassa rippikoulun lyhyteen ja muiden rippikoulun teemojen tärkeyteen. Useissa vastauksissa korostettiin rippikoulujen olennaisimman pääsisällön olevan muualla kuin päihdekasvatuksessa. Päihdekasvatusta ei nähty osana uskontokasvatusta. Toisaalta päihdekasvatusta koettiin annettavan jo riittävästi muiden nuorten kanssa toimivien taholta ja näiden tahojen vastuuta korostettiin.

8.2.2 Vastaajien työnkuva suhteessa rippikoulujen päihdekasvatukseen

Kyselyyn vastanneista työntekijöistä valtaosa koki taustatiedoistaan riippumatta rippikoulujen päihdekasvatuksen sopivan heidän työnkuvaansa. Vastaavasti reilu kymmenes arvioi päinvastoin. Lähes yhtä suuri osa vastaajista ei osannut sanoa lainkaan heidän näkemystään esitettyyn kysymykseen. Vastaajia tähän kysymykseen oli yhteensä 101.

KUVIO 5. Vastaajien näkemykset rippikoulujen päihdekasvatuksen sopivuudesta suhteessa omaan työnkuvaan

Kun esitettyä kysymystä vastaajan työnkuvan ja rippikoulujen päihdekasvatuksen välisestä sopivuudesta tarkkaillaan suhteessa vastaajan taustatietoihin (Liite 3., taulukot 11–18.), huomataan, että hieman myönteisemmin tähän teemaan asennoituivat iältään alle 45-vuotiaat, seurakuntatyössä yli 11 vuotta työskennelleet, naiset ja työntekijöistä nuoris- ja diakoniatyöntekijät. Myös Stakesin laatusuosituksiin tutustuneisuudella, Kirkon päihdestrategian tuntemuksella, viimeisen vuoden aikana tapahtuneella ehkäisevän päihdetyön kouluttautuneisuudella sekä vastaajan työskentelyseurakunnan oman päihdestrategian omaamisella havaittiin samansuuntainen yhteys vastaajien myönteisempään näkemykseen päihdekasvatuksen sopivuudesta suhteessa omaan työnkuvaansa.

Vastaajan työnkuvaa ja sen sopivuutta kartoittaneeseen kysymykseen vastanneista valtaosa (79 %) antoi myös perustelun omalle näkemykselleen. Monien niiden vastaajien

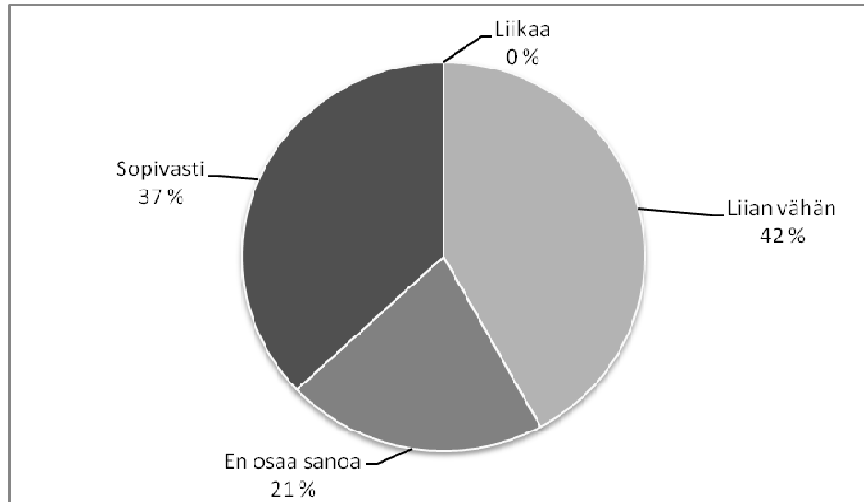
mukaan, jotka kokivat oman työnkuvansa sopivan rippikouluissa toteutettavaan päihdekasvatukseen, se on osa-alue, jonka tulisi sopia kaikkien kasvattajien, arvoaikuttajien ja kaikkien rippikoulutyötä tekevien työnkuvaan. Osan vastaajien mukaan ehkäisevä päihdetyö oli niin merkittävä ja tärkeä osa rippikouluopetusta, että sen sopivuus suhteessa työntekijöiden työnkuvaan oli toisarvoinen kysymys. Myös oma kouluttautuneisuus ja päihdetyöhön liittyvä työkokemus vaikutti selvästi työntekijän näkemykseen oman työnkuvan sopivuudesta suhteessa päihdekasvatukseen. Yleisesti ottaen työntekijät, joiden työnkuvaan päihdekasvatus vastaajien mielestä sopi, esittivät vastakysymyksen ”Miksi ei sopisi?”.

Jälleen osa vastaajista korosti ns. ”sanattoman päihdetyön”, johon katsottiin kuuluvan muun muassa nuoren itsetunnon sekä yhteisöllisyyden vahvistaminen, merkittävyyttä. Tätä kautta monet vastaajat kokivat oman työnkuvan sopivan osaksi rippikoulujen päihdekasvatusta. Työssäni ja kyselylomakkeessa (Liite 1.) käyttämäni termi sosiaalinen vahvistaminen on juuri tätä työntekijöiden kuvaamaa ”sanatonta päihdetyötä”.

Ne vastaajat, jotka eivät nähneet rippikoulujen päihdekasvatuksen sopivan omaan työnkuvaansa, vetosivat perusteluissaan ehkäisevän päihdetyön koulutuksen tai kokemuksen puutteeseen. Osa vastaajista korosti päihdekasvatuksen kuuluvan jonkun toisen työntekijän vastuualueeseen. Toisaalta rippikoulun lyhyys ja käytössä olevat resurssit katsottiin puutteellisiksi ja sitä kautta päihdekasvatus sopimattomaksi osaksi suhteessa omaan työnkuvaan. Osa vastaajista korosti rippikoulujen päihdekasvatuksen sopivan parhaiten nuorisotyöntekijöiden työnkuvaan.

8.2.3 Päihdekasvatuksen määrän sopivuus osana rippikouluopetusta

Kukaan kyselyyn vastanneista työntekijöistä ei arvioinut rippikoulussa olevan liikaa päihdekasvatukseen liittyvää sisältöä. Kaksi viidestä vastaajasta arvioi päihdekasvatusta olevan liian vähän osana rippikouluopetusta. Sopivasti sitä koki olevan reilu kolmannes vastaajista. Toisaalta tässä kysymyksessä suhteellisen merkittävä osa, noin viidennes, vastaajista ei osannut sanoa mitään päihdekasvatuksen määrän sopivuudesta osana rippikouluopetusta. Vastaajia tähän kysymykseen oli yhteensä 102.

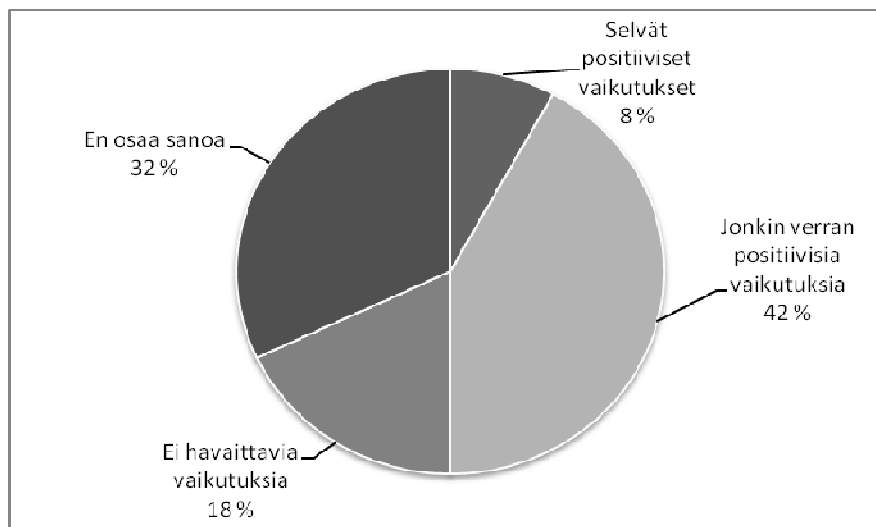
KUVIO 6. Vastaajien näkemykset päihdekasvatukseen liittyvän sisällön riittävydestä rippikouluissa

Kun vastaajan taustatietoja tarkasteltiin suhteessa näkemykseen rippikoulujen päihdekasvatuksen määrällisestä sopivuudesta, havaitaan taulukoissa 19.–26. (Liite 4.), että eri vastaajaryhmien välillä oli havaittavissa joitakin eriäviä näkemyksiä tätä kysymystä koskien. Vastaajista yli 45-vuotiaat koki nuorempiin vastaajiin verrattuna rippikouluissa olleen nykyisellään liian vähän päihdekasvatuksellista sisältöä. Seurakuntatyöuransa pituuden puolesta näin kokivat myös toisaalta alle 10 vuotta toisaalta yli 20 vuotta työskennelleet vastaajat. Eriäviä näkemyksiä havaittiin myös miesten ja naisten välillä siten, että verrattuna miehiin, naiset kokivat päihdekasvatusta olleen nykyisellään liian vähän. Työntekijäryhmistä erityisesti teologit kokivat samoin. Nuorisotyöntekijöiden näkemykset tästä jakautuivat kahtia siten, että lähes yhtä suuri osuus heistä arvioi sitä olleen toisaalta sopivasti, toisaalta liian vähän. Huomionarvoista on, että diakoniatyöntekijöistä valtaosa ei osannut sanoa tähän kysymykseen mitään. Myös vastaajien erilaisella päihdekasvatuksen perehtyneisyydellä näytti olleen jonkinlaisia yhteyksiä tähän kysymykseen: Stakesin ehkäisevän päihdetyön laatuosiin tutustuneet ja Kirkon päihdestrategiaa hyvin tunteneet sekä ehkäisevän päihdetyön koulutusta viimeisen vuoden aikana saaneet vastaajat näkivät muihin vastaajiin verrattuna rippikouluissa olleen nykyisellään sopivasti päihdekasvatukseen liittyvää sisältöä. Myös vastaajan työskentelelseurakunnan oman päihdestrategian olemassaolo oli samalla tavalla yhteydessä vastaajan käsitykseen tästä kysymyksestä.

8.2.4 Rippikoulujen päihdekasvatuksen tähänastiset vaikutukset

Useimmat kyselyyn vastanneista työntekijöistä arvioi rippikoulussa toteutetulla päihdekasvatuksella olleen ainakin jonkin verran positiivisia vaikutuksia. Selviä positiivisia vaikutuksia arvioi olleen vain vajaa kymmenennes vastanneista. Ei havaittavia vaikutuksia arvioineita vastaajia oli vajaa neljännes. Reilu kolmannes vastaajista ei osannut sanoa, minkälaisia vaikutuksia rippikoulujen päihdekasvatuksella on tähän mennessä ollut. Vastaajia tähän kysymykseen oli yhteensä 102.

KUVIO 7. Vastaajien näkemykset rippikouluissa toteutetun päihdekasvatuksen tähänastisista vaikutuksista

Tätä kysymystä tarkasteltaessa suhteessa vastaajien taustatietoihin, havaitaan taulukoissa 27.–34. (Liite 5.), että vastanneista alle 45-vuotiaat, mutta toisaalta yli 20 vuotta seurakuntatyössä työskennelleet, miehet, työntekijöistä nuoriso- ja diakoniatyöntekijät arvioivat rippikoulujen päihdekasvatuksella olleen positiivisempia vaikutuksia verrattuna muiden vastaajaryhmine arvioon. Myös Stakesin ehkäisevän päihdetyön laatusuosituksiin tutustuneet, Kirkon päihdestrategiaa tunteneet sekä viimeisen vuoden aikana ehkäisevän päihdetyön koulutukseen osallistuneet arvioivat vaikutukset positiivisemmiksi muihin vastaajiin verrattuna. Myös vastaajan työskentelyseurakunnan oman päihdestrategian olemassaolo näyttää olleen samansuuntaisesti yhteydessä vastaajien näkemykseen tässä kysymyksessä.

Reilu puoli (56 %) tähän kysymykseen vastanneista halusi myös perustella omia näkemyksiään rippikoulun päihdekasvatuksen tähänastisista vaikutuksista. Selviä positiivisia

vaikutuksia perusteltiin muun muassa nuorten omien pohdintojen ja huumevastaisuuden lisääntymisellä. Perusteluissa kerrottiin myös havainnosta, että viime kesän rippikoulussa kukaan rippikoululaisista ei tupakoinut leirin aikana. Eräs vastaajista kertoi päihdekasvatuksen olevan tällä hetkellä omassa työskentelyseurakunnassaan tärkeä ja suosittu aihe viime vuosina tapahtuneiden nuoren halvaantumiseen ja kuolemaan johtaneiden rattijuopumusten vuoksi.

Vastaajat, jotka kokivat rippikouluissa toteutetulla päihdekasvatuksella olleen jonkin verran positiivisia vaikutuksia, kertoivat myös havainneensa positiivisia muutoksia nuorten ajattelussa, päihdekäyttäytymisessä ja asenneilmapiirissä. Nuorten koettiin joutuvan miettimään ja perustelemaan omaa toimintaansa muun muassa päihteisiin liittyen. Osassa vastauksista nousi esiin ajatus ihmisten onnistuneesta kohtaamisesta ja sitä kautta mahdollisista ja todennäköisistä vaikutuksista. Osa vastaajista kertoi myös saaneensa positiivista palautetta suoraan nuorilta. Päihdekasvatuksen nähtiin motivoivan ja kiinnostavan nuoria sekä lisäävän heidän tietoisuuttaan päihdeteemoihin liittyen. Päihdekasvatuksen havaittiin myös edesauttaneen savuttomien rippikoulujen toteutumista. Toisaalta tässä kohden nostettiin jälleen esiin tosiasia rippikoulun ajallisesta lyhyydestä ja sitä kautta vaikutusten sattumanvaraisuus sekä arvioinnin vaikeus. Samassa todettiin rippikoulunuorista osan käyttävän jo vakiintuneesti päihteitä sekä päihdekasvatuksesta huolimatta nuorten toimivan rippikoulun ja seurakunnan ulkopuolella toisin.

Vastaajat, jotka eivät arvioineet rippikoulujen ehkäisevällä päihdetyöllä olleen havaittavia vaikutuksia tai eivät osanneet sanoa niistä mitään perustelivat kantaansa keskenään hyvin samantyyppisillä asioilla. Esiin nousi näkemyksiä nuorten joka tapauksessa tapahtuvalla päihteidenkäytöllä ja päihteidenkäyttöön liittyvillä jo olemassa olevilla ongelmilla. Osa vetosi nuorisokulttuurin ja yleisten asenteiden päihdemyönteisyyteen. Osa vastaajista taas koki, ettei rippikoulu tuo mitään uutta tähän aiheeseen. Samalla vedottiin päihdekasvatuksen pieneen tai olemattomaan rooliin rippikoulussa sekä vaikeuteen havainnoida vaikutuksia pitkällä aikavälillä.

8.3 Vastaajien ajatuksia tutkimuksesta

Kyselylomakkeen (Liite 1.) viimeisessä kysymyksessä vastaajalla oli mahdollisuus tuoda esiin erilaisia ajatuksia ja kommentteja aiheeseen liittyen. Vajaa neljännes (17 %) kyselyyn osallistuneista vastaajista halusi kertoa erilaisista ajatuksistaan ja tuntemuksistaan jotain. Osa vastaajista koki päihdekasvatuksen teeman ja tällaisen kyselyn hyvin tärkeäksi ja ajankohtaiseksi asiaksi, osa ilmaisi turhautumisensa vastaavanlaisiin opiskelijoiden opinnäytetyönä tekemiin tutkimuksiin osallistumiseen. Osa vastaajista toi esiin merkittävän näkökulman rippikoulutyöhön liittyvän kokemuksen puutteesta ja oman työnsä sijoittumisesta rippikoulujen ulkopuolelle. Tätä teemaa olen pohtinut edellä osana tämän tutkimuksen luotettavuuteen liittyviä kysymyksiä.

9 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Ohessa olen koonnut yhteen opinnäytetyöprosessiini liittyviä pohdintoja, johtopäätöksiä sekä tämän tutkimuksen keskeisimmät tutkimustulokset. Olen pohtinut tämän työn luonnetta yleisellä tasolla sekä samalla keskittynyt tarkemmin tiettyihin teemoihin kuten tämän työn eettisiin ja luotettavuuteen liittyviin kysymyksiin. Lopussa olen tarkastellut ja arvioinut myös omaa ammatillista kasvuani tähän työhön liittyneen prosessin kautta.

9.1 Työn luonne ja työelämälähtöisyys

Tämä opinnäytetyö on toteutettu Helsingin NMKY:n tarjoaman aiheen pohjalta, joten työskentelyprosessissa on ollut kokoajan vahva työelämälähtöinen näkökulma ja tavoite. Työn alkuperäinen tavoite oli tuottaa tietoa Suomen evankelisluterilaisen kirkon toteuttamasta päihdekasvatuksesta rippikouluissa. Tarkoituksena oli kuvata päihdekasvatuksen asemaa osana rippikouluopetusta sekä kartoittaa, minkälaisia ehkäisevän päihdetyön menetelmiä rippikouluympäristössä käytetään. Näiden kautta oli myös tarkoitus kartoittaa ja kuvata työntekijöiden näkemyksiä ja asenteita rippikoulujen päihdekasvatusta kohtaan. Tämän työn tuottama tieto on mukana kehittämässä rippikouluissa toteutettavaa päihdekasvatusta kokonaisuudessaan. Työ on mielestäni onnistunut alkuperäisessä tavoitteessaan hyvin. Koko prosessin aikana on pyritty työskentelemään työhön osallistuneiden osapuolten tavoitteiden ja tarpeiden mukaisesti. Koen tämän työskentelyprosessin edenneen koko ajan tarkoituksenmukaisesti ja johdonmukaisesti kohti sille asetettua tavoitetta.

9.2 Keskeiset tutkimustulokset ja niiden tarkastelua

Tämän työn tavoitteena oli tuottaa tietoa rippikouluissa toteutettavan ehkäisevän päihdetyön asemasta, siinä käytetyistä menetelmistä sekä työntekijöiden näkemyksistä tästä työstä. Tämä tutkimus on pyrkinyt vastaamaan kahteen tutkimusongelmaan, jotka olivat:

1. Minkälaista ehkäisevää päihdetyötä Suomen evankelisluterilainen kirkko toteuttaa tänä päivänä rippikouluissa?
2. Miten ehkäisevää päihdetyötä tekevät rippikoulutyöntekijät asennoituvat toteuttamaansa ehkäisevään päihdetyöhön?

9.2.1 Ehkäisevä päihdetyö ja siinä käytetyt menetelmät rippikouluissa

Tutkimustulosten mukaan ehkäisevän päihdetyön osa-alueista sosiaalisen vahvistamisen on useimmiten osa rippikouluissa toteutettua päihdekasvatusta. Tätä osa-aluetta ja sen merkitystä päihdekasvatuksen osana korostavat myös muun muassa Pylkkänen ym. (2009). Tiivistetysti se tarkoittaa nuoren kokonaisvaltaista tukemista ja huomioimista. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että nuorten keskuudessa ehkäisevää päihdetyötä voidaan toteuttaa mainitsematta päihteitä juuri lainkaan. (Vuohelainen 2010.) Tämä näkökulma nousi myös kyselyyn osallistuneiden vastauksista; Suuri osa vastanneista koki päihdekasvatusta toteutettavan pääosin ilman, että päihteitä tai niiden käyttöön liittyviä teemoja olisi pitänyt käsitellä konkreettisella tasolla.

Monet aihetta käsittelevät kirjalliset lähteet osoittavat, että päihdekasvatuksen piirissä voidaan todeta olevan käytössä monia eri menetelmiä, joiden vaikuttavuus on keskenään hyvin eritasoista. (Herranen 2010, 28; Soikkeli 2006.; Opari 2006.; Miettinen 2009.) Tämän tutkimuksen tuottaman tiedon mukaan myös rippikouluissa käytetään verrattain paljon erilaisia päihdekasvatuksen menetelmiä. Näistä suosituimpia olivat nuorten toiminnallisuutta edistävät ryhmäkeskustelut ja –harjoitteet. Eri menetelmien koettiin edesauttavan nuorten toiminnallista osallistamista sekä oman ajattelun herättämistä. Muun muassa juuri vuorovaikutteiset menetelmät on todettu vaikuttaviksi päihdekasvatuksen piirissä. Osallistamisen merkitystä ei voi kiistää, koska nuoret haluavat myös itse olla aktiivisia toimijoita ja osallistujia päihdekasvatuksessa. (Soikkeli 2006; Sirola 2004, 109, 111.)

9.2.2 Työntekijöiden suhtautuminen rippikoulujen päihdekasvatusta kohtaan

Tässä tutkimuksessa suurin osa vastanneista näki päihdekasvatuksen tärkeänä tai melko tärkeänä osana rippikouluopetusta. Kuitenkin myös päihdekasvatusta ei kovin tärkeänä pitäneiden joukko oli selvästi edustettuna vastauksissa. Työntekijöistä erityisesti diakoniatyöntekijät näkivät rippikoulujen päihdekasvatuksen tärkeämpänä muihin vastaajiin verrattuna. Diakoniatyö perinteisesti pyrkii tavoittamaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevat ihmiset ja tukemaan heitä. (Diakoniatyöntekijöiden liitto Ry). Tästä näkökulmasta diakoniatyöntekijät näkevät varmasti työssään alkoholin aiheuttamaa inhimillistä kärsimystä, syrjäytymistä ja muita sen lieveilmiöitä, mikä on saattanut heidän näkemykseen ehkäisevän päihdetyön tärkeydestä.

Selvästi suurin osa kyselyyn osallistuneista vastaajista koki rippikoulujen ehkäisevän päihdetyön myös sopivan suhteessa omaan työnkuvaansa. Työntekijöistä näin koki erityisesti nuoris- ja diakoniatyöntekijät. Diakoniatyöntekijöiden kohdalla tähän on varmasti vaikuttanut edellä mainittu huomio diakoniatyön luonteesta. (Diakoniatyöntekijöiden liitto Ry). Nuorisotyöntekijöiden kohdalla tämä vastaus oli melko ilmeinen ja odotettu. Kirkon nuorisotyöntekijöiden työhön liittyy nuorten kasvattaminen, opettaminen ja kouluttaminen. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2011). Tämä on varmasti merkittävä syy siihen, miksi suuri osa heistä koki myös nuorten päihdekasvatuksen sopineen suhteessa omaan työnkuvaansa.

Vastauksia tarkasteltaessa havaittiin, että rippikouluissa ei ollut kenenkään kyselyyn osallistuneen työntekijän mielestä liikaa päihdekasvatukseen liittyvää sisältöä. Lähes yhtä suuri osuus vastanneista koki sitä olleen toisaalta liian vähän ja toisaalta sopivasti osana rippikouluopetusta.

Useimmat kyselyyn osallistuneista vastaajista arveli rippikoulujen päihdekasvatuksella olleen ainakin jonkin verran positiivisia vaikutuksia. Vaikka vaikutukset koettiin pääasiassa positiivisiksi, myös ei havaittavia vaikutusta arvioineiden joukko oli selvästi edustettuna tutkimustuloksissa. Muihin työntekijöihin verrattuna erityisesti nuoris- ja diakoniatyöntekijät arvioivat vaikutukset positiivisemmiksi. Nuorisotyöntekijät tukevat nuorten kasvua ja ovat heidän kanssaan tekemisissä myös rippikouluympäristön ulko-

puolella enemmän kuin muut työntekijäryhmät. Heillä on muihin työntekijöihin verrattuna varmasti paremmat mahdollisuudet myös arvioida rippikoulujen päihdekasvatuksen vaikutuksia pidemmällä aikavälillä. Tämä on voinut olla yhteydessä nimenomaan nuorisotyöntekijöiden näkemykseen rippikoulujen päihdekasvatuksen vaikuttavuudesta. Edellä mainitut toteamukset diakoniatyön luonteesta on mielenkiintoinen suhteessa diakoniatyöntekijöiden näkemykseen rippikoulujen päihdekasvatuksen vaikutuksista. Vaikka diakoniatyöntekijät näkevätkin työssään varmasti alkoholin aiheuttamia negatiivisia vaikutuksia, näkevät he silti nuorten ehkäisevällä päihdetyöllä olleen ainakin melko positiivisia vaikutuksia.

Kaiken kaikkiaan vastaajien taustatiedoista erityisesti erilainen ehkäisevän päihdekasvatuksen perehtyneisyys näyttää olleen yhteydessä vastaajien positiiviseen asennoitumiseen rippikoulujen päihdekasvatusta kohtaan. Tämän työn tutkimustulokset olivat siis saman suunaisia Helkaman (2007) esiintuomien havaintojen kanssa: jonkin asian tai teeman, tässä tapauksessa päihdekasvatuksen ja ehkäisevän päihdetyön, tuttuus näytti vaikuttaneen työntekijöiden positiiviseen asennoitumiseen rippikoulujen päihdekasvatusta kohtaan. (Helkama ym. 2007, 189.) Tässä tutkimuksessa näitä erilaisia perehtyneisyyttä osoittavia taustatietoja olivat vastaajan tutustuneisuus Stakesin ehkäisevän päihdetyön laatusuosituksiin, Kirkon päihdestrategian tuntemus sekä osallistuneisuus viimeisen vuoden aikana ehkäisevän päihdetyön koulutukseen. Myös vastaajan työskentelyseurakunnan oman päihdetyön strategian olemassaolo näyttää olleen samansuuntaisesti yhteydessä vastaajien positiiviseen asennoitumiseen. Tutkimustulokset osoittavat, että kyselyyn osallistuneiden vastaajien asennoituminen rippikoulujen päihdekasvatukseen oli kaiken kaikkiaan melko positiivista. Myös Paunosen (2008) tutkimuksen (2008) mukaan nuorten kanssa työskentelevät tahot näkevät työnsä mielekkäänä, joskin haasteellisena. (Paunonen 2008, 2, 34–38, 41–45.)

9.3 Tutkimustulosten luotettavuus

Ohessa olen pohtinut tämän tutkimuksen luotettavuuteen liittyviä seikkoja. Olen pohtinut tutkimustulosten reliabiliteettia sekä validiteettia, ja näiden kautta arvioinut muun muassa tämän tutkimuksen vastausprosenttia sekä vastaajien edustavuutta suhteessa perusjoukkoon. Olen myös pohtinut kyselyssä käytettyjen kysymysten yksiselitteisyyttä sekä kysymysten osuvuutta suhteessa tutkimusongelmiin. Muina tekijöinä olen lisäksi pohtinut ”en osaa sanoa”-vastausvaihtoehtojen esiintyvyyttä tutkimustulosten joukossa luotettavuuden näkökulmasta.

9.3.1 Tutkimustulosten reliabiliteetti

Reliabiliteetista puhuttaessa tarkoitetaan tutkimuksen kykyä tuottaa ei-sattumanvaraista tietoa. Tämä tarkoittaa tutkimuksen toistettavuutta. Tästä näkökulmasta arvioin tämän tutkimuksen otoksen edustavuutta suhteessa perusjoukkoon sekä kyselyn vastausprosenttia. (Vilka 2007, 150.)

Vuonna 2009 Suomen evankelisluterilaisen kirkon piirissä työskenteli 2254 seurakuntapappia. Diakoniatyöntekijöitä työskenteli 1464 ja nuorisotyöntekijöitä 1286. (Kirkon tilastollinen vuosikirja 2009, 29. Internet-julkaisu.) Tämän tutkimuksen otos edusti noin 8 %:a näiden työntekijäryhmien kokonaisjoukosta. Huomattavaa on kuitenkin, että kyselyn vastausprosentti oli vain 25,7 %, mikä tarkoittaa siis vain 2,1 %:a näiden työntekijäryhmien muodostamasta kokonaisjoukosta. Saatujen vastausten määrä on siis hyvin pieni suhteutettuna siihen. Tämä tosiasia on merkittävä myös tämän tutkimuksen tuloksien luotettavuuden näkökulmasta.

Tarkasteltaessa kyselyyn osallistuneiden vastaajien ilmoittamia taustatietoja, on huomioitava eri taustatietojen jakautuneisuus ja sen suhde tutkimuksen perusjoukkoon. Kuviossa 9. on esiteltyä tämän tutkimuksen vastaajajoukon jakautuneisuus eri taustatietoluokkien kesken.

Kirkon koko henkilöstön sukupuolijakauma seurakuntatyön alueella on 72,2 % naisia ja 27,8 % miehiä. (Kirkon tilastollinen vuosikirja 2009, 26. Internet-julkaisu). Seurakuntatyö käsittää tässä tutkimuksessa huomioitujen työntekijäryhmien lisäksi myös muita työaloja, joten tämä sukupuolijakauma ei ole suoraan verrannollinen tämän tutkimuksen perusjoukkoon. Tämän seurakuntatyössä vallitsevan sukupuolijakauman mukaan tämän tutkimuksen muodostama sukupuolijakauma oli samansuuntainen.

Seurakuntapapeista, nuorisotyöntekijöistä ja diakoniatyöntekijöistä 46,1 % on alle 45-vuotiaita. Yli 45-vuotiaita on 53,9 %. (Kirkon tilastollinen vuosikirja 2009, 29). Kuviossa 9. huomataan alle 45-vuotiaita olleen tämän tutkimuksen vastaajajoukossa hiukan enemmän kuin yli 45-vuotiaita, eli trendi oli päinvastainen verrattuna otantaan.

Vuonna 2009 kirkon henkilöstöön kuului yhteensä noin 5000 seurakuntapappia, nuorisotyöntekijää ja diakoniatyöntekijää. Seurakuntapappien osuus tästä oli 45 %, nuorisotyöntekijöiden 29 % ja nuorisotyöntekijöiden osuus 26 %. (Kirkon tilastollinen vuosikirja 2009, 29.) Jos tätä trendiä vertaa tämän tutkimuksen vastaajajoukkoon, huomataan sen poikkeavan suhteessa perusjoukkoon. Tässä kohden teologit on rinnastettu seurakuntapappeihin, mikä ei kuitenkaan aina vastaa todellisuutta; teologit voivat toimia seurakunnassa myös muissa tehtävissä.

Erityisen epätasapainossa otanta oli erilaisten vastaajan tai hänen työskentelyseurakuntansa ehkäisevän päihdetyön paneutuneisuuden liittyneiden taustatietojen osalta. Näitä teemoja olivat vastaajan tutustuneisuus Stakesin ehkäisevän päihdetyön laatusuositukseen, vastaajan tuntemus Kirkon päihdestrategiaa kohtaan sekä vastaajan viimeaikainen ehkäisevän päihdetyön kouluttautuneisuus ja vastaajan työskentelyseurakunnan oman päihdestrategian omaaminen. Ei kuitenkaan voida sanoa, oliko otos todellisuudessa viinjakautunut näiden taustatietojen osalta, koska tätä tutkimusta tehdessä ei ollut saatavilla luotettavaa tietoa siitä, miten edellä mainitut tekijät ovat jakautuneet koko perusjoukon keskuudessa. Nämä tosiasiat ja niiden mahdolliset vaikutukset tulosten luotettavuuteen on kuitenkin otettava huomioon tämän työn tutkimustuloksia tarkasteltaessa.

Ikä	alle 45 - vuotiaat	yli 45 - vuotiaat		
	51,0 %	49,0 %		
Sukupuoli	naiset	miehet		
	62,5 %	37,5 %		
Virka-asema	nuorisot.tekijät	diakoniat.tekijät	teologit	jotain muuta
	33,0 %	28,0 %	36 %	3,0 %
Seurakuntatyöuran pituus	alle 11 vuotta	11-20 vuotta	yli 20 vuotta	
	37,0 %	29,0 %	35,0 %	
Tutustuneisuus Stakesin Ehkäisevän päihdetyön laatusuosituksiin	suositukseen tutustu- neet	suositukseen tutus- tumattomat		
	21,0 %	79,0 %		
Kirkon päihdestrategian tuntemus	strategian hyvin tunteneet	strategian jonkin verran tunteneet	strategiaa tunte- mattomat	
	8,0 %	63,0 %	29,0 %	
Työskentelysrk:n oma päihdestrategia	on	ei ole		
	40,0 %	60,0 %		
Vuoden sisällä tapahtu- nut ehkäisevän päihde- työn kouluttautuneisuus	koulutusta saaneet	koulutusta saamat- tomat		
	16,0 %	85,0 %		

KUVIO 8. Analyysissa huomioidut vastaajien taustatiedot ja niiden jakautuneisuus

Osa vastaajista kertoi oman työnsä olevan kaukana rippikoulumaailmasta. He kokivat rippikoulujen olevan omassa työssään jokseenkin tuntematon osa-alue, josta oli vaikea kertoa omista lähtökohdistaan käsin. Nämä vastaajat olivat enimmäkseen diakoniatyöntekijöitä ja teologeja, joiden työnkuvaan ei kuulunut rippikoulutyön toteuttaminen. Nämä vastaajat kokivat, että he eivät siten pystyneet antamaan asiaankuuluvaa tietoa tämän tutkimuksen tutkimusongelmiin. Tätä kysymystä pohdittiin tämän kyselytutkimuksen otantaa muodostettaessa. Kuten edellä on todettu, teologien osalta pystyttiin kysely kohdentamaan systemaattisesti jonkin verran paremmin juuri rippikoulutyötä tekeviin työntekijöihin, mutta diakoniatyöntekijöiden osalta tämän selvittäminen ei onnistunut. Tästä huolimatta kaikki tutkimukseen valitut työntekijäryhmät, nuorisotyöntekijät, diakoniatyöntekijät ja teologit, olivat edustettuina tutkimustuloksissa suhteellisen tasaisesti. Koska vastaajilta ei tiedusteltu heidän mukanaoloaan rippikoulutyössä, ei

voida sanoa, minkälainen yhteys tällä on mahdollisesti ollut heidän antamiinsa vastauksiin.

9.3.2 Tutkimustulosten validiteetti

Tutkimusta voidaan pitää validina eli päteväenä, jos onnistutaan mittaamaan sitä, mitä pitikin. Tässä tutkimuksessa tarkoituksena oli kartoittaa päihdekasvatuksen asemaa osana rippikouluopetusta. Tarkoitus oli saada tietoa rippikoulujen päihdekasvatuksen osaluista sekä päihdekasvatuksessa käytetyistä menetelmistä. Tarkoituksena oli myös kartoittaa työntekijöiden asennoitumista rippikoulujen päihdekasvatusta kohtaan. Validiteetin näkökulmasta on merkittävää, että mitattavat käsitteet ja ilmiöt ymmärretään oikein. (Taanila 2011.) Tässä tutkimuksessa käytetty kyselylomake (Liite 1.) muodostui teemaa käsittelevän tutkimustiedon ja kirjallisuuden pohjalta yhteistyössä opinnäytetyön tekijän sekä työelämäohjaajan kanssa. Lomakkeessa käytetyt käsitteet pyrittiin avaamaan mahdollisimman selkeiksi ja yksiselitteisiksi, jotta ne mittaisivat tämän tutkimuksen tutkimusongelmia mahdollisimman johdonmukaisesti. Käytettyjen käsitteiden yksiselitteisyyttä testattiin, arvioitiin ja parannettiin muun muassa kyselylomakkeen esitetauksen yhteydessä. Testaajat olivat tietoisia tutkimusongelmista ja pystyivät siten arvioimaan lomakkeen yksiselitteisyyttä ja sopivuutta paremmin ja antamaan johdonmukaisia korjausehdotuksia. Kyselylomakkeen ja siinä kysytyjen kysymysten osuvuus suhteessa tutkimusongelmiin varmistettiin näin.

Tutkimustulosten validiteetin näkökulmasta on myös merkittävää, että jokaista mitattavaa teemaa tutkitaan sopivin menetelmin. Tässä tutkimuksessa aineistonkeruun menetelmäksi valittiin kyselylomake, koska se soveltuu mittausvälineenä soveltuva ja tärkeä tapa kerätä ja tarkastella tietoa asenteista. (Taanila 2011; Vehkalahti 2008, 11.) Kyselylomakkeen käyttöön liittyy myös tutkimuksen luotettavuutta lisääviä näkökulmia. Näitä ovat kyselylomakkeen kysymysten esittäminen jokaiselle vastaajalle täysin samassa muodossa, mikä vähentää osaltaan väärinymmärrysten mahdollisuutta, ja lisää näin tutkimuksen validiutta. (Valli 2001, 100.)

Validiteetin näkökulmasta on myös merkittävää, että tutkimuksessa mitattuja teemoja analysoidaan sopivin menetelmin. (Taanila 2011). Tutkimustulosten analysointiin vali-

tut menetelmät on tässä työssä perusteltu menetelmäkirjallisuuteen tukeutuen. Lisäksi olen saanut analyysimenetelmien valintaan ja käyttöön liittyen palautetta työtä ohjanneilta lehtoreilta sekä työelämäohjaajalta. Näin olen pyrkinyt valitsemaan asianmukaisimmat menetelmät tämän työn tutkimustulosten analysoimiseksi.

9.3.3 Muut tekijät

Kyselylomakkeessa (Liite 1.) annetut ”en osaa sanoa”-vastausvaihtoehdot ja niiden käytön osuus eri kysymysten kohdalla on myös otettava huomioon tutkimustulosten luotettavuutta pohdittaessa. Tutkimuksessa käytettyä kyselylomaketta suunniteltaessa olisi voinut harkita tämän vastausvaihtoehdon pois jättämistä, ja näin ”pakottaa” vastaaja valitsemaan jokin muu, tutkimusongelmaa paremmin palveleva vastausvaihtoehto. Näiden vastausten määrä oli erityisen suuri rippikoulujen päihdekasvatuksen määrällistä sopivuutta sekä vastaajan näkemystä rippikoulujen päihdekasvatuksen tähänastisista vaikutuksista kartoittaneissa kysymyksissä.

9.4 Tutkimuseettiset näkökulmat

Seuraavassa olen pohtinut ja tarkastellut tämän tutkimuksen tekemiseen liittyneitä eettisiä kysymyksiä kahdesta näkökulmasta: Suhteessa sekä tutkimusaiheen toimeksiantajaan eli Helsingin Nuorten Miesten Kristilliseen Yhdistykseen sekä tutkimukseen osallistuneisiin kirkon työntekijöihin.

Tutkimuksessa käytetyssä kyselylomakkeessa (liite 1.) vastaajille kerrottiin kyseisen tutkimuksen perustiedot; tekijät, tarkoitus, tavoitteet sekä tiedotettiin kyselyn vastauksien luottamuksellisesta käsittelystä. Näistä teemoista tiedottaminen varmisti, että kyselyyn vastaaja tiesi tarkasti, mihin oli osallistumassa. Kyselyn vastaanottaneille annettiin myös yhteyshenkilöiden yhteystiedot mahdollisia lisäkysymyksiä varten. Samassa vastaajille korostettiin kyselyyn osallistuvien työntekijöiden yksityisyyden ja anonymiteetin kunnioittamista tutkimustuloksia käsiteltäessä. Tutkimuksen tekemisessä käytetyt toimintatavat noudattivat läpi prosessin näitä kyselyyn osallistuneille luvattuja seikkoja.

Tämän tutkimusaiheen toimeksiantajan eli Helsingin NMKY:n ja työn toteuttaneen opiskelijan välille solmittiin yhteistyösopimus, jossa sovittiin tähän prosessiin liittyneistä yksityiskohdista. Sopimus satoi molemmat osapuolet yhteiseen projektiin, jossa toimitettiin kyseisen sopimuksen, yhteisen suunnitelman ja päämäärän mukaisesti. Molemmat osapuolet tiedottivat toisiaan tarvittaessa prosessin vaiheesta, esiin nousseista kysymyksistä, ongelmista tms..

9.5 Tutkimuksen sovellusarvo ja jatkotutkimukset

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli saada tietoa rippikoulujen toteuttamasta päihdekasvatuksesta sekä työntekijöiden suhtautumisesta tätä työmuotoa kohtaan. Tutkimus tuottama tieto on mukana kehittämässä rippikoulutyötä, sen organisoimista, rippikoulujen päihdekasvatusta sekä työntekijöiden koulutusta. Tämä tieto myös auttaa rippikouluja toteuttavia tahoja arvioimaan käyttämiään ehkäisevän päihdetyön menetelmiä sekä haastaa pohtimaan omaa suhtautumistaan kyseistä työmuotoa kohtaan. Tämä tutkimus on työkaluna kaikille rippikoulutyötä toteuttaville tahoille.

Tämän tutkimuksen jatkotutkimustarpeita ovat selvitys rippikoulutyöntekijöiden päihdekasvatuksellisesta osaamisesta. Tarpeen olisi muun muassa selvittää, mikä ohjaa työntekijöitä ehkäisevän päihdetyön menetelmien valinnassa. Ovatko työntekijät tietoisia eri menetelmien vaikuttavuudesta? Lisäksi olisi hyvä selvittää, mitkä tekijät ovat todellisessa vaikutuksessa työntekijöiden suhtautumiseen rippikoulujen ehkäisevää päihdetyötä kohtaan. Näin rippikoulujen päihdekasvatuksen ympärillä vallitseva todellinen asenneilmapiiri selkiintyisi johdonmukaisesti mahdolliset syy-seuraussuhteet avaten. Näin myös asenneilmapiirin kokonaisvaltainen arviointi sekä mahdollinen puuttuminen siihen olisi helpompaa. Olisi myös syytä selvittää, mitä nuoret itse odottavat rippikouluissa toteutettavalta päihdekasvatukselta.

9.6 Oma ammatillinen kasvu

Olen pohtinut omaa ammatillista kasvuani suhteessa sairaanhoitaja-diakonissan osaamisvaatimukseen eli kompetensseihin. Näihin lukeutuvat sairaanhoitajan kompetenssit,

korkeakoulututkintojen tuottamat yleiset kompetenssit sekä diakoniatyöntekijöiden ydinosaamisalueet. (Diakonia-ammattikorkeakoulu.)

Tarkastellessani sairaanhoitaja-diakonissan monialaisia osaamisvaatimuksia voin todeta, että tämän työn kautta olen kehittynyt erityisesti terveyden edistämisen osaamisessa. Koen omaavani paremmat valmiudet arvioida terveysuhkia ja tukea yksilöitä ja ryhmiä ottamaan vastuuta terveyden, voimavarojen ja toimintakyvyn ylläpidossa ja edistämisessä nimenomaan nuorten päihdekasvatuksen näkökulmasta. Tätä työtä tehdessäni pääsin myös syventämään päihdetyöhön liittyvää monipuolista kokonaisuutta ehkäisevän työn ja toiminnan näkökulmasta. Pääsin pohtimaan terveyden edistämisen näkökulmaa uudella tavalla sekä pohtimaan, arvioimaan ja huomaamaan sen vaikutusmahdollisuuksia. Tätä kautta minulle syventyi käsitys terveyden edistämisen ja ennaltaehkäisevän työn merkityksestä erilaisia terveysuhkia pohdittaessa. Tähän teemaan liittyi myös ennaltaehkäisevässä työssä käytettyjen menetelmien ja niiden käyttöön liittyvien kysymysten tarkastelu ja pohdinta.

Tämän työn kautta pääsin myös oppimaan ja tutustumaan tutkimuksen tekemisen perusteisiin. Opin paitsi löytämään erilaisia tiedonlähteitä myös arvioimaan niiden luotettavuutta ja käyttökelpoisuutta. Tätä kautta minulle tarkentui myös tutkitun tiedon ja sen hyödyntämisen merkitys ja mahdollisuudet. Tämä on mielestäni erityisen merkittävää nimenomaan terveydenhoitoalalla, jossa jatkuvasti korostetaan näyttöön perustuvan hoitotyön merkityksellisyyttä. Tämä kaikki on osa kehittämistoimintaan liittyvää osaamista.

Tämän työn kautta pääsin myös tarkastelemaan ja pohtimaan kirkon, ja oman tutkintoni kautta erityisesti diakoniatyön roolia terveyden edistäjänä. Diakoniatyön näkökulmasta tämä liittyy erityisesti yhteisölliseen ja yhteiskunnalliseen osaamiseen. Koen tämän näkökulman erityisen mielenkiintoisena vastavalmistuvana sairaanhoitaja-diakonissana. Päihdetyötä ajatellen diakoniatyöndiakoniatyön rooli liittyy nykyään usein vasta päihdehaittoja korjaavaan työhön. Oman kokemukseni ja tämän työn kautta minulle vahvistui käsitys diakoniatyön ennaltaehkäisevän roolin tärkeydestä. Mielestäni diakoniatyöllä on ennaltaehkäistyn näkökulmasta tähän ennen kaikkea kykyä ja jopa vastuutakin. Tämän työn kautta minulle myös syventyi näkemys diakoniatyön ja terveysalalla tehtävän työn yhteisestä kosketuspinnasta. Näillä toisistaan näennäisesti eroavien työalojen välil-

lä on selvästi yhteinen työskentelymaasto, mikä liittyy mielestäni ennen kaikkea juuri terveyden edistämisen ja terveyshaittojen ennaltaehkäisyn väliseen tematiikkaan. Tämä teema on ollut minulle valmistuvana sairaanhoitaja-diakonissana erityisen tärkeä oman ammatillisen kehitykseni kannalta, koska koen näiden teemojen täydentävän paitsi toisiaan, mutta myös omaa ammatti-identiteettiäni. Tätä työtä tehdessäni huomasin usein pystyneeni ajattelemaan erilaisia terveyden edistämiseen liittyneitä teemoja kahdesta näkökulmasta: sekä sairaanhoitotyön että diakoniatyön näkökulmasta.

LÄHTEET

- Aalto-Setälä, Terhi; Marttunen, Mauri & Pelkonen, Mirjami 2003. Nuorten päihdehäiriöiden tunnistaminen – Tietoa nuorten kanssa työskenteleville aikuisille. Kansanterveyslaitos, Alkoholi- ja mielenterveystutkimuksen osasto.
- Alkoholilaki 8.12.1994/1143. Internet-julkaisu. Viitattu 2.3.2011.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941143>.
- Alkoholiohjelma 2004-2007. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:7. Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Alkula, Tapani; Pöntinen, Seppo & Ylöstalo, Pekka 1994. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. Helsinki: WSOY.
- Diakoniatyöntekijöiden liitto Ry. Diakoniatyöntekijän eettiset ohjeet. Internet-julkaisu. Viitattu 21.4.2011.
<http://dtl.graniitti.systemsgarden.com/asp/system/empty.asp?P=158&VID=default&SID=610626971343758&S=1&C=20380>.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma, diakonisen hoitotyön suuntautumisvaihtoehto. Osaamisvaatimukset. Liitteet 1., 2. ja 3.. Materiaali tekijän hallussa.
- Eskola, Jari 2007. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) 2007. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Havio, Marjaliisa; Inkinen, Maria & Partanen, Airi 2008. Päihdehoitotyö. Helsinki: Tammi.
- Heikkilä, Tarja 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.
- Helkama, Klaus; Myllyniemi, Rauni & Liekind, Karmela. Johdatus sosiaalipsykologiaan. Helsinki: Edita.
- Herranen, Jatta 2010. Toisin tekemisen paikka? Ehkäisevää päihdetyötä nuorten silmin. Teoksessa Yhteisöllisiä näkökulmia nuorten ehkäisevään päihdetyöhön. Kylmäkoski, Merja; Pyökkänen, Sanna; Viitanen, Reijo (toim.) 2010. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja 23.
- Huhtala, Heini; Lavikainen, Hanna; Pere, Lasse; Rainio, Susanna; Rimpelä, Arja & Rimpelä, Matti 2007. Nuorten terveystapatutkimus 2007. Nuorten tupakatuotteiden ja päihteiden käyttö 1977–2007. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007: 63. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö

- Huoponen, Kaarina; Mustalampi, Saini; Koskinen-Ollonqvist, Pirjo & Peltonen, Heidi 2002. Päihteiden käytön ehkäisy. Opas koulujen ja sidosryhmien yhteistyöhön. Stakes, Opetushallitus, Terveyden edistämisen keskus.
- Jaatinen, Jaana 2000. Viattomuuden tarinoita. Nuoret päihdekulttuurinsa kuvaajina. Raportteja 251. Helsinki: Stakes.
- Kiesiläinen, Liisa 2004. Vuorovaikutusvastuu. Ammatilliset vuorovaikutustaidot kasvatussyhteisössä. Tallinna: Arator.
- Kirkkohallitus 2001. Elämä – Usko – Rukous. Rippikoulusuunnitelma 2001. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2001: 10. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Kirkkohallitus 2007. Kotisatamasta aarresaarelle. Kirkkohallituksen toiminnallisen osaston rippikouluprojekti 2001–2006. Loppuraportti.
- Kirkkohallitus 2010. Kasvatus ja nuorisotyö. Suomen evankelisluterilaisen kirkon lapsi- ja nuorisotyön missio sekä visio ja strategia 2010.
- Kirkon päihdestrategia 2005.
- Kirkon tilastollinen vuosikirja 2009. Internet-julkaisu. Viitattu 1.4.2011.
[http://sakasti.ev1.fi/sakasti.nsf/0/8A75CE045AD09FE4C22577AE00256611/\\$FILE/II_henkilosto.pdf](http://sakasti.ev1.fi/sakasti.nsf/0/8A75CE045AD09FE4C22577AE00256611/$FILE/II_henkilosto.pdf).
- Kirkon tutkimuskeskus 2008. Monikasvoinen kirkko. Suomen evankelisluterilainen kirkko vuosina 2004–2007. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 103. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Koistinen, Paula; Ruuskanen, Susanna & Surakka, Tuula 2004. Lasten ja nuorten hoitotyön käsikirja. Helsinki: Tammi.
- Kylmänen, Petri 2005. Kun kaikki muutkin... Nuorten ehkäisevä päihdetyö. Helsinki: Tammi.
- Lahikainen, Anja Riitta & Pirttilä-Backman, Anna-Maija. Sosiaalipsykologian perusteet. Helsinki: Otava.
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2010. Nuorten päihdekokeilut ja asenteet muutoksessa. Mannerheimin Lastensuojeluliiton ehkäisevän päihdetyön (EPT) hankkeen seurantatutkimus. Osa 2, loppukartoitus.
- Metsämuuronen, Jari 2007. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä 2. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.

- Miettinen, Jaana 2009. Sosiaali- ja tutkimusalan kehittämiskeskus. Neuvoa antavat. Internet-julkaisu. Viitattu 14.4.2011. <http://neuvoa-antavat.stakes.fi/FI/ajankohtaista/arkisto/paihdekasvatus.htm#paihdeputki>.
- Niemelä, Kati 2003. Kirkon tutkimuskeskus. Internet-julkaisu. Viitattu 16.3.2010. <http://www.evl.fi/kkh/ktk/rippik.htm>.
- Niemelä, Kati 2007. Rippikoulusta aikuisuuteen. Pitkittäistutkimus rippikoulun merkityksestä ja vaikuttavuudesta. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 99. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Nieminen, Ari 2010. Kvantitatiiviset tutkimusmenetelmät. 4/2010. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Materiaali tekijän hallussa.
- Opari, Päivi 2006. Sosiaali- ja tutkimusalan kehittämiskeskus. Neuvoa antavat. Internet-julkaisu. Viitattu 14.4.2011. http://neuvoa-antavat.stakes.fi/FI/kehittaminen/laatu/kasvatusmenetelmat_Opari.htm.
- Paunonen, Laura 2008. Helsingin kaupungin nuorisotyöntekijöiden motivaatioperusta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Internet-julkaisu. Viitattu 20.4.2011. <http://www.humak.fi/palvelut/kirjasto-ja-tietopalvelut/opinnaytetyot/opinnaytetyotietokanta>.
- Pirskanen, Marjatta 2007. Nuorten päihdeettömyyden edistäminen. Varhaisen puuttumisen malli koulu- ja opiskelijaterveydenhuoltoon. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 140. Kuopio: Kopijyvä.
- Pylkkänen, Sanna; Viitanen, Reijo & Vuohelainen, Elsi 2009. Mitä on nuorisotalan ehkäisevä päihdetyö? Laadukkaan päihdekasvatuksen tukimateriaali. Preventiimi – nuorisotalan ehkäisevän päihdetyön osaamiskeskus 2009. Humanistinen ammattikorkeakoulu sarja C. Oppimateriaaleja.
- Rantala, Irma 2007. Laadullisen aineiston analyysi tietokoneella. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalla tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) Jyväskylä: PS-kustannus.
- Rasilainen, Sina 2010. Pisara kovertaa kiveä, ei voimalla vaan usein putoamalla. Nuorisotyöntekijöiden ammatilliset vuorovaikutustaidot Lahden seudun nuorisopalveluissa. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Internet-julkaisu. Viitattu 20.4.2011. https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/15114/Rasilainen_Sina.pdf?sequence=1.

- Sirola, Kirsi 2004. Porilaisten yhdeksäsluokkalaisten ja kasvattajien käsityksiä nuorten alkoholinkäytöstä ja alkoholinkäytön ehkäisystä. Jyväskylän yliopisto.
- Soikkeli 2006. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Neuvoa antavat. Internet-julkaisu. Viitattu 15.4.2011. <http://neuvoa-antavat.stakes.fi/FI/kehittaminen/laatu/vaikuttavuudesta.htm>.)
- Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Neuvoa antavat. Internet-julkaisu. Viitattu 15.5.2011. <http://neuvoa-antavat.stakes.fi/FI/kehittaminen/laatu/lukutaito.htm>.
- Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, Päihdetyöryhmä 2006. Laatu-
teä tavoittelemassa – Ehkäisevän päihdetyön laatuksikriteerit. Helsinki ja
Kuopio: Stakes.
- Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2007. Ehkäisy ja hoito – Laaduk-
kaan päihdetyön kokonaisuus. Helsinki: Stakes.
- Suomen evankelisluterilainen kirkko 2011. Kirkon nuorisotyönohjaaja. Internet-
julkaisu. Viitattu 21.4.2011.
<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/89817665AEBA5D77C225710E002640F4?OpenDocument&lang=FI>.
- Taanila, Aki 2011. Määrällisen aineiston kerääminen. Internet-julkaisu. Viitattu
20.4.2011. <http://myy.haaga-helia.fi/~taaak/t/suunnittelu.pdf>.
- Telemäki, Matti 1999. Taitava nuorisokasvattaja. Suomalainen nuorisotyö 1940 –
luvulta tähän päivään työntekijöidensä kokemana. Oulun yliopiston Ka-
jaanin opettajakoulutuslaitoksen julkaisuja. Sarja A: Tutkimuksia 19.
- Terveydenhuoltolaki. Internetjulkaisu. Viitattu 16.1.2011.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=terveydenhuoltolaki>.
- Terveyden edistäminen. Hallituksen politiikkaohjelma 2007.
- Terveyden edistämisen laatusuositus. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2006:19.
Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2009. Peruskoulun 8.–9. luokkien oppilaiden hyvin-
vointi Länsi-Suomen ja Oulun lääneissä sekä Ahvenanmaalla – Muutokset
vuosina 2001–2009 ja sukupuolten väliset erot vuonna 2009. Kouluter-
veyskysely 2009.
- Valli, Raine 2001. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1.
Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) 2001. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Vehkalahti, Kimmo 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Tammi.
- Vilka, Hanna 2007. Tutki ja mittaa. Jyväskylä: Gummerrus.
- Vuohelainen, Elsi 2010. Tavoitteena sosiaalisesti vahva nuori - riittävätkö rahkeet?
Nuorisovalan ehkäisevän päihdetyön osaamiskeskus, Preventiimi. Internet-
julkaisu. Viitattu 15.4.2011.

LIITTEET

LIITE 1. Kyselylomake

Rippikoulun päihdekasvatus 2010

Tällä kyselyllä kartoitetaan ev.lut. kirkon rippikouluissa toteutettavaa päihdekasvatusta. Kyselyn toteuttaa Helsingin NMKY yhdessä Kirkkohallituksen kanssa.

Kysely on lähetetty 405 seurakunnan työntekijälle (diakonit, nuorisotyönohjaajat ja teologit) jokaisen hiippakunnan kymmenessä suurimmassa seurakunnassa. **Toivomme, että voisit vastata kyselyyn viikon kuluessa. Vastaamiseen kuluu aikaa noin 15 minuuttia. Kyselyyn vastaaminen tapahtuu nimettömästi, ja kyselyn vastaukset käsitellään luottamuksellisesti vastaajan ehdotonta yksityisyyttä kunnioittaen.**

Kyselyn tuloksia hyödynnetään päihdekasvatuksen materiaalityönsä ja koulutuksen kehittämisessä. Aineiston työstää opinnäytetyönä sairaanhoitaja-diakonissa -opiskelija Marjaana Nokelainen Diak-Helsingistä.

Lisätietoja antaa kehitysjohtaja Ari Inkinen Helsingin NMKY:stä (ari.inkinen at hnmky.fi) tai työalasihteeri Jarmo Kokkonen Kirkkohallituksesta (jarmo.kokkonen at evl.fi).

1) Vastaajan ikä

- 1) alle 25 – vuotias
- 2) 25–34 –vuotias
- 3) 35–44 –vuotias
- 4) 45–54 –vuotias
- 5) yli 55 – vuotias

2) Vastaajan sukupuoli

- 1) nainen
- 2) mies

3) Vastaajan virka-asema

- 1) nuorisotyöntekijä
- 2) diakoniatyöntekijä
- 3) teologi
- 4) jokin muu, mikä

4) Kuinka kauan olet ollut seurakuntatyössä?

- 1) alle 5 vuotta
- 2) 5-10 vuotta
- 3) 11–15 vuotta
- 4) 16–20 vuotta
- 5) 21–25 vuotta
- 6) yli 25 vuotta

5) Vastajaan työpaikkaseurakunnan jäsenmäärä

- 1) alle 5000 jäsentä
- 2) 5000–9999 jäsentä
- 3) 10000–19999 jäsentä
- 4) yli 20000 jäsentä

6) Vastajaan työpaikkaseurakunnan hiippakunta

- 1) Espoon hiippakunta
- 2) Helsingin hiippakunta
- 3) Kuopion hiippakunta
- 4) Lapuan hiippakunta
- 5) Mikkelin hiippakunta
- 6) Oulun hiippakunta
- 7) Porvoon hiippakunta
- 8) Tampereen hiippakunta
- 9) Turun hiippakunta

7) Oletko tutustunut Stakesin Ehkäisevän päihdetyön laatusuositukseen (Laatutähteä tavoittelemassa, 2005)?

- 1) olen
- 2) en ole

8) Kuinka hyvin tunnet Kirkon päihdestrategian?

- 1) hyvin
- 2) jonkin verran
- 3) en tunne

9) Onko seurakunnassanne päihdetyön strategiaa?

- 1) on
- 2) ei ole

10) Oletko osallistunut seurakuntasi tai jonkin muun tahon järjestämään ehkäisevän päihdetyön koulutukseen viimeisen 12 kk aikana?

- 1) olen
- 2) en ole

11) Mikä seuraavista päihdekasvatuksen osa-alueista on osa seurakuntasi toteuttamaa rippikoulutyötä? Valitse yksi vaihtoehto kuudesta.

- 1) Sosiaalinen vahvistaminen (= nuorten yhteisöjen rakentaminen ja tukeminen, nuorten kuuleminen, osallisuuden edistäminen, kannustaminen, aikuisena oleminen nuorelle)
- 2) Yleinen päihteidenkäytön ehkäisy (= päihteidenkäytöltä suojaavien tekijöiden vahvistaminen; mm. tietoisuus päihteidenkäyttöön liittyvistä riskeistä, vastuullinen suhtautuminen päihteidenkäyttöön)
- 3) Päihteidenkäytön riskiehkäisy (= päihteidenkäytön riskitekijöiden/niiden vaikutusten minimoiminen; mm. sosiaalinen epäluottamus/heikko itsetunto, päihdemyönteinen paine sosiaalisessa ympäristössä, yksinäisyys ja syrjäytyminen ikäryhmästä, humalahakuisen päihteidenkäyttö

12) Mitä menetelmiä olet käyttänyt päihdekasvatuksessa rippikoulussa? Valitse enintään kolme vaihtoehtoa.

- 1) pelit tai leikit
- 2) ryhmäkeskustelu
- 3) ryhmäharjoitteet
- 4) luento
- 5) asiantuntijavierailu
- 6) jokin muu, mikä?

13) Kokemuksia käyttämästäsi ehkäisevän päihdetyön menetelmistä:

14) Millaiseksi arvioit rippikoulussa toteutetun ehkäisevän päihdetyön tähänastiset vaikutukset seurakunnassasi?

- 1) selvät positiiviset vaikutukset
- 2) jonkin verran positiivisia vaikutuksia
- 3) ei havaittavia positiivisia vaikutuksia
- 4) en osaa sanoa

15) Onko seurakuntanne rippikouluissa mielestäsi päihdekasvatukseen liittyvää sisältöä

- 1) sopivasti
- 2) liikaa
- 3) liian vähän
- 4) en osaa sanoa

16) Sopiiko mielestäsi päihdekasvatus rippikoulussa sinun työnkuvaasi?

- 1) kyllä
- 2) ei
- 3) en osaa sanoa

17) Perustelut edelliseen vastaukseen (*Sopiiko mielestäsi päihdekasvatus rippikoulussa sinun työnkuvaasi?*):

18) Kuinka tärkeäksi näet päihdekasvatuksen osana rippikouluopetusta?

- 1) tärkeä
- 2) melko tärkeä
- 3) ei kovin tärkeä
- 4) ei ollenkaan tärkeä
- 5) en osaa sanoa

19) Perustelut edelliseen vastaukseen (*Kuinka tärkeäksi näet päihdekasvatuksen osana rippikouluopetusta?*):

20) Onko seurakuntanne rippikoulun ryhmäohjaajakoulutuksessa ollut päihdekasvatukseen liittyviä teemoja?

21) Mille osa-alueella tarvittaisiin rippikoulunopettajien käyttöön materiaalia päihdekasvatuksesta? Valitse enintään kaksi menetelmäaluetta.

22) Täydennä tarvittaessa edellistä vastausta uuden päihdekasvatusmateriaalin sisällöistä.

23) Millä osa-alueella sinä tarvitsisit lisäkoulutusta tai tukea? Valitse enintään kaksi vaihtoehtoa.

24) Lisäksi haluan sanoa:

LIITE 2. Taulukot 3.–10.: Vastaajan taustatiedot suhteessa näkemykseen päihdekasvatuksen tärkeydestä osana rippikouluopetusta

TAULUKKO 3. Vastaajien ikä suhteessa vastaajien näkemykseen päihdekasvatuksen tärkeydestä osana rippikouluopetusta

vastaajan ikä	Kuinka tärkeäksi näet päihdekasvatuksen osana rippikouluopetusta?										N	%
	tärkeä		melko tärkeä		ei kovin tärkeä		ei ollenkaan tärkeä		en osaa sanoa			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
alle 45vuotiaat	10	19,6	23	45,1	15	29,4	2	3,9	1	2	51	100
yli 45-vuotiaat	19	38	20	40	11	22	0	0	0	0	50	100

TAULUKKO 4. Vastaajien sukupuoli suhteessa vastaajien näkemykseen päihdekasvatuksen tärkeydestä osana rippikouluopetusta

vastaajan sukupuoli	Kuinka tärkeäksi näet päihdekasvatuksen osana rippikouluopetusta?										N	%
	tärkeä		melko tärkeä		ei kovin tärkeä		ei ollenkaan tärkeä		en osaa sanoa			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
nainen	19	30,6	27	43,5	14	22,6	1	1,6	1	1,6	62	100
mies	10	25,6	16	41	12	30,8	1	2,6	0	0	39	100

TAULUKKO 5. Vastaajien virka-asema suhteessa vastaajien näkemykseen päihdekasvatuksen tärkeydestä osana rippikouluopetusta

vastaajan virka-asema	Kuinka tärkeäksi näet päihdekasvatuksen osana rippikouluopetusta?										N	%
	tärkeä		melko tärkeä		ei kovin tärkeä		ei ollenkaan tärkeä		en osaa sanoa			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
nuorisotyöntekijä	9	26,5	12	35,3	11	32,4	1	2,9	1	2,9	34	100
diakoniatyöntekijä	14	53,8	11	42,3	1	3,8	0	0	0	0	26	100
teologi	4	10,8	19	51,4	13	35,1	1	2,7	0	0	37	100

TAULUKKO 6. Vastaajien seurakuntatyöuran pituus suhteessa vastaajien näkemykseen päihdekasvatuksen tärkeydestä osana rippikouluopetusta

	Kuinka tärkeäksi näet päihdekasvatuksen osana rippikouluopetusta?										N	%
vastaajan työvuodet seurakuntatyössä	tärkeä		melko tärkeä		ei kovin tärkeä		ei ollenkaan tärkeä		en osaa sanoa			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
alle 10 vuotta	5	13,9	18	50	12	33,3	1	2,8	0	0	36	100
11–20 vuotta	7	25	12	42,9	7	25	1	3,6	1	3,6	28	100
yli 20 vuotta	15	44,1	12	35,3	7	20,6	0	0	0	0	34	100

TAULUKKO 7. Vastaajien tutustuneisuus Stakesin ehkäisevän päihdetyön laatusuosiin suhteessa vastaajien näkemykseen päihdekasvatuksen tärkeydestä osana rippikouluopetusta

	Kuinka tärkeäksi näet päihdekasvatuksen osana rippikouluopetusta?										N	%
vastaajan tutustuneisuus Ehkäisevän päihdetyön laatusuosiin	tärkeä		melko tärkeä		ei kovin tärkeä		ei ollenkaan tärkeä		en osaa sanoa			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
Olen tutustunut	11	55	8	40	1	5	0	0	0	0	20	100
En ole tutustunut	18	22,5	34	42,5	25	31,3	2	2,5	1	1,3	80	100

TAULUKKO 8. Vastaajien Kirkon päihdestrategian tuntemus suhteessa vastaajien näkemykseen päihdekasvatuksen tärkeydestä osana rippikouluopetusta

	Kuinka tärkeäksi näet päihdekasvatuksen osana rippikouluopetusta?										N	%
vastaajan Kirkon päihdestrategian tuntemus	tärkeä		melko tärkeä		ei kovin tärkeä		ei ollenkaan tärkeä		en osaa sanoa			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
Tunnen hyvin	6	75	2	25	0	0	0	0	0	0	8	100
Tunnen jonkin verran	17	27,4	28	45,2	16	25,8	1	1,6	0	0	62	100
En tunne	6	20	12	40	10	33,3	1	3,3	1	3,3	30	100

TAULUKKO 9. Vastaajien työpaikkaseurakunnan oman päihdetyön strategian olemassaolo suhteessa vastaajien näkemykseen päihdekasvatuksen tärkeydestä osana rippikouluopetusta

	Kuinka tärkeäksi näet päihdekasvatuksen osana rippikouluopetusta?										N	%
	tärkeä	melko tärkeä		ei kovin tärkeä		ei ollenkaan tärkeä		en osaa sanoa				
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
Vastaajan työpaikkaseurakunnan oman päihdetyön strategian olemassaolo												
On	12	32,4	17	45,9	6	16,2	1	2,7	1	2,7	37	100
Ei ole	13	24,1	24	44,4	16	29,6	1	1,9	0	0	54	100

TAULUKKO 10. Vastaajien viimeaikainen ehkäisevän päihdetyön kouluttautuneisuus suhteessa vastaajien näkemykseen päihdekasvatuksen tärkeydestä osana rippikouluopetusta

	Kuinka tärkeäksi näet päihdekasvatuksen osana rippikouluopetusta?										N	%
	tärkeä	melko tärkeä		ei kovin tärkeä		ei ollenkaan tärkeä		en osaa sanoa				
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
Vastaajan viimeaikainen (12kk) päihdetyön kouluttautuneisuus												
Olen	8	57,1	4	28,6	2	14,3	0	0	0	0	14	100
En ole	21	24,1	39	44,8	24	27,6	2	2,3	1	1,1	87	100

LIITE 3. Taulukot 11.–18.: Vastaajan taustatiedot suhteessa näkemykseen rippikoulujen päihdekasvatuksen sopivuudesta suhteessa omaan työnkuvaan

TAULUKKO 11. Vastaajien ikä suhteessa vastaajien näkemykseen rippikoulun päihdekasvatuksen sopivuudesta omaan työnkuvaansa

	Sopiiko mielestäsi päihdekasvatus rippikoulussa sinun työnkuvaasi?						N	%
	kyllä		ei		en osaa sanoa			
vastaajan ikä	n	%	n	%	n	%		
alle 45-vuotiaat	40	76,9	7	13,5	5	9,6	52	100
yli 45-vuotiaat	36	73,5	6	12,2	7	14,3	49	100

TAULUKKO 12. Vastaajien sukupuoli suhteessa vastaajien näkemykseen rippikoulun päihdekasvatuksen sopivuudesta omaan työnkuvaansa

	Sopiiko mielestäsi päihdekasvatus rippikoulussa sinun työnkuvaasi?						N	%
	kyllä		ei		en osaa sanoa			
	N	%	N	%	N	%		
vastaajan sukupuoli								
nainen	48	77,4	10	16,1	4	6,5	62	100
mies	28	71,8	3	7,7	8	20,5	39	100

TAULUKKO 13. Vastaajien virka-asema suhteessa vastaajien näkemykseen rippikoulun päihdekasvatuksen sopivuudesta omaan työnkuvaansa

	Sopiiko mielestäsi päihdekasvatus rippikoulussa sinun työnkuvaasi?						N	%
	kyllä		ei		en osaa sanoa			
vastaajan virka-asema	n	%	n	%	n	%		
nuorisotyöntekijä	29	85,3	1	2,9	4	11,8	34	100
diakoniatyöntekijä	20	74,1	3	11,1	4	14,8	27	100
teologi	23	63,9	9	25	4	11,1	36	100

TAULUKKO 14. Vastaajien seurakuntatyöuran pituus suhteessa vastaajien näkemysseen rippikoulun päihdekasvatuksen sopivuudesta omaan työkuvaansa

vastaajan työvuodet seurakuntatyössä	Sopiiko mielestäsi päihdekasvatus rippikoulussa sinun työkuvaasi?						N	%
	kyllä		ei		en osaa sanoa			
	n	%	n	%	n	%		
alle 11 vuotta	26	70,3	8	21,6	3	8,1	37	100
11–20 vuotta	21	77,8	1	3,7	5	18,5	27	100
yli 20 vuotta	26	76,5	4	11,8	4	11,8	34	100

TAULUKKO 15. Vastaajien tutustuneisuus Stakesin ehkäisevän päihdetyön laatusuosiin suhteessa vastaajien näkemysseen rippikoulun päihdekasvatuksen sopivuudesta omaan työkuvaansa

vastaajan tutustuneisuus Ehkäisevän päihdetyön laatusuosiin	Sopiiko mielestäsi päihdekasvatus rippikoulussa sinun työkuvaasi?						N	%
	kyllä		ei		en osaa sanoa			
	n	%	n	%	n	%		
Olen tutustunut	18	85,7	0	0	3	14,3	21	100
En ole tutustunut	57	72,2	13	16,5	9	11,4	79	100

TAULUKKO 16. Vastaajien Kirkon päihdestrategian tuntemus suhteessa vastaajien näkemysseen rippikoulun päihdekasvatuksen sopivuudesta omaan työkuvaansa

vastaajan Kirkon päihdestrategian tuntemus	Sopiiko mielestäsi päihdekasvatus rippikoulussa sinun työkuvaasi?						N	%
	kyllä		ei		en osaa sanoa			
	n	%	n	%	n	%		
Tunnen hyvin	8	100,0	0	0	0	0	8	100
Tunnen jonkin verran	50	80,6	4	6,5	8	12,9	62	100
En tunne	17	56,7	9	30,0	4	13,3	30	100

TAULUKKO 17. Vastaajien työpaikkaseurakunnan oman päihdetyön strategian olemassaolo suhteessa vastaajien näkemykseen rippikoulun päihdekasvatuksen sopivuudesta omaan työkuvaansa

	Sopiiko mielestäsi päihdekasvatus rippikoulussa sinun työkuvaasi?						N	%
	kyllä		ei		en osaa sanoa			
Vastaajan työpaikkaseurakunnan oman päihdetyön strategian olemassaolo								
	n	%	n	%	n	%		
On	30	83,3	1	2,8	5	13,9	36	100
Ei ole	40	72,7	10	18,2	5	9,1	55	100

TAULUKKO 18. Vastaajien viimeaikainen ehkäisevän päihdetyön kouluttautuneisuus suhteessa vastaajien näkemykseen rippikoulun päihdekasvatuksen sopivuudesta omaan työkuvaansa

	Sopiiko mielestäsi päihdekasvatus rippikoulussa sinun työkuvaasi?						N	%
	kyllä		ei		en osaa sanoa			
Vastaajan viimeaikainen (12kk) päihdetyön kouluttautuneisuus								
	n	%	n	%	n	%		
Olen	13	86,7	1	6,7	1	6,7	15	100
En ole	63	73,3	12	14,0	11	12,8	86	100

LIITE 4. Taulukot 19.–26.: Vastaajan taustatiedot suhteessa näkemykseen päihdekasvatuksen määrän sopivuudesta osana rippikouluopetusta

TAULUKKO 19. Vastaajien ikä suhteessa vastaajien näkemykseen päihdekasvatuksen määrän sopivuudesta osana rippikouluopetusta

	Onko seurakuntanne rippikouluissa mielestäsi päihdekasvatukseen liittyvää sisältöä:								N	%
vastaajan ikä	sopivasti		liikaa		liian vähän		en osaa sanoa			
	n	%	n	%	n	%	n	%		
alle 45-vuotiaat	20	38,5	0	0	21	40,4	11	21,2	52	100
yli 45-vuotiaat	18	36,0	0	0	22	44,0	10	20,0	50	100

TAULUKKO 20. Vastaajien sukupuoli suhteessa vastaajien näkemykseen päihdekasvatuksen määrän sopivuudesta osana rippikouluopetusta

	Onko seurakuntanne rippikouluissa mielestäsi päihdekasvatukseen liittyvää sisältöä:								N	%
vastaajan sukupuoli	sopivasti		liikaa		liian vähän		en osaa sanoa			
	n	%	n	%	n	%	n	%		
nainen	19	30,2	0	0	29	46,0	15	23,8	63	100
mies	19	48,7	0	0	14	35,9	6	15,4	39	100

TAULUKKO 21. Vastaajien virka-asema suhteessa vastaajien näkemykseen päihdekasvatuksen määrän sopivuudesta osana rippikouluopetusta

	Onko seurakuntanne rippikouluissa mielestäsi päihdekasvatukseen liittyvää sisältöä:								N	%
vastaajan virka-asema	sopivasti		liikaa		liian vähän		en osaa sanoa			
	n	%	n	%	n	%	n	%		
nuorisotyöntekijä	15	44,1	0	0	14	41,2	5	14,7	34	100
diakoniatyöntekijä	7	25,9	0	0	8	29,6	12	44,4	27	100
teologi	15	40,5	0	0	18	48,6	4	10,8	37	100

TAULUKKO 22. Vastaajien seurakuntatyöuran pituus suhteessa vastaajien näkemykseen päihdekasvatuksen määrän sopivuudesta osana rippikouluopetusta

	Onko seurakuntanne rippikouluissa mielestäsi päihdekasvatukseen liittyvää sisältöä:								N	%
	sopivasti		liikaa		liian vähän		en osaa sanoa			
vastaajan työvuodet seurakuntatyössä	n	%	n	%	n	%	n	%		
alle 11 vuotta	13	35,1	0	0	17	45,9	7	18,9	37	100
11–20 vuotta	11	39,3	0	0	10	35,7	7	25,0	28	100
yli 20 vuotta	13	38,2	0	0	15	44,1	6	17,6	34	100

TAULUKKO 23. Vastaajien tutustuneisuus Stakesin ehkäisevän päihdetyön laatusuositukseen suhteessa vastaajien näkemykseen päihdekasvatuksen määrän sopivuudesta osana rippikouluopetusta

	Onko seurakuntanne rippikouluissa mielestäsi päihdekasvatukseen liittyvää sisältöä:								N	%
	sopivasti		liikaa		liian vähän		en osaa sanoa			
vastaajan tutustuneisuus Ehkäisevän päihdetyön laatusuositukseen	n	%	n	%	n	%	n	%		
Olen tutustunut	9	42,9	0	0	9	42,9	3	14,2	21	100
En ole tutustunut	29	36,3	0	0	34	42,5	17	21,3	80	100

TAULUKKO 24. Vastaajien Kirjon päihdestrategian tuntemus suhteessa vastaajien näkemykseen päihdekasvatuksen määrän sopivuudesta osana rippikouluopetusta

	Onko seurakuntanne rippikouluissa mielestäsi päihdekasvatukseen liittyvää sisältöä:								N	%
	sopivasti		liikaa		liian vähän		en osaa sanoa			
vastaajan Kirjon päihdestrategian tuntemus	n	%	n	%	n	%	n	%		
Tunnen hyvin	4	50,0	0	0	3	37,5	1	12,5	8	100
Tunnen jonkin verran	23	36,5	0	0	29	46,0	11	17,5	63	100
En tunne	11	36,7	0	0	11	36,7	8	26,7	30	100

TAULUKKO 25. Vastaajien työpaikkaseurakunnan oman päihdetyön strategian olemassaolo suhteessa vastaajien näkemykseen päihdekasvatuksen määrän sopivuudesta osana rippikouluopetusta

	Onko seurakuntanne rippikouluissa mielestäsi päihdekasvatukseen liittyvää sisältöä:								N	%
	sopivasti		liikaa		liian vähän		en osaa sanoa			
	n	%	n	%	n	%	n	%		
Vastaajan työpaikkaseurakunnan oman päihdetyön strategian olemassaolo										
On	17	45,9	0	0	14	37,8	6	16,2	37	100
Ei ole	20	36,4	0	0	23	41,8	12	21,8	55	100

TAULUKKO 26. Vastaajien viimeaikainen ehkäisevän päihdetyön kouluttautuneisuus suhteessa vastaajien näkemykseen päihdekasvatuksen määrän sopivuudesta osana rippikouluopetusta

	Onko seurakuntanne rippikouluissa mielestäsi päihdekasvatukseen liittyvää sisältöä:								N	%
	sopivasti		liikaa		liian vähän		en osaa sanoa			
	n	%	n	%	n	%	n	%		
Vastaajan viimeaikainen (12kk) päihdetyön kouluttautuneisuus										
Olen	6	40,0	0	0	6	40,0	3	20,0	15	100
En ole	32	36,8	0	0	37	42,5	18	20,7	87	100

LIITE 5. Taulukot 27.–34.: Vastaajan taustatiedot suhteessa näkemykseen rippikoulujen päihdekasvatuksen tähänastisista vaikutuksista

TAULUKKO 27. Vastaajien ikä suhteessa vastaajan näkemykseen rippikoulun päihdekasvatuksen tähänastisista vaikutuksista

vastaajan ikä	Millaiseksi arvioit rippikoulussa toteutetun päihdekasvatuksen tähänastiset vaikutukset?								N	%
	selvät positiiviset vaikutukset		jonkin verran positiivisia vaikutuksia		ei havaittavia vaikutuksia		en osaa sanoa			
	n	%	n	%	n	%	n	%		
alle 45-vuotiaat	4	7,7	24	46,2	10	19,2	14	26,9	52	100
yli 45-vuotiaat	4	8,0	19	38,0	8	16,0	19	38,0	50	100

TAULUKKO 28. Vastaajien sukupuoli suhteessa vastaajan näkemykseen rippikoulun päihdekasvatuksen tähänastisista vaikutuksista

vastaajan sukupuoli	Millaiseksi arvioit rippikoulussa toteutetun päihdekasvatuksen tähänastiset vaikutukset?								N	%
	selvät positiiviset vaikutukset		jonkin verran positiivisia vaikutuksia		ei havaittavia vaikutuksia		en osaa sanoa			
	n	%	n	%	n	%	n	%		
nainen	4	6,3	24	38,1	10	15,9	25	39,7	63	100
mies	4	10,3	19	48,7	8	20,5	8	20,5	39	100

TAULUKKO 29. Vastaajien virka-asema suhteessa vastaajan näkemykseen rippikoulun päihdekasvatuksen tähänastisista vaikutuksista

vastaajan virka-asema	Millaiseksi arvioit rippikoulussa toteutetun päihdekasvatuksen tähänastiset vaikutukset?								N	%
	selvät positiiviset vaikutukset		jonkin verran positiivisia vaikutuksia		ei havaittavia vaikutuksia		en osaa sanoa			
	n	%	n	%	n	%	n	%		
nuorisotyöntekijä	3	8,8	15	44,1	6	17,6	10	29,4	34	100
diakoniatyöntekijä	1	3,7	14	51,9	3	11,1	9	33,3	27	100
teologi	4	10,8	13	35,1	9	24,3	11	29,7	37	100

TAULUKKO 30. Vastaajien seurakuntatyöuran pituus suhteessa vastaajan näkemysseen rippikoulun päihdekasvatuksen tähänastisista vaikutuksista

	Millaiseksi arvioit rippikoulussa toteutetun päihdekasvatuksen tähänastiset vaikutukset?								N	%
	selvät positiiviset vaikutukset		jonkin verran positiivisia vaikutuksia		ei havaittavia vaikutuksia		en osaa sanoa			
	n	%	n	%	n	%	n	%		
vastaajan työvuodet seurakuntatyössä										
alle 11 vuotta	4	10,8	14	37,8	8	21,6	11	29,7	37	100
11–20 vuotta	1	3,6	11	39,3	5	17,9	11	39,3	28	100
yli 20 vuotta	3	8,8	15	44,1	5	14,7	11	32,4	34	100

TAULUKKO 31. Vastaajien tutustuneisuus Stakesin ehkäisevän päihdetyön laatusuositukseen suhteessa vastaajien näkemysseen rippikoulun päihdekasvatuksen tähänastisista vaikutuksista

	Millaiseksi arvioit rippikoulussa toteutetun päihdekasvatuksen tähänastiset vaikutukset?								N	%
	selvät positiiviset vaikutukset		jonkin verran positiivisia vaikutuksia		ei havaittavia vaikutuksia		en osaa sanoa			
	n	%	n	%	n	%	n	%		
vastaajan tutustuneisuus Ehkäisevän päihdetyön laatusuositukseen										
Olen tutustunut	1	4,8	13	61,9	4	19,0	3	14,3	21	100
En ole tutustunut	7	8,6	30	37,5	14	17,5	29	36,3	80	100

TAULUKKO 32. Vastaajien Kirkon päihdestrategian tuntemus suhteessa vastaajan näkemysseen rippikoulun päihdekasvatuksen tähänastisista vaikutuksista

	Millaiseksi arvioit rippikoulussa toteutetun päihdekasvatuksen tähänastiset vaikutukset?								N	%
	selvät positiiviset vaikutukset		jonkin verran positiivisia vaikutuksia		ei havaittavia vaikutuksia		en osaa sanoa			
	n	%	n	%	n	%	n	%		
vastaajan Kirkon päihdestrategian tuntemus										
Tunnen hyvin	2	25,0	4	50,0	1	12,5	1	12,5	8	100
Tunnen jonkin verran	4	6,3	31	49,2	10	15,9	18	28,6	63	100
En tunne	2	6,7	8	26,7	7	23,3	13	43,3	30	100

TAULUKKO 33. Vastaajien työpaikkaseurakunnan oman päihdetyön strategian olemassaolo suhteessa vastaajan näkemykseen rippikoulun päihdekasvatuksen tähänastisista vaikutuksista

	Millaiseksi arvioit rippikoulussa toteutetun päihdekasvatuksen tähänastiset vaikutukset?								N	%
	selvät positiiviset vaikutukset		jonkin verran positiivisia vaikutuksia		ei havaittavia vaikutuksia		en osaa sanoa			
	n	%	n	%	n	%	n	%		
On	5	13,5	15	40,5	7	18,9	10	27,0	37	100
Ei ole	3	5,5	26	47,3	11	20,0	15	27,3	55	100

TAULUKKO 34. Vastaajien viimeaikainen ehkäisevän päihdetyön kouluttautuneisuus suhteessa vastaajien näkemykseen rippikoulun päihdekasvatuksen tähänastisista vaikutuksista

	Millaiseksi arvioit rippikoulussa toteutetun päihdekasvatuksen tähänastiset vaikutukset?								N	%
	selvät positiiviset vaikutukset		jonkin verran positiivisia vaikutuksia		ei havaittavia vaikutuksia		en osaa sanoa			
	n	%	n	%	n	%	n	%		
Olen	2	13,3	7	46,7	3	20,0	3	20,0	15	100
En ole	6	6,9	36	41,4	15	17,2	30	34,5	87	100